

**T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İşletme Anabilim Dalı**

ALİ ERDOĞAN

**KOBİ'LERDE KURUMSALLAŞMA DÜZEYİNİN
MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ ÜZERİNE ETKİSİ:
İSTANBUL'DA FAALİYET YÜRÜTEN İMALATÇI
KOBİ'LER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

**Danışman:
Doç. Dr. Tansel HACIHASANOĞLU**

Yozgat – 2018

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün İşletme Anabilim Dalı 80110113012 numaralı öğrencisi Ali ERDOĞAN'ın hazırladığı **“Kobi’lerde Kurumsallaşma Düzeyinin Muhasebe Bilgi Sistemi Üzerine Etkisi: İstanbul’da Faaliyet Yürüten İmalatçı Kobi’ler Üzerine Bir Araştırma”** başlıklı Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 29/03/2018 Perşembe günü saat 13:00’da yapılmış, tezin onayına ~~OY ÇOKLUĞU~~ / OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Başkan : Doç.Dr.Tansel HACIHASANOĞLU

Üye : Dr.Öğr.Üy. Hüseyin TEMİZ

Üye : Dr.Öğr.Üy. Fatih KONAK

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu’nun ...02/..04../2018.. tarih ve .01. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

02/04./2018

Yemin Metni

Yüksek lisans/ Doktora tezi olarak sunduğum “**KOBİ’lerde Kurumsallaşma Düzeyinin Muhasebe Bilgi Sistemi Üzerine Etkisi: İstanbul’da Faaliyet Yürüten İmalatçı Kobi’ler Üzerine Bir Araştırma**” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2018

Ali ERDOĞAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	ix
TABLOLAR LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
ÖNSÖZ.....	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLGİ, BİLGİ SİSTEMLERİ VE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ

1.1.İŞLETMELERDE VERİ, BİLGİ VE BİLGİNİN ÖNEMİ	3
1.2.BİLGİ İŞLEME VE SİSTEM	5
1.3.BİLGİ SİSTEMLERİ	6
1.3.1.Yönetim Bilgi Sistemi	8
1.3.2.Muhasebe Bilgi Sistemi.....	8
1.3.2.1.Muhasebe Bilgi Sisteminin Öğeleri	11
1.3.2.2.Muhasebe Bilgi Sisteminin Diğer İşletme Fonksiyonları ile İlişkisi ve Alt Sistemleri	15
1.3.2.3.Muhasebe Bilgi Sisteminin Başlıca Geliştirme İlkeleri	20
1.3.2.4.Muhasebe Bilgi Sistemi Kullanıcıları	21
1.3.2.5.Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Ve Bilgi Kalitesi	23

İKİNCİ BÖLÜM

KURUMSALLAŞMA KAVRAMI VE KURUMSALLAŞMA KRİTERLERİ

2.1.KURUMSALLAŞMA KAVRAMI	28
2.2. KURUMSALLAŞMA KRİTERLERİ	29
2.2.1. İşletme Anayasası (Aile Anayasası)	29
2.2.2. Profesyonelleşme	30
2.2.3. Formel Örgüt Yapısı	31
2.2.4. Yetki Devri ve Yetkilendirme	31
2.2.5. Stratejik Planlama Süreci.....	32
2.2.6. Yönetim Anlayışı.....	33

2.2.7. Karar Alma Şekli	33
2.2.8. Etkin Bir İletişim Sisteminin Oluşturulması.....	34
2.2.9. İç kontrol ve İç Denetim Faaliyetleri.....	35
2.3. İŞLETMELERDE KURUMSALLAŞMANIN ÖNEMİ.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOBİ'LERDE KURUMSALLAŞMA DÜZEYİNİN MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ ÜZERİNE ETKİSİ: İSTANBUL'DA FAALİYET YÜRÜTEN İMALATÇI KOBİ'LER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU	40
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI.....	41
3.3. ARAŞTIRMANIN KISITLARI.....	41
3.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE MODELİ	41
3.5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	43
3.6. VERİLERİN ANALİZİ VE ELDE EDİLEN BULGULAR	44
3.6.1. Demografik Özellikler	45
3.6.2. Araştırmaya Katılan KOBİ'lerin Kurumsallaşma Düzeylerine Ve Muhasebe Bilgi Sistemi Kullanımına İlişkin Elde Edilen Verilerin Ve Araştırma Kapsamında Belirlenen Hipotezlerin Değerlendirilmesi	49
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
KAYNAKÇA	71
EKLER.....	77

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KOBİ'LERDE KURUMSALLAŞMA DÜZEYİNİN MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ ÜZERİNE ETKİSİ: İSTANBUL'DA FAALİYET YÜRÜTEN İMALATÇI KOBİ'LER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ali ERDOĞAN

Danışman: Doç. Dr. Tansel HACIHASANOĞLU

2018-Sayfa: 80+XV

Jüri: Prof. Dr.
Doç. Dr.
Yrd. Doç. Dr.

Son yıllarda işletmelerde kurumsallaşmanın önemi bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de daha fazla anlaşılmaktadır. Özellikle büyüklük olarak belli bir ölçeğe ulaşmış işletmelerin günümüz rekabet koşullarında güçlü bir şekilde ayakta kalabilmeleri ve rakiplerine kıyasla başarılı olabilmeleri için kurumsallaşma düzeylerini belirli bir seviyeye çıkarmış olmaları gerekmektedir. Kurumsallaşmış işletmeler sistemleşmiş işletmelerdir. Sistemleşen işletmelerde bilgi çok önemli bir hammadde olarak kabul edilmektedir. Bilginin etkin kullanılmasıyla işletmeler hedeflerine daha kolay ulaşabilmektedir. Bilgiden en etkili şekilde yararlanabilmek için bilgisayar destekli bilgi sistemleri geliştirilmiştir. Bilgi sistemleri arasında en çok kullanılan bilgi sistemi Muhasebe Bilgi Sistemleridir.

Bu çalışmada, KOBİ'lerin kurumsallaşma düzeyleri ile Muhasebe Bilgi Sisteminin etkin kullanımı arasındaki ilişki anket yöntemi ile araştırılmıştır. Araştırma kapsamında hazırlanan ankette demografik bilgilerin yanı sıra işletmelerin kurumsallaşma düzeylerini belirlemeye yönelik 14 ifadeye ve muhasebe bilgi sistemi kullanımına ilişkin 16 ifadeye yer verilmiştir. İstanbul ilindeki imalatçı KOBİ'ler üzerinde yapılan bu araştırma kapsamında katılımcılar tarafından doldurulan 769 adet anket değerlendirilmeye alınmıştır. Elde edilen veriler SPSS istatistik programı yardımıyla analiz edilmiştir. Araştırma neticesinde işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımı arasında pozitif bir ilişkinin olduğu aynı zamanda işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin muhasebe bilgi

sisteminin etkin kullanımı üzerinde olumlu yönde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: KOBİ’lerde Kurumsallaşma, Bilgi Sistemleri, Muhasebe Bilgi Sistemi

ABSTRACT

Master Thesis

THE EFFECT OF THE LEVEL OF INSTITUTIONALIZATION OF SMES TO THE ACCOUNTING INFORMATION SYSTEM: A STUDY ON MANUFACTURING SMEs WHO HAVE ACTIVITY IN ISTANBUL

Ali ERDOĞAN

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Tansel HACIHASANOĞLU

2018-Page: 80+XV

**Jury: Assoc. Prof. Dr.
Assoc. Prof. Dr.....
Assoc. Prof. Dr.....**

In recent years, the importance of institutionalization in companies is understood more in our country as it is in the whole world. In particular, businesses that have reached a certain size in terms of size need to be able to survive in today's competitive conditions and to achieve a certain level of institutionalization in order to be successful compared to their competitors. Institutionalized enterprises are systemized enterprises. With the efficient use of information, it is easier for businesses to reach their goals. Computer-aided information systems have been developed to make the most effective use of information. The most widely used information system among information systems is Accounting Information Systems.

In this study, the relationship between the level of institutionalization of SMEs and the effective use of the Accounting Information System was investigated by questionnaire method. In the survey prepared within the scope of the research, 14 expressions for determining the level of institutionalization of enterprises as well as demographical information and 16 expressions about usage of accounting information system were included. 769 questionnaires completed by the participants within the scope of this research on the SMEs in Istanbul were taken into consideration. The obtained data were analyzed with the help of SPSS statistical program. As a result of the research, it was concluded that there is a positive relation between the level of institutionalization and the effective use of the accounting information system, while at the same time the level of institutionalization of the

enterprises has a positive effect on the effective use of the accounting information system

Keywords: Institutionalization in SMEs, Information Systems, Accounting Information System

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Muhasebe Bilgi Sistemine Yönelik Hazırlanan Anket Soruları İçin Güvenilirlik Analizi	44
Tablo 3.2: Kurumsallaşma Düzeyine Yönelik Hazırlanan Anket Soruları İçin Güvenilirlik Analizi	44
Tablo 3.3: Cevaplayanların İşletmedeki Görev Pozisyonları ve Pozisyonların Dağılımı	45
Tablo 3.4: Cevaplayanların Eğitim Düzeyi.....	46
Tablo 3.5: Katılımcı İşletmelerin Hukuki Statüleri ve Dağılımı.....	46
Tablo 3.6: Katılımcı İşletmelerin Faaliyette Bulundukları Sektörler.....	47
Tablo 3.7: Katılımcı İşletmelerin Faaliyet Geçmişleri.....	47
Tablo 3.8: Katılımcı İşletmelerin Kategorik Olarak Personel Sayıları	48
Tablo 3.9: Cevaplayanların İşletmedeki Çalışma Süreleri.....	48
Tablo 3.10: Kurumsallaşma Düzeyinin Belirlenmesi İçin Oluşturulan Veri Setinin Faktörlere Ayrılması	50
Tablo 3.11: Kurumsallaşma Düzeyinin Belirlenmesi Faktörü ve Alt Bileşenleri.....	51
Tablo 3.12: Kurumsallaşma Düzeyinin Belirlenmesi Verilerinin Tanımlayıcı İstatistikleri.....	52
Tablo 3.13: Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Ölçeğinin Faktör Analizi	53
Tablo 3.14: Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Ölçeğinin Faktör Dağılımı	54
Tablo 3.15: Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Ölçeğinin Faktör Bileşenleri	55
Tablo 3.16: İşletmelerin Hukuki Statülerine Göre Kurumsallaşma Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Tanımlayıcı İstatistikleri.....	56

Tablo 3.17: İşletmelerin Personel Sayılarına Göre Kurumsallaşma Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Tanımlayıcı İstatistikleri.....	56
Tablo 3.18: İşletmelerin Faaliyet Geçmişlerine Göre Kurumsallaşma Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Tanımlayıcı İstatistikleri.....	57
Tablo 3.19: İşletmelerin Hukuki Statülerine Göre Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Arasındaki Farklılığın Tanımlayıcı İstatistikleri.....	58
Tablo 3.20: İşletmelerin Personel Sayılarına Göre Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Arasındaki Farklılığın Tanımlayıcı İstatistikleri.....	59
Tablo 3.21: İşletmelerin Personel Sayılarına Göre Kurumsallaşma Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Anlamlılık Seviyesini Gösteren Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuç Tablosu.....	60
Tablo 3.22: İşletmelerin Faaliyet Geçmişlerine Göre Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Arasındaki Farklılığın Tanımlayıcı İstatistikleri.....	61
Tablo 3.23: İşletmelerin Kurumsallaşma Düzeyi İle İşletmede Kullanılan Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Arasındaki Korelasyon.....	62
Tablo 3.24: İşletmelerin Kurumsallaşma Düzeyi İle İşletmede Kullanılan Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Üzerine Etkisi Regresyon Analizi Model Özeti Tablosu (Faktör 1).....	63
Tablo 3.25: İşletmelerin Kurumsallaşma Düzeyi İle İşletmede Kullanılan Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Üzerine Etkisi Regresyon Analizi Katsayılar Tablosu (Faktör 1).....	64
Tablo 3.26: İşletmelerin Kurumsallaşma Düzeyi İle İşletmede Kullanılan Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Üzerine Etkisi Regresyon Analizi Model Özeti Tablosu (Faktör 2).....	64
Tablo 3.27: İşletmelerin Kurumsallaşma Düzeyi İle İşletmede Kullanılan Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Üzerine Etkisi Regresyon Analizi Katsayılar Tablosu (Faktör 2).....	65

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: İşletme İçi ve Dışı Bilgi Akışı.....	4
Şekil 1.2: Sistemin İşleyişi	6
Şekil 1.3: Bilgi Sistemi Veri İşleme Süreci	7
Şekil 1.4: Muhasebe Bilgi Sisteminin Alt Sistemleri	16
Şekil 1.5: Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkili Olduğu Sistemler	19
Şekil 3.1: Araştırmanın Modeli	43

KISALTMALAR LİSTESİ

ANOVA	:	Varyans Analizi (Analysis of Variance)
KOBİ	:	Küçük ve Orta Ölçekli İşletme
KOSGEB	:	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı.
MBS	:	Muhasebe Bilgi Sistemi

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması ile işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin muhasebe bilgi sistemine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) özelinde bir çalışma yapılmıştır. Çalışma kapsamında Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığının (KOSGEB) veri tabanındaki kayıtlardan yararlanılmıştır. Çalışma için hazırlanan anket formu yaklaşık elli bin işletmenin eposta adresine gönderilmiş ve sekiz yüze yakın anket doldurularak tarafımıza iletilmiştir. Gelen anket formları SPSS programına yüklenmiş ve önceden belirlenen analiz teknikleriyle incelemeye alınmıştır. Çalışma neticesinde çalışma öncesinde beklenen sonuçların birçoğuna ulaşılmıştır.

Tezin hazırlanmasında KOSGEB İdaresi Başkanlığı Bilgi İşlem Dairesinin önemli katkıları olmuştur. Söz konusu Daire Başkanlığı KOSGEB veri tabanındaki bilgilerin ve KOSGEB toplu eposta sisteminin kullanılmasına izin vererek bu çalışmanın ortaya çıkartılmasında bize birçok kolaylıklar sağlamıştır.

Bu tez çalışmasında tez danışmanı olarak görev alan değerli akademisyen Doç. Dr. Tansel HACIHASANOĞLU hocam; yardımsever, yönlendirici ve motive edici yaklaşımıyla başarılı bir akademisyene yakışır biçimde görevini yerine getirmiş ve çalışmanın tamamlanması süresince emeğini hiç esirgmeden yardımıyla hep yanımda olmuştur.

GİRİŞ

Ülkemizde faaliyet gösteren işletmelerin yaklaşık %99'unu Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler yani KOBİ'ler oluşturmakta ve gayrisafi milli hasılanın yaklaşık %65'ini KOBİ'ler üretmektedirler. Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de KOBİ'ler ekonomiye ciddi katkılar sağlamaktadır. Günümüz rekabet koşullarında KOBİ'lerin varlıklarını sürdürebilmeleri maalesef oldukça zorlaşmıştır. Rekabet koşulları her daim değişmekte ve değişen rekabet koşullarına uyum sağlayamayan KOBİ'lerin varlıkları sona ermektedir. KOBİ'lerin güçlü olabilmesi için çevreyle uyumlu, değişimlere karşı adaptasyon yeteneğine sahip ve dinamik olmaları gerekmektedir. Zorlu piyasa koşullarında, belirli kuralları ve standartları özümseyen ve bu kural ve değerlerden ödün vermeden ve hedeflerine yönelik gayretini hiç azaltmadan istikrarını sürdüren KOBİ'lerin başarı şansı daha fazladır. Bu nedenle KOBİ'ler için kurumsallaşmak çok önemli bir unsur haline gelmiştir. Kurumsallaşan işletmeler daha düzenli, sistemli ve daha hatasız işlemekte, daha kolay kontrol edilebilmektedir. Kurumsallaşmış işletmelerde doğru kararlar daha kolay alınabilmektedir. İşletme içinde iş bölümü yapılarak uzmanlaşma sağlanabilmekte, süreç uygulamalarında daha ehil kişiler görev alabilmektedir. Böylece işletmede verimlilik artabilmektedir. İşletme içindeki kişiler arasında daha etkin iletişim kurabilmekte ve etkileşim kalitesi artabilmektedir. Kurumsallaşma faaliyetleri organizasyondaki suiistimali, kayırmacılığı, ayrımcılığı, çatışmayı ve hatayı en aza indirebilmektedir. Kuralların, standartların ve iş süreçlerinin belirli ve yazılı olması ile işlem süreleri ve maliyetler azalmaktadır. Tekrarlanan gereksiz işler ve hantallık ortadan kalkabilmektedir. İşletmelerin, sahiplerinden çalışanına, müşterisinden tedarikçisine kadar tüm tarafları uyum ve işbirliği içinde çalışabilmektedirler. Kurumsallaşma ile hesap veren, şeffaf, sorumluluk sahibi, ahlaki ve adil bir yönetim sistemi oluşur. Böylece işletmelerin rekabet gücü ve sürekliliği artar.

Kurumsallaşan işletmelerde bilgiye çok önem verilmektedir. Bilgi; para, makine ve emek kadar önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir. Bilgi, organizasyonların en az sermaye kadar önemli bir üretim faktörü haline gelmiştir. Bilginin elde edilmesi, işlenmesi, yorumlanması ve doğru şekilde kullanılması gerekmektedir. Bu nedenle bilgiden azami faydanın elde edilebilmesi için teknolojik gelişmeler ile birlikte bilgi sistemleri geliştirilmiştir. Bilgi sistemleri, elde edilen verilerin işlenerek yararlı bilgileri dönüştürüldüğü, saklandığı ve uygun şekilde

kullanıcıların yararlandığı sistemlerdir. Bilgi sistemleri, işletmeler tarafından üretilen veya elde edilen ve dış çevrenin sağladığı bilgiyi yöneten sistemlerdir. İşletmeler tarafından kullanılan en yaygın ve en bilinen bilgi sistemleri Muhasebe Bilgi Sistemleridir. Muhasebe bilgi sistemi finansal işlemleri işleyen ve yöneten, finansal konularda yöneticilere gerekli olan iç raporlamayı ve dış paydaşlara gerekli olan dış raporlamayı sağlayan bilgi sistemidir.

Kurumsallaşan işletmelerin bilgi sistemlerini etkin bir şekilde kullanmaları beklenen bir durumdur. Ancak bu beklentinin bir araştırma ile doğrulanmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bundan dolayı bu çalışma ile işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile muhasebe bilgi sistemi kullanımının etkinliği arasındaki ilişki ve etki araştırılmıştır. İşletmelerin ölçek sınıflarından sadece küçük ve orta ölçekli işletmeler çalışmanın kapsamına dahil edilmiştir. Çalışma bölgesi olarak İstanbul ili ve sektör olarak sadece imalatçı işletmeler seçilmiştir. Kurumsallaşma düzeyini saptamak için 14 ifadeli ve muhasebe bilgi sistemi kullanımının etkinliğini saptamak için 16 ifadeli bir anket ölçeği oluşturulmuştur. İstanbul ilinde faaliyet gösteren imalatçı KOBİ'ler üzerinde bu anket çalışması yapılmıştır. Yeterli veriye ulaşıldıktan sonra değerlendirmeler yapılmış, sonuç ve öneriler oluşturulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM: BİLGİ, BİLGİ SİSTEMLERİ VE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ

1.1.İŞLETMELERDE VERİ, BİLGİ VE BİLGİNİN ÖNEMİ

Veri kavramı; çeşitli durum, gözlem veya olayların semboller (alfabetik, sayısal karakterler vb) çizimler ve diğer türlerde gösterimleridir. Ancak bu gösterimler ham şekildedir işlenmemiş durumdadır. Buradan verilerin işlemde geçirilerek anlam kazanabileceği söylenebilir. Verilerin işlemde geçirilerek anlam kazandırılmasıyla bilgi elde edilir. (Sürmeli, Erdoğan ve Diğerleri, 1998, s:2). Bilgi kavramı işlenmemiş veri olarak tanımlanabilir. Bilgi ve veri kavramları çoğu zaman aynı anlamda kullanılmaktadır. Her ne kadar iki farklı kavram olsalar da elde edilen her bir bilgi kullanıldığı alanda bir sonraki basamak için veri özelliği taşıyabilmektedir.

Bilgi; akla uygun bir yargı veya deneysel bir sonuç ortaya koyan, kullanıcılara sistemli bir şekilde ulaştırılan, olgulara ya da düşüncelere ilişkin düzenli ifadeler dizisidir (Selvi, 2012, s:193)

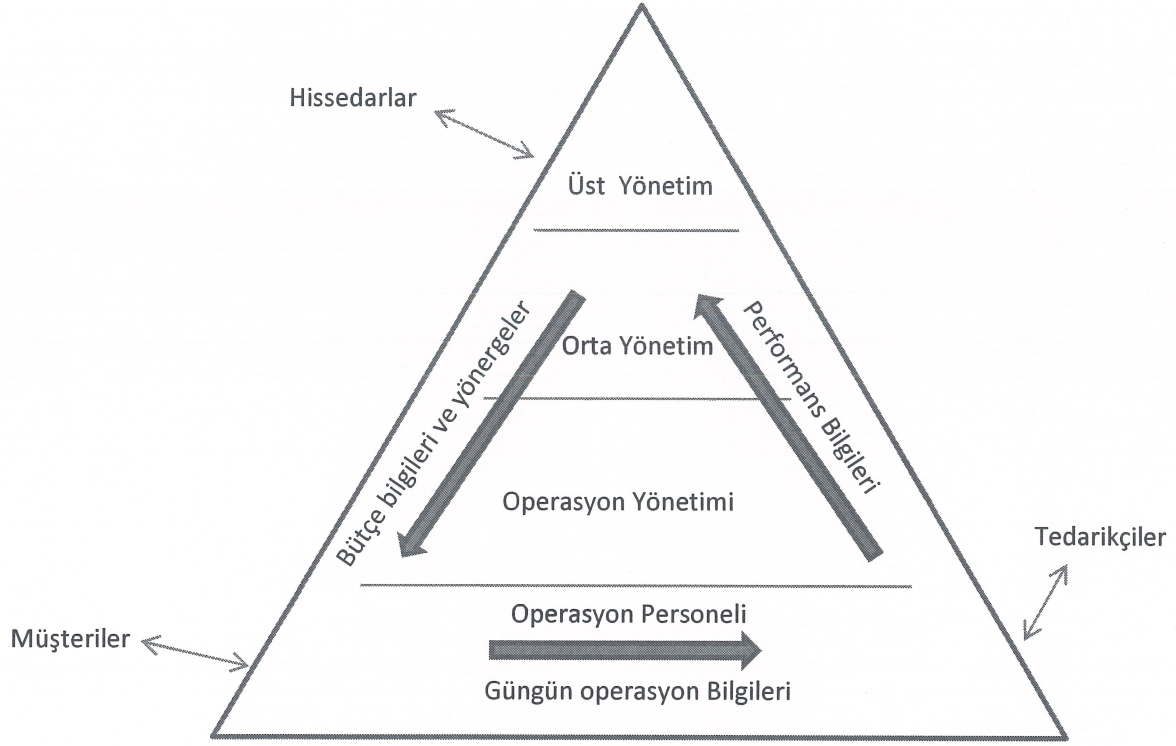
Bilgi; kullanan kişiye anlam ifade eden, dönüştürülen verilerdir; Başka bir deyişle, bir kişinin eylemine veya kararına değer katan verilere bilgi denilebilir. Dahası, bilgi, mesajın alıcısı tarafından yorumlanıp anlaşılan verilerdir. Veri ve bilgi arasındaki ilişki hammadde ve mamül ilişkisine benzerdir (Alcami ve Caranana, 2012, s:5).

Çağımızın belki de en önemli kavramlarından bir tanesi bilgidir. Bilgi, organizasyonların en az sermaye kadar önemli bir üretim faktörü haline gelmiştir. Bundan dolayı çağımız bilgi çağı, toplumlar bilgi toplumu, çalışanlar ise bilgi çalışanları olarak anılmaktadır. Bu kapsamda, bilgi yönetimini çağdaş yönetim anlayışının en önemli unsuru olarak görmek organizasyonların başarıya ulaşmasında önemli bir adım sayılmaktadır. Ayrıca organizasyonların veri elde etmesini, bilgi üretmesini, üretilen ve edinilen bilgilerin kullanılmasını, geliştirilmesini, bunların belirli iş süreçlerine aktarılmasını böylece katma değer yaratılmasını sağlamak organizasyonlar açısından çok önemli faaliyetlerdir (Özdemirci ve Aydın, 2007, s:164).

Çağdaş işletmelerin yaşam evresi için işletme kaynaklarından olan hammadde, sermaye ve emek gibi bilgi de hayati öneme sahiptir. İşletme içinde her

gün çeşitli ihtiyaçların karşılanması için yöneticilere, karar alıcılara ve diğer çalışanlara çok miktarda bilgi akışı sağlanmaktadır. Bununla birlikte bilgi işletmeden paydaşlara (Müşteriler, Tedarikçiler, Hissedarlar, Kamu Kurumları v.s.)yani harici kullanıcılara da aktarılmaktadır(Hall, 2011, s:4). Şekil 1-1' de işletmeler için iç ve dış bilgi akışı gösterilmiştir.

Şekil 1.1. İşletme İçi ve Dışı Bilgi Akışı

Kaynak: Hall, 2011, s:4

Şekil 1-1'deki piramit dikey olarak çeşitli faaliyet seviyelerine bölünmüş olan ticari organizasyonu göstermektedir. Ticari faaliyetler piramidin temelini oluşturmaktadır. Bu faaliyetler, imalat, satış ve dağıtım gibi organizasyonun ürün odaklı faaliyetleridir. Temel seviyenin üstünde organizasyon üç yönetim katına ayrılmıştır: operasyon yönetimi, orta yönetim ve üst yönetim. Operasyon yönetimi, günlük işlemlerin kontrolünden doğrudan sorumludur. Orta yönetim, örgütsel amaçları gerçekleştirmek için gerekli faaliyetlerin kısa vadeli planlanması ve koordinasyonundan sorumludur. Üst düzey yönetim, uzun vadeli planlamadan ve organizasyonel hedeflerin belirlenmesinden sorumludur. İşletmede operasyonları gerçekleştirenlerden üst yönetim kadrolarına kadar her kişi kendisine düşen görevi

yapabilmek için bilgiye ihtiyaç duyar. Şekil 1-1'de görüldüğü gibi bilgi işletme içinde yatay ve dikey olarak iki yönde akmaktadır. Yatay akış, operasyonel seviyedeki işleri, firmayı etkileyen pek çok ticari işlem hakkında ayrıntılı bilgi ile desteklemektedir. Dikey bilgi akışında ise üst yöneticilerden talimatlar, kotalar ve bütçeler şeklinde bilgiler küçük yöneticilere ve operasyon personeline iletilir. Şekil 1-1'de gösterilen edilen üçüncü seviye bilgi akışı, organizasyon ile dış ortamdaki kullanıcılar arasındaki bilgi değişimini göstermektedir. Dış kullanıcılar iki gruba ayrılır: ticaret ortakları ve paydaşlar. Ticaret ortaklarıyla; müşteri satışları ve fatura bilgileri, tedarikçiler için satın alma bilgileri ve stok bilgileri gibi bilgiler değiş-tokuş edilmektedir.

1.2.BİLGİ İŞLEME VE SİSTEM

Bilgi Sistemleri açıklamalarına geçmeden önce “Bilgi İşleme” ve “Sistem” kavramlarının tanımlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bilgi İşleme: Bilgi işleme en basit şekilde, veriyi anlamlı ve kullanılabilir hale veya veriyi bilgiye dönüştürme süreci olarak tanımlanabilir (Sürmeli, Erdoğan ve Diğerleri, 1998, s:3). Bilgi işlemede bilgiler amaca yönelik sonuçlar üretmek için bir araya getirilir. Bilgilerin girdi olarak kabul edilerek bir araya getirilmesi, değerlendirilmesi ve işlevsellik kazandırılarak bilgilerden anlamlı çıktılar elde edilmesi genel sürecinin akışını tanımlamaktadır.

Bilgi, gelecekteki belirsizliklerin azaltılmasına yardımcı olacak ve böylece karar verme sürecine katkıda bulunacak şekilde dönüştürülmüş bir veri dizisidir(Alcamı ve Caranana, 2012, s:5).

Sistem ve Sistem İşleyişi: Sistem, belirli ve ortak bir hedefe ulaşmak için bir arada çalışan ve etkileşim içinde olan bileşenler grubudur. Sistemin bir sonraki özelliği, ögeler arasındaki ilişkilerdeki sıralamadır; bu, her ögenin bir rolü olduğu anlamına gelir. Bu tanımdan anlaşılabacağı üzere, herhangi bir sistem bileşenleri içerir ve bu bileşenler bazen de ana sistemi desteklemek için kullanılan alt sistemlerdir. Dahası, bir sistem bileşenleri belirli bir hedefe (veya hedeflere) ulaşmak için birbirleriyle etkileşime girer. Aslında, sistemin ana amacı belirli bir hedefi gerçekleştirmektir (Alikhani ve diğ.,2013, s:359). Her sistemin ortak temel öğeleri vardır. Bunlar girdi, işleme ve çıktıdır ve Şekil 1.2’ de gösterilmiştir.

Şekil 1.2. Sistemin İşleyişi

Kaynak: Sürmeli, Erdoğan ve Diğerleri, 1998, s:3

Çevremizde bazı sistemler doğal olarak görülürken bazıları yapaydır. Doğal sistemlere örnekler, hücrelerden, bitkilere, hayvanlara, gezegenlere ve evrene kadar uzanır. Tüm canlılar, bitki ve hayvan, doğal sistemlere birer örnektir. Yapay sistemler insan yapımı olan sistemlerdir. Yapay sistemlere örnek olarak, bilgisayarlar, arabalar ve sosyal sistemler ile bilgi sistemleri gösterilebilir.

Tüm sistemler alt sistemlere bölünebilir. Şirket bir sistem gibi davrandığı için, farklı öğeleri alt sistemlere ayırabiliyor(Alcami ve Caranana, 2012, s:5).

Sistem kavramı ile birlikte anılan alt sistem kavramının da açıklanması gerekmektedir. Sistem ve alt sistem terimleri arasındaki ayrım, bakış açısına göre değişebilmektedir. Büyük bir sistemin bir parçası olan bir sistem aynı zamanda alt sistem olabilmektedir. Hayvanlar, bitkiler diğer yaşam biçimleri ayrı ayrı birer sistemken aynı zamanda ekosistemin birer alt sistemidirler hakeza insan sisteminin alt sistemi olan aynı zamanda başlı başına bir sistem olan dolaşım veya sindirim sistemi gibi sistemlerde sistem – alt sistem ilişkisine örnek olarak verilebilir. Aynı şekilde, dikkatin odağı olduğu zaman bir alt sistem bir sistem olarak adlandırılabilir.

1.3.BİLGİ SİSTEMLERİ

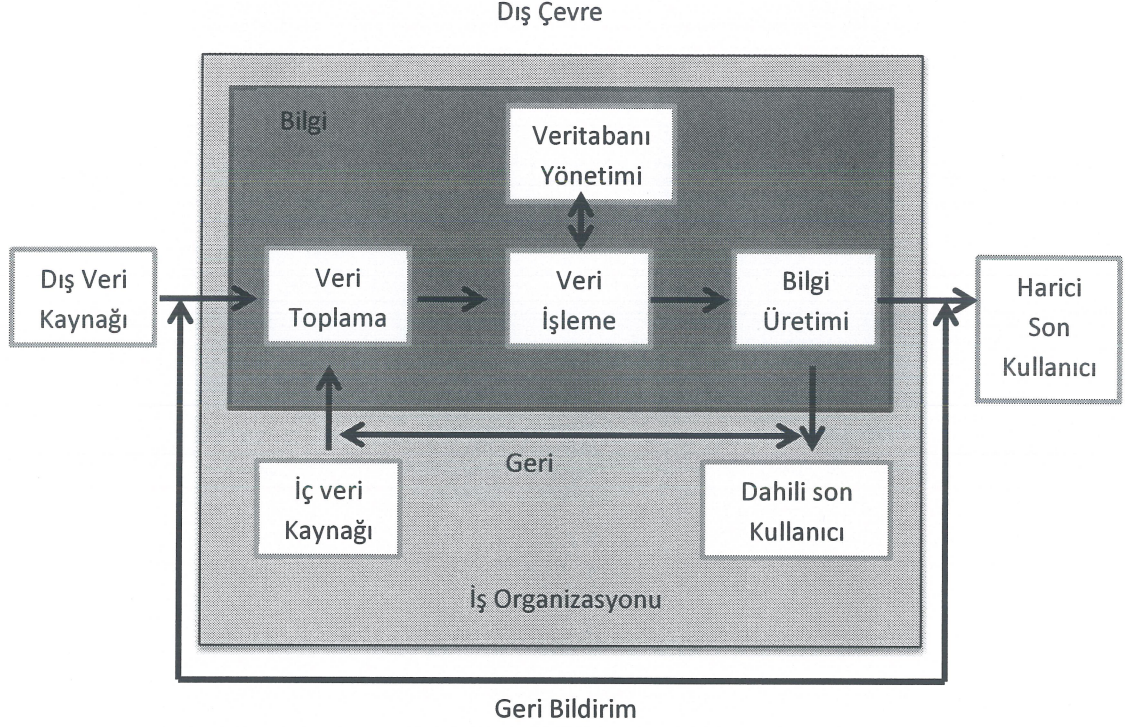
Bilgi sistemleri süreç olarak ele alındığında bu sürecin; verilerin derlenmesi, sınıflandırılması, sıralanması, hesaplanması, karşılaştırılması, özetlenmesi, saklanması ve raporlar biçiminde kullanıcı ve karar vericilere iletilmesi, evrelerinden oluştuğu görülmektedir (Sürmeli, Erdoğan ve Diğerleri, 1998, s:5).

Bilgi sistemleri, verilerin toplanıp işlendiği ve kullanıcılara dağıtıldığı resmi prosedürler dizisidir(Hall, 2011, s:8).

Bilgi sistemi, bir şirketin ihtiyaçları doğrultusunda yapılandırılmış bir veri topluluğundan, şirket faaliyetleri ve bunlara tekabül eden yönetim ve kontrol faaliyetleri için gerekli olan bilgileri toplayan, işleyen ve dağıtan biçimsel bir süreçler kümesidir. Bilgi sistemleri şirketin strateji doğrultusunda iş fonksiyonlarını yerine getirmesi için gerekli olan karar verme süreçlerini kısmen desteklemektedir.

Bilgi sistemi diğer tüm sistemlerle ve çevreyle ilgilidir. Şirketin bilgi sisteminin amacı, ihtiyaç duyduğu bilgiyi toplamak ve gerekli değişiklikleri takiben, karar verme, stratejik kontrol ya da şirket tarafından alınan kararların uygulanması için onu isteyen şirket üyelerine ulaşmasını sağlamaktır (Alcami ve Caranana, 2012, s:12).

Şekil 1.3. Bilgi Sistemi Veri İşleme Süreci

Kaynak: Hall, 2011, s:11.

Şekil 1.3’ de bütün bilgi işlem sistemlerinin genel çalışma prensibi temsil edilmiştir. İç ve dış veri kaynaklarından gelen verilerin bilgiye dönüşümü ve sonrası sürece ilişkin akış üstteki şekilde görülmektedir.

Bilgi sistemi çeşitli işlemler vasıtasıyla kullanıcılara giden çıktı bilgilerine dönüştürülen girdileri, veriler olarak kabul eder. Veriler finansal veriler ve finansal olmayan veriler olmak üzere iki sınıfa ayrılır. İşlem kavramını bilgi sistemi tarafından bir iş birimi olarak işlenen, organizasyonu etkileyen veya ilgilendiren bir olay olarak tanımlayabiliriz (Hall, 2011, s:12).

Tüm bilgi sistemleri, aşağıdaki gibi sınıflandırılacak bir dizi işlevleri yerine getirir(Alcami ve Caranana, 2012, s:16):

- Veri yakalama ve toplama.
- Depolama.

- Bilgi işlem.
- Bilgi dağıtımı veya dağıtımı.

1.3.1.Yönetim Bilgi Sistemi

Yönetim Bilgi Sistemlerinin temel amacı, yöneticilere kararlar almak ve sorunları çözmek için ihtiyaç duydukları bilgileri sunmaktır. Yönetim Bilgi Sistemleri, hareket işleme ile oluşturulan verileri içeren kurumsal veritabanları tarafından desteklenir(Alcami ve Caranana, 2012, s:28).

YBS, Kar amacı gütsün veya gütmesin tüm organizasyonlara uygulanabilen ve organizasyonlardaki yönetici kadrolarına ihtiyaç duydukları bilgileri sağlamakla görevli bilgi sistemlerine denir. Yönetim Bilgi Sistemlerinin çeşitli bilim ve uygulama alanları ile ilişkili olmasından dolayı YBS hakkında herhangi bir fikir birliği yoktur (Anameriç, 2005, s:27).

Yönetim sıklıkla MBS'nin kapasitesinin ötesinde bilgi istemektedir. Kuruluşlar büyüdükçe ve karmaşıktıkça, üretim planlaması ve kontrolü, satış tahminleri, envanter ambarı planlaması, pazar araştırması vb. için ek bilgi gerektiren özel işlevsel alanlar ortaya çıkmaktadır. Yönetim bilgi sistemi (YBS), geleneksel MBS tarafından normal olarak işlenmeyen yani finansal olmayan işlemleri gerçekleştirmektedir(Hall, 2011, s:11).

Her organizasyon, haftalık, aylık veya üç aylık olmak üzere düzenli olarak ortaya çıkan ve belirli bilgilerin gerekli olduğu birçok konuda kararlar almak zorundadır. Bu nedenle idari bir bilgi sistemi, bu kararların temel alınacağı düzenli raporlar hazırlayabilir; bu raporlar hazırlanmış ve önceden tasarlanmış bir biçimde sunulmuştur. Karar alma süreçleri açıkça tanımlandığından, karar almaya ihtiyaç duyulan bilgiler kolayca tanımlanabilir. Böylece, yöneticiler, karar verme sürecinde hangi faktörlerin dikkate alınması gerektiğini önceden bildiklerinden bu sistemler yapısal kararlar için destek sağlar ve Yönetim Bilgisi Sistemi, bu yapılandırılmış kararları alabilmek için gerekli tüm bilgileri içeren net bir şekilde yapılandırılmış raporlar sunar(Alcami ve Caranana, 2012, s:28).

1.3.2.Muhasebe Bilgi Sistemi

Muhasebe, finansal işlemlerin kaydedilmesi, finansal durumu gösteren raporların hazırlanması ve yönetimin karar almasını kolaylaştırmak için finansal

tabloların hazırlanması ve buna benzer muhasebeyi ilgilendiren süreçleri kapsamaktadır. Bu bağlamda, muhasebe; işletmenin amaçları doğrultusunda finansal işlemlerin tanımlanması, gruplandırılması, sınıflandırılması, raporlanması ve analizi süreçleri olarak açıklanabilir. Dolayısıyla, muhasebe işlemleri, bir işletmenin faaliyetleriyle ilgili finansal bilgileri kaydetmek ve bu finansal bilgileri çeşitli kullanıcılara raporlamak amacıyla kullanılmaktadır (Akgün ve Kılıç, 2013, s:22)

Muhasebe Bilgi Sistemi; işletmenin varlık ve kaynaklarını, bu kaynakların kullanılış biçimini, varlık ve kaynaklarının kullanımıyla elde edilen sonuçları ve dolayısıyla işletmelerin ekonomik durumunu gösteren ve açıklayan bilgileri üreten ve bu bilgileri finansal bilgi kullanıcılarına raporlayan yada kullanılabilir bir şekilde ileten sistemler olarak tanımlanabilir (Akgün ve Kılıç, 2013, s:24).

Muhasebe bilgi sistemleri aşağıdaki şekilde açıklandığı gibi karar vericilere bilgi sağlamak için verilerin toplanması, kaydedilmesi, depolanması ve işlenmesi için kullanılan bir sistemdir (Al-jabali ve Tawfeq, 2014, s:97).

Muhasebe Bilgi Sistemi; bir organizasyon içinde karar verme ve kontrol etme faaliyetlerini desteklemek amacıyla bilgiyi toplamak, işlemek, depolamak ve dağıtmak için birbirine bağlı bileşenlerin temel birimi olarak tanımlanmaktadır. Muhasebe bilgi sistemleri manuel sistemlerden, karmaşık elektronik sistemlere kadar çok çeşitli olabilmektedirler. Bilgi sisteminin bileşenleri; bilgi teknolojisi, kişi, süreç ve organizasyon yapısıdır; muhasebe bilgi sistemi iki alt sisteme ayrılmıştır: teknik alt sistem ve sosyal alt sistem.

Teknik alt sistem: İnsanı unsurları içermeyen, teknolojik altyapı, donanımlar ve yazılımlardan oluşan alt sistemdir. Sosyal alt sistem ise insani unsurlardır (Francis ve Olayemi, 2016 s:3).

Organizasyon bilgi sistemlerinin bir parçası olan Muhasebe Bilgi Sistemleri (MBS), organizasyonlar da karar vericilere yardımcı olan MBS kuruluşun bulunduğu çevreye, görevin gereklerine ve organizasyon yapısına göre uyarlanmalıdır (Saeidi ve diğerleri, 2015, s:)

Muhasebe bilgi sistemi, diğer bir deyişle, muhasebe süreci; yönetimin bilgi sisteminin bir alt sistemi olarak tanımlanabilir. Muhasebe bilgi sisteminin görevi, yönetim raporlama alt sistemi vasıtasıyla yönetim bilgi sisteminin veri taleplerini karşılamaktır. Böylece sistem işletmenin yöneticileri, belirli fonksiyonel alanlar,

sahipler ve denetleyici makamlar için bilgi sağlar. Muhasebe bilgi sistemi tarafından sağlanan bilgiler, yönetim kararları önemli bir role sahiptir (Tóth, 2012, s:91).

Muhasebe sistemi iki temel faaliyet içerir;

-bilgi işleme ve

-bilgi sağlama

Yukarıdaki kategorilere göre, muhasebe bilgi sisteminin iki amacı tanımlanabilir: bir yandan kayıt, muhasebe ve raporlama görevlerini yerine getirmek; diğer yandan, yöneticinin karar verme faaliyeti için mümkün olan en üst düzeyde sağlıklı bilgi sağlamak (Tóth, 2012, s:91).

Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS) tüm organizasyonlar için hayati önem taşımaktadır ve belki de kar amacı olan veya olmayan bütün kurumlar MBS'ye ihtiyaç duymaktadır.

'Muhasebe Bilgi Sistemi' terimini daha iyi anlamak için, MBS'yi oluşturan üç kelimeyi ayrı ayrı tanımlamak gerekmektedir. İlk olarak “muhasebe”; literatürde muhasebenin üç ayrı kavramla tanımlandığı anlaşılmaktadır; bunlar: bilgi sistemi, iş dünyası dili ve finansal bilgi kaynağı. İkincisi “bilgi veya bilgi işleme”; kararlar almak, harekete geçmek ve yasal zorunlulukları yerine getirmek için temel oluşturan değerli verilerin işlenmesiyle elde edilen çıktı. Son olarak sistem; bir kapsam içindeki bileşenlerin bir dizi hedef üzerinde yoğunlaştığı entegre bir varlıktır (Saeidi ve diğerleri, 2015, s:116).

MBS, bir işletmenin muhasebe biriminde üretilen bilgiler için bir tür dağıtım sistemidir.

MBS'nin öngörülen önemli unsurları aşağıda belirtilmiştir;

a- İşletme yönetiminin ve yasal düzenin gereksinim duyduğu finansal bilgileri edinmek,

b- Muhasebeye ilişkin finansal bilgileri güvenilir bir biçimde kullanıcılara sunmak,

c- Muhasebeye ilişkin bilgilerinin işletme içi ya da dışındaki kötüye kullanımlarında işletmeleri olası risklerden korumaktır (Gökdeniz, 2005, s:87).

Muhasebe bilgisi iki alana sahip bir bilgi sistemi gibidir, bu iki alt sistem; dış finansal raporlama ve yönetim raporlaması. Birincisi kabul edilen muhasebe ilkelerine dayanmaktadır ve ikincisi yönetim tercihlerine dayanmaktadır. MBS ekonomik ve finansal faaliyetleri, kullanıcılar için faydalı olan (karar vermelerinde ekonomik faaliyetlerle ilgili bilgiye ihtiyaç duyan kişiler için) bilgilere dönüştürür (Alikhani ve diğerleri, 2013, s:360).

Bir muhasebe bilgi sistemi insan, uygulama ve bilgi teknolojilerinden oluşur ve genel olarak MBS'in aşağıdaki üç ana sorumluluğa sahip olduğu söylenebilir:

1. İşletme faaliyetleri ve işlemlerine ilişkin bilgiler oluşturmak, böylece işletmenin mevcut durumunun değerlendirebilmesi yapılabilir.

2. Verileri, yönetimin ihtiyaç duyduğu, karar vermede yararlı olan, faaliyetlerin planlanması, uygulanması ve izlenmesine yönelik bilgilere dönüştürme ihtiyacı duyanlara bu bilgileri sunmak.

3. Kuruluşun varlıklarını ve kuruluşların finansal verilerini korumak için uygun kontrolleri oluşturmak.

Bu kontroller, verilerin ihtiyaç duyulduğunda kullanılmasını ve doğru ve güvenilir olmasını sağlar(Alikhani ve diğerleri, 2013, s:363).

Muhasebe Bilgi Sistemi, gerekli eğitimi almış yetkili muhasebeciler aracılığıyla piyasa ve kamunun talep ettiği ve işletme içinde ihtiyaç duyulan yasal düzenleme ve standartlara uygun formlarda bilgilerin oluşturulması ve açıklanması için tasarlanmıştır. İyi tasarlanmış, işleyen bir muhasebe bilgi sistemi, işletmelerin kolay ve başarılı yönetilmesine yardımcı olur.

1.3.2.1.Muhasebe Bilgi Sisteminin Öğeleri

Bütün bilgi sistemlerinin etkileşim içinde olduğu aşağıdaki öğeler muhasebe bilgi sistemlerinin de etkileşim içinde olduğu öğelerdir;

Bilgi Teknolojileri Altyapısı ve Yazılım: İşletmelerin operasyonları planlama ve yönetme becerileri kısmen de olsa işletmenin sahip olduğu mevcut teknoloji düzeyi ile yakından ilgilidir. Teknoloji, bilgi sistemlerinin ve modern işletmelerin bir çok faaliyetinin temelini oluşturmaktadır ve teknoloji bilgisi MBS disiplininin tam olarak anlaşılması açısından kritik önem taşır (Accounting Information Systems, 2014, s:7).

Bilgisayarlar olmadan önce, MBS'ler manuel, kağıt tabanlı sistemlerdi, ancak günümüzde çoğu şirket MBS için bilgisayar yazılımı kullanmaktadır. Piyasada küçük işletmelerden büyük holdinglere kadar bütün ölçeklerdeki işletmelere yönelik çok çeşitli MBS'i yazılımları vardır.

Kalite, güvenilirlik ve güvenlik etkili MBS yazılımının kilit bileşenleri arasındadır. Yöneticiler, şirket için kararlar vermek amacıyla edindikleri bilgilere güvenirlir ve sağlam kararlar almak için yüksek kaliteli bilgiye ihtiyaç duyarlar. O nedenle güvenilir bilgiye sağlayabilecek özellikleri barındıran yazılımların tercih edilmesi gerekmektedir. MBS yazılım programları, farklı işletme türlerinin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için özelleştirilebilmektedir(Saeidi ve diğerleri, 2015, s:118).

Tüm sistem birimlerini kontrol eden bileşen, bir program tarafından verilen talimatları yerine getiren merkezi işlemcidir. Diğer cihazlar, veri (klavye ve fare) tanıtmak ve sistem çıktısını (yazıcılar) üretmek için kullanılır(Alcami ve Caranana, 2012, s:14).

Bilgi teknolojisi altyapısı, muhasebe bilgi sistemini çalıştırmak için kullanılan donanımların ve çevre elemanlarının genel bir ifadesidir. Bu donanım öğelerinin çoğu, bir işletmenin zaten sahip olması gereken unsurlar olan; bilgisayarlar, sunucular, yazıcılar, gerilim koruyucuları, yönlendiriciler, depolama ortamları ve muhtemelen bir yedek güç kaynağı gibi teçhizatlardır.

Donanım seçerken göz önünde bulundurulması gereken faktörler arasında öncelik maliyet olmak üzere, işlem hızı, depolama kapasitesi ve geliştirme, yükseltme seçeneklerin varlığı gibi faktörlerde göz önünde bulundurulmalıdır. Belki de en önemli faktör, sistem için seçilen donanımın tasarlanan yazılımla uyumlu olmasıdır. En ideal seçenek ise işletmenin donanım ve yazılımı bir arada sunan anahtar teslim bir sistem satın alınmasıdır. Anahtar teslimi bir sistem satın almak teorik olarak, işletmenin MBS için donanım ve yazılımın en uygun kombinasyonunu alması anlamına gelmektedir(Saeidi ve diğerleri, 2015, s:120).

Veri tabanları: Veri tabanları oluşturulan veya dışarıdan elde edilen verilerin muhafaza edildiği, tutulduğu alanlardır bir nevi işletmelerin hafızasıdır. Bir veritabanı, bir kuruluşun insan kaynağı veya ürün veritabanları gibi birbiriyle ilişkili verilerin bir toplamıdır. Veritabanları, veritabanı yönetim sistemleri olarak bilinen yazılım sistemleri tarafından yönetilir(Alcami ve Caranana, 2012, s:14).

İç Güvenlik ve Kontrol: Kontrol, amacın gerçekten gerçekleşip gerçekleşmediğini anlamaya çalışmak veya emin olmak anlamına gelmektedir. Karmaşık iş süreçlerini kontrol etmek oldukça zor olabilmektedir. İşletmeler duruma özgü kullanılabilecek bir kontrol anlayışı geliştirilmelidir ve bu kontrol sistemi geleceğe de uyarlanabilir olmalıdır. (Accounting Information Systems, 2014, s:8)

MBS içinde bulunması gereken iç kontrol sistemi, hassas verilerin güvenliği için çok önemlidir. Bu iç kontrol mekanizması basit şifreler ile sağlanabildiği gibi biyometrik tanımlama yöntemi gibi çok karmaşık düzeyde de olabilir. MBS, yetkisiz bilgisayar erişimine karşı koruma sağlama ve şirket içindeki bazı kullanıcılara erişimi sınırlamaya imkan tanıma özelliklerine sahip olmalıdır. Ayrıca, sistemin yalnızca belirli bölümlerine erişimine izin verilen kişilerin yetkisiz dosya erişimini de önlemesi gerekir(Saeidi ve diğerleri, 2015, s:120).

İşletme Uygulamaları: Kuruluşlar işletme faaliyetleri ile uğraşırlar ve işçi bulma, malzeme satın alma ve müşterilerden tahsilat yapma gibi işlemler gerçekleştirirler. Bir MBS bu işletme faaliyetleriyle uyumlu çalışır. Çoğu MBS girişi, departmanlar tarafından hazırlanır ve bu işlemlerden daha sonra kullanılmak üzere anlamlı çıktılar elde edilir.

Veri ve Veri İşleme: Kuruluş faaliyetleri yürütülürken doğal olarak satış ve satın alma gibi olaylar da meydana gelmektedir. Bu olaylarla ilgili veriler, işletme işlemlerini yansıtmak ve izlemek için zapt edilip ve kaydedilmelidir (Accounting Information Systems, 2014, s:8).

MBS içerisindeki veriler, kuruluşun ticari uygulamaları ile ilgili tüm finansal bilgilerdir. Şirketin finansmanını etkileyen herhangi bir ticari veri MBS'ye girilmelidir. MBS içerisindeki veriler işin şekline göre değişebilmektedir. Bütün veriler bir sistemde toplanarak; kayıt tutma, raporlama, analiz etme, denetleme ve karar vericilere sunulma gibi faaliyetlerde kullanılır. Ancak verilerin yararlı olabilmesi için eksiksiz, doğru ve amaçla ilgili olması gerekir. Yönetime ve diğer kullanıcılara sunulan bilgiler konuyla ilgili, güvenilir, tam-eksiksiz, anlaşılabilir ve doğrulanabilir olmalıdır (Al-jabali ve Tawfeq, 2014, s:97).

Raporlama ve Yönetimsel kararlar: Bir karar için kullanılan bilgiler odaklanılan karar türüne göre seçilmelidir. Ayrıca bilgi, karar vericinin kişisel yönetim tarzlarını ve tercihlerini göre belirlenmiş ve tanımlanmış ise daha yararlı

olabilmektedir. Bir bilgi sistemi tarafından üretilen raporları tasarlamak için, muhasebeci hangi çıktıların arzu edilen veya gerekli olduğunu bilmelidir (Accounting Information Systems, 2014, s:9).

Sistem geliştirme ve uygulama: Bilgi sistemleri tasarlanmalı, uygulanmalı ve etkin bir şekilde çalıştırılmalıdır. Bir muhasebecinin yapabileceği sistem geliştirme görevlerine örnek olarak bir rapor için verileri seçmek, bu raporu tasarlamak ve kurumsal bir sistemi yapılandırmak, işlemleri verilebilir.

İnsan ve İletişim: İnsanlar sistem kullanıcılarıdır. Bir organizasyonun MBS'sini kullanmaları gerekebilecek meslek grupları arasında muhasebeciler, danışmanlar, iş analistleri, yöneticiler, mali şefler ve denetçiler bulunur(Saeidi ve diğerleri, 2015, s:121).

Muhasebe bilgi sisteminin unsurları arasında insan faktörü olağanüstü bir role sahiptir (günümüzde çalışanların yetkinlikleri, uzmanlıkları ve deneyimleri ile ilgili büyük talepler vardır) ve bu çalışanlar muhasebeye (kısaca, defter tutma ve raporlama) ait olan faaliyetleri yürütür. Muhasebe bilgi sisteminin etkin çalışması onu işleten kişilere, mesleki bilgi ve tecrübelerine bağlıdır(Tóth, 2012, s:93)

Çalışmalarının sonuçlarını etkili bir şekilde sunmak için muhasebecilerin güçlü sözlü ve yazılı iletişim becerilerine sahip olmaları gerekmektedir.

Muhasebe Prosedürleri ve Denetim İlkeleri:

Prosedürler, bir bilgi sistemini kullanırken, işletirken ve muhafaza ederken uyulması gereken politikalar ve yöntemlerdir. Örneğin, şirketin bordro programını ne zaman işlettiğini, kaç kere çalıştırılacağını, bunu kimin yetkili kıldığını ve ürettiği raporların kimlerin erişebildiğini belirlemek için prosedürler kullanılmalıdır(Alcami ve Caranana, 2012, s:15).

MBS prosedürü ve talimatları; verilerin toplanması, depolanması, alınması ve işlenmesi için kullanılan yöntemler bütünüdür. Bu yöntemler manuel veya otomatik olabilmektedir ve veriler hem iç kaynaklardan (ör. Çalışanlar) hem de harici kaynaklardan (ör. Müşterilerin çevrimiçi siparişleri) gelebilmektedir. Prosedürler ve talimatlar MBS yazılımına tanımlanmalıdır. Dokümantasyon ve eğitim yoluyla çalışanlara öğretilmelidirler. Etkili olabilmek için prosedürler ve talimatlar sürekli takip edilmelidir(Saeidi ve diğerleri, 2015, s:123).

Muhasebe sistemini tasarlamak ve işletmek için muhasebe prosedürleri ile muhasebe bilgisinin tabi olacağı denetimler bilinmelidir.

1.3.2.2.Muhasebe Bilgi Sisteminin Diğer İşletme Fonksiyonları ile İlişkisi ve Alt Sistemleri

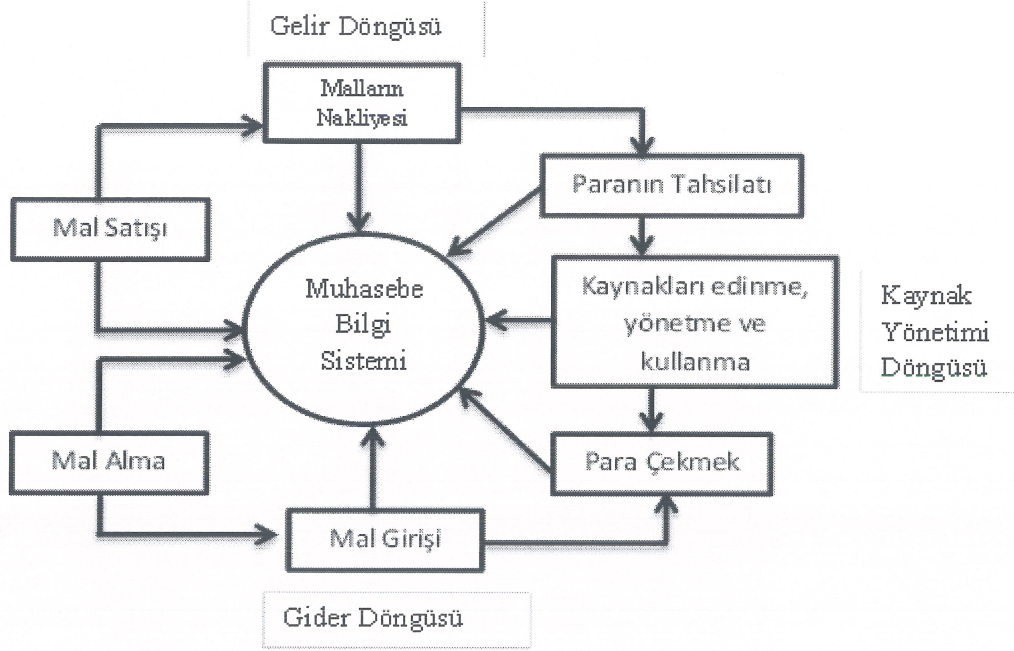
Muhasebe bilgi sistemi bütün işletme fonksiyonlarıyla veri alış verişinde bulunur. Verileri bilgiye dönüştüren Muhasebe bilgi sistemi bilgileri ilgili birim ve fonksiyonlara dağıtır. Muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgiler yönetim kararlarında kritik öneme sahip olduğu gibi yasal zorunluklar kapsamında hazırlanan finansal tablolarda kullanılır ayrıca işletme bilgilerine gerek duyan iç ve dış bilgi kullanıcılarına gerekli bilgileri iletir, bir nevi işletme bilgileri için merkez konumundadır (Akar, 2016, s:51).

Muhasebe fonksiyonu, firmanın finansal bilgi kaynağını yönetir. Bu bağlamda, işlem prosesinde iki önemli rol oynar. Birincisi muhasebe firmanın işlemlerinin finansal etkilerini yakalar ve kaydeder. Bunlar; hammadelerin depodan üretime taşınması, bitmiş ürünlerin müşterilere gönderilmesi, firmaya nakit akışı ve bankadaki mevduat işlemleri, stok edinilmesi ve mali yükümlülüklerin yerine getirilmesi gibi olayları içerir. İkincisi muhasebe işlevi, hareket bilgilerini birçoğunun temel görevlerini koordine etmek için operasyon personeline dağıtır. İşletme faaliyetlerine doğrudan katkıda bulunan muhasebe faaliyetlerinden bazıları; stok takibi, maliyet muhasebesi, bordro, borç hesapları, alacak hesapları, faturalandırma, duran varlık muhasebesi ve genel muhasebe şeklinde sıralanabilir (Hall,2011, s:160).

Muhasebe bilgi sistemi; yönetim faaliyetlerine karar sürecinde, pazarlama faaliyetlerinde alım, satım ve para değişim süreçlerinin izlenmesinde, üretim faaliyetlerinde üretim girdilerinin maliyetleri ve stok kayıt bilgilerin iletilmesinde, finans faaliyetlerinde ihtiyaç duyulan finansmanın uygun koşullarda sağlanmasında, insan kaynakları faaliyetlerinde ise işletmeler için en önemli kaynak olan insan kaynağının sağlanmasında yardımcı olmaktadır (Akar, 2016, s:53).

Muhasebe bilgi sistemi muhasebe, yönetim departmanı, iç kontrol ve bilgi teknolojisi birimi ile yakından ilişkilidir. Bu alanların uyumlu ve etkili faaliyetleri, bilgilendirme veritabanının temel verilerini sağlayan muhasebe bilgi sisteminin ana merkezini oluşturur (Tóth, 2012, s:91).

Şekil 1.4. Muhasebe Bilgi Sisteminin Alt Sistemleri

Kaynak: Tóth, 2012, s:91

Şekil 1.4.'de gösterildiği gibi Muhasebe bilgi sisteminin süreçleri üç temel grupta toplanabilir:

- gelir döngüsü
- harcama döngüsü
- kaynak yönetim döngüsü.

Gelir döngüsü satışları ve satış gelirlerini elde etmeyi, gider döngüsünü ise mal/malzemeyi almayı ve ödeme yapılması süreçlerini içerir; kaynakları yönetmek ise kaynaklara ulaşmayı, depolamayı, kullanmayı ve optimize etmeyi ifade eder (Tóth, 2012, s:91)

MBS, bir şirketteki farklı departmanların birlikte çalışmasına yardımcı olur. Örneğin yönetim, sistemden edindiği bilgiler ile personel durumlarına ve stok miktarına göre satış hedefleri belirleyebilir. Stok yetersizse mal temini için emir girebilir, stok emri muhasebe departmanına yeni bir borç kaydının yapılmasını bildirir. Satış sürecinde, satış elemanları müşteri siparişlerini girebilir, muhasebe müşterilere fatura hazırlayabilir, depo ürünü hazırlar, nakliye departmanı bunu müşteriye gönderir ve muhasebe departmanı yeni bir alacak girişi oluşturur. Müşteri hizmetleri departmanı daha sonra müşteri gönderilerini takip edebilir ve sistem

yönetim için satış raporları oluşturabilir. Yöneticiler ayrıca envanter maliyetlerini, nakliye ücretlerini, üretim maliyetlerini vb. sistemden görebilirler(Saeidi ve diğerleri, 2015).

MBS, üç ana alt sistemden oluşur, bu sistemlerde kendi içinde alt sistemlere bölünmektedir. Bu üç ana alt sistem şunlardır (Hall, 2011, s:10):

1-Günlük iş operasyonlarını örgüt boyutunda birçok rapor, belge ve mesajla destekleyen Hareket İşlem Sistemi. HİS Sistemin merkezinde olan ve ekonomik olayları finansal işlemlere çevirerek muhasebe kayıtlarına geçiren ve önemli finansal bilgileri günlük faaliyetleri desteklemek adına operasyon personeline ileten bir sistemdir.

HİS sıklıkla gerçekleştirilen işlemlerle alakalı bir sistemdir. Hareket İşlem Sistemi ise üç ana finansal döngüyü ayrılmıştır bunlar;

--Harcama Döngüsü: Bir işletmenin harcama döngüsü, o işletmenin faaliyetlerini sürdürebilmek için gereksinim duyduğu mal ve hizmetleri edinmek amacıyla yapmış olduğu işlevlerden oluşur(Sürmeli, Erdoğan ve Diğerleri, 1998, s:82).

--Gelir Döngüsü: İşletmelerin faaliyetlerinde elde ettiği gelirlerin işlendiği döngüdür.

--Üretim / Dönüşüm Döngüsü: Bir şirketin üretim/dönüşüm döngüsü hammadde, işçilik ve diğer işletme kaynaklarını bitmiş ürünlere veya hizmetlere dönüşümüdür(Sürmeli, Erdoğan ve Diğerleri, 1998, s:99).

2-Gelir tablosu, bilanço, nakit akış tabloları, vergi beyannameleri ve kanunların öngördüğü diğer raporlar gibi geleneksel mali tabloları üreten genel muhasebe / finansal raporlama sistemi,

ve 3-Yönetime yönelik karar vermede ihtiyaç duyulan bütçeler, varyans raporları ve sorumluluk raporları gibi özel amaçlı finansal raporlar sağlayan yönetim raporlama sistemi

Muhasebe bilgi sisteminin amaçlanan hedefleri nasıl gerçekleştirebileceğini açıklamak için kuruluşların faaliyetlerini, MBS'nin ilişkili olduğu beş ana döngüyü ayırmak gerekir (Alikhani ve diğerleri, 2013, s:361);

1. Kuruluş tarafından kullanılan mal/malzemelerin ve hizmetlerin satın alınması ve ödeme yapılması ile ilgili faaliyetlerden oluşan harcama döngüsü.

2. Hammaddeleri ve ortaya konulan emekleri bitmiş ürünlere dönüştüren faaliyetleri içeren üretim döngüsü.

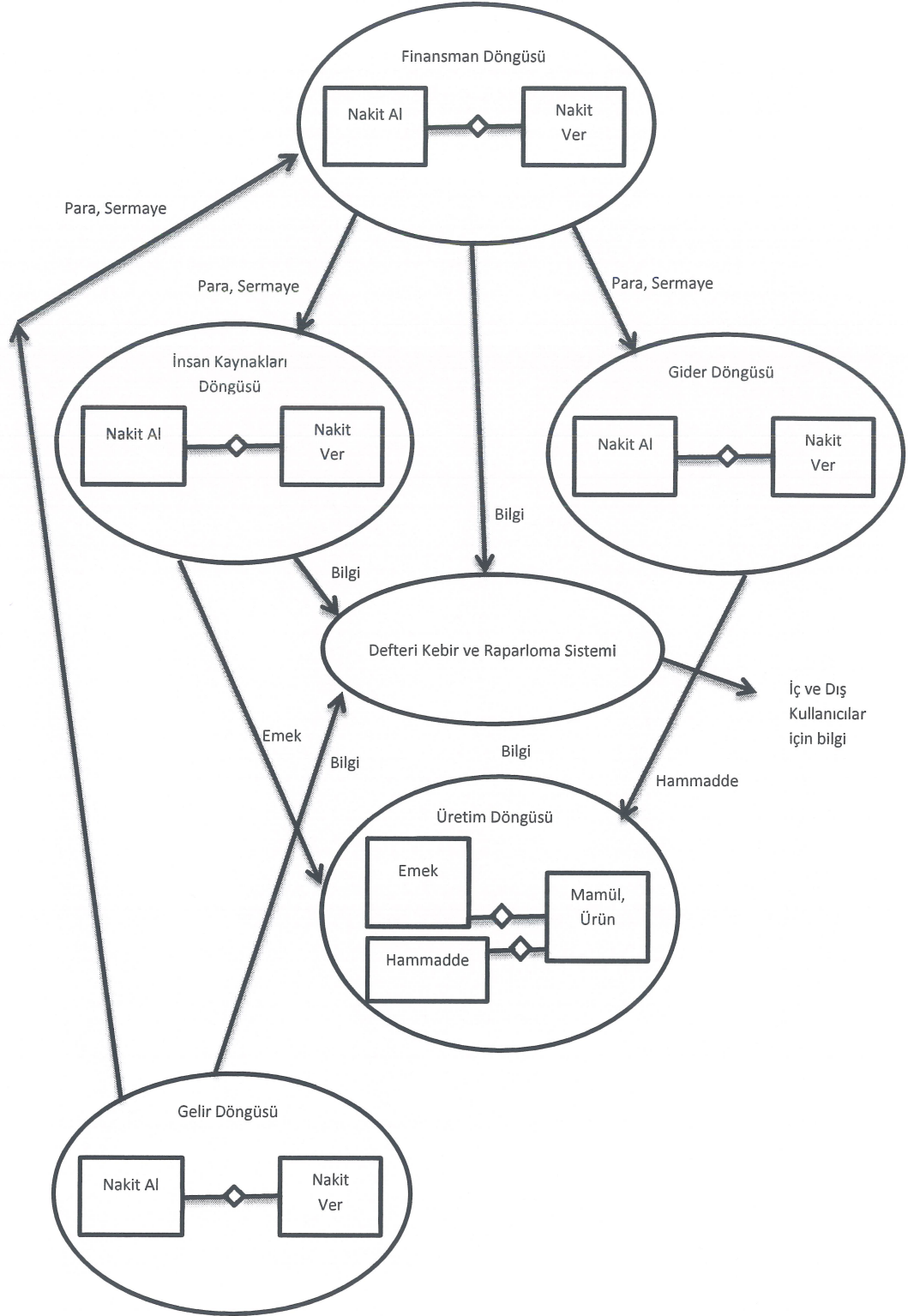
3. Personel ile ilgili faaliyetleri kapsayan insan kaynakları döngüsü.

4. Mal veya hizmet satışı ya da nakit alımı faaliyetlerini içeren gelir döngüsü.

5. Faaliyetler için gerekli fonları sağlayan faaliyeti içeren finansman döngüsü.

Şekil 1.5.'de gösterildiği gibi, beş döngüden her birinin ana faaliyetleri alış ve veriş ilişkilerine sahiptir ve bu faaliyetler dahili ve harici kullanıcılar için bilgi hazırlayan muhasebe ve raporlama sistemine veri sağlar (Alikhani ve diğerleri, 2013, s:360)

Şekil 1.5. Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkili Olduğu Sistemler

Kaynak: (Alikhani ve diğerleri, 2013, s:361)

Muhasebe bilgi sisteminin karakteristik alt sistemleri şu şekildedir(Tóth, 2012, s:91):

- Ana Hesap ve cari hesap alt sistemi
- Finans alt sistemi
- İnsan Kaynakları ve ücret hesaplaması alt sistemi
- Yatırım alt sistemi
- Fatura ve satış alt sistemi
- Stoklama alt sistemi.

1.3.2.3.Muhasebe Bilgi Sisteminin Başlıca Geliştirme İlkeleri

Muhasebe Bilgi Sistemi ve alt sistemlerini geliştirirken dikkate alınması gereken ilkeler başlıca şunlardır;(Sürmeli, Erdoğan ve Diğerleri, 1998, s:200):

-Uygun Maliyet İlkesi: Uygun maliyetin ölçüsü sisteme harcanan para ile işletmenin sistemden elde ettiği faydaların karşılaştırılmasıyla ortaya çıkabilen bir ölçüdür(Sürmeli, Erdoğan ve Diğerleri, 1998, s:200)

Bir muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgiler karar verme sürecinde çok etkili olsa dahi, böyle bir sistemin etkinliği ancak sistem satın alım, kurulum ve kullanım maliyetlerinin sistemin işletmeye sağladığı faydayı aşmadığı durumlarda anlamlı olmaktadır (Francis ve Olayemi, 2016, s:4)

-Raporlama İlkesi: Muhasebe bilgi sistemi ile, ihtiyaç duyulan bilgilerin; konuyla ilgili, zamanında, istenilen açıklıkta ve anlaşılabilir bir şekilde raporlanabilmesi gerekmektedir (Sürmeli, Erdoğan ve Diğerleri, 1998). MBS ayrıca, farklı kullanıcı türleri ve farklı raporlama tiplerine elverişli olmalıdır(Saeidi ve diğerleri, 2015, s:118).

-İnsan Etkeni İlkesi: Bilgi sisteminin bileşenleri; bilgi teknolojisi, insan, süreç ve organizasyon yapısıdır; muhasebe bilgi sistemi iki alt sisteme ayrılmıştır: teknik alt sistem ve sosyal alt sistem. Teknik alt sistem: İnsanı unsurları içermeyen, teknolojik altyapı, donanımlar ve yazılımlardan oluşan alt sistemdir. Sosyal alt sistem ise insani unsurlardır(Francis ve Olayemi, 2016, s.:3).

Muhasebe bilgi sisteminin unsurları arasında insan faktörü olağanüstü bir role sahiptir (günümüzde çalışanların yetkinlikleri, uzmanlıkları ve deneyimleri ile

ilgili büyük talepler vardır) ve bu çalışanlar muhasebeye (kısaca, defter tutma ve raporlama) ait olan faaliyetleri yürütür. Muhasebe bilgi sisteminin etkin çalışması onu işleten kişilere, mesleki bilgi ve tecrübelerine bağlıdır(Tóth, 2012, s:93)

-Örgüt Yapısı İlkesi: Muhasebe Bilgi Sistemi, iyi dizayn edilmiş ve ayrıntıları belirlenmiş bir örgüt yapısına uygun ve uyumlu olacak şekilde geliştirilmelidir.

-Esnek Olma İlkesi: Muhasebe bilgi sistemi gibi bilgi sistemlerinin ekonomik çevresi sürekli değişmektedir. İyi bir muhasebe bilgi sistemi çevre değişikliklerine tepki olarak gelişen dinamik bir sistem olması gerekmektedir. Ayrıca tepki verebilen ve adapte olabilen, işletmenin daha iyi sonuçlarına katkıda bulunan uyumlu bir sistem olması gerekmektedir (Tóth, 2012, s:93).

-Açık ve Anlaşılabilir Olma İlkesi: Muhasebe Bilgi Sistemi, olabildiğince karmaşıklıktan uzak, işlemlerin en verimli şekilde yapılabilirdiği açık ve anlaşılabilir şekilde tasarlanmalıdır.

-Veri Biriktirme ve İşleme İlkesi: Muhasebe Bilgi Sistemi temin ettiği verileri, yasalara ve işletme içi belirlenen kurallara göre saklanması ve sınıflandırılmasını sağlayabilmeli ve verileri en etkin şekilde bilgiye dönüştürerek ihtiyacı olan kullanıcılara sunabilmelidir.

1.3.2.4.Muhasebe Bilgi Sistemi Kullanıcıları

Muhasebe bilgi sistemini kullanan meslek grupları arasında ilk sırada muhasebeciler ve denetçiler gelmektedir. Sonrasında sistem tasarımcıları sistemin dizayn edilmesi, geliştirilmesinde görevli kişilerdir. Muhasebe bilgi sistemini kullanan grupların açıklamaları aşağıda bölümlerde yapılmıştır;

Muhasebeciler; MBS verileri ve bilgileri finansal bilgilere dönüştürerek karar vericilere raporlayan ve bir takım bileşenlerden oluşan bir sistemdir. Bu nedenle, MBS sisteminde görevli Muhasebeciler, yöneticilerin bilinçli kararlar almalarına yardımcı olmak için bir firmanın işlemlerinin sonuçlarını ve raporlarını analiz ederek özetler. Çeşitli sektörlerin muhasebe bilgisinin gelişmesi ve bir yandan bilgi hacminin ve karmaşıklığının artması nedeniyle organizasyonlardaki muhasebecilerin rolü artmıştır. Muhasebeci iç sistemin etkili bir kullanıcısı olmanın yanında muhasebe bilgisi kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılamak için sistemleri tasarlama süreçlerinde çok etkili roller oynamaktadır. Hiç şüphe yok ki, MBS'nin

başarısı bu sistemin tasarımı ve geliştirmesinde muhasebecilerin katılımını gerektirir (Saeidi ve diğerleri, 2015, s:118).

Hangi endüstride bulunurlarsa bulunsunlar, muhasebeciler MBS'de sistem kullanıcısı, tasarımcı ve denetçi rollerini üstlenmektedirler.

Denetçiler; MBS'ni en çok kullanan önemli meslek grupları muhasebeciler ve denetçilerdir. Denetçiler, görevlerini etkili bir şekilde yerine getirmek için MBS'den yararlanırlar. MBS, denetçinin gerekli olan bilgileri toplamasını sağlar; Yapılması düşünülen denetimleri planlar, geliştirir ve uygularlar.

İşletme Sahipleri ve Yöneticiler: Modern iş hayatının karmaşıklığı ve zorlu koşullarından dolayı işletmelerin değişik yönetim kademelerinde yer alan yöneticiler en optimum ve doğru kararı zamanında alabilmek ve uygulatabilmek için doğru ve eksiksiz bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Muhasebe Bilgi Sistemleri gereksinim duyulan bu bilgileri yöneticilere sağlar. MBS Finansal bilgilerin kaynağıdır. Yöneticiler işletme faaliyetlerinin ve hedeflerin planlanmasında işletmenin geçmiş dönem muhasebe verilerinden önemli derecede yararlanırlar. Bu veriler muhasebe bilgi sisteminden alınır. Ayrıca belirlenen hedeflere hangi seviyede ulaşıldığı da yine muhasebeden elde edilen bilgiler ile değerlendirilir (Toroslu, 2017, s:1).

İşletme sahipleri bunu işletmenin geleceğini öngörmek ve kar tahmini amacıyla işleyişi çok etkilemeden karar sınırlarını belirlemek için kullanılmaktadırlar(Francis ve Olayemi, 2016, s:3).

Ortaklar: Özellikle büyük ölçekli işletmelerin ortaklarının işletme yönetiminde fazla yetkileri olmasa bile işletmenin finansal durumuna ilişkin bilgi sahibi olmak isterler. Bu nedenle muhasebe bilgi sisteminin ürettiği bilgilere ihtiyaç duyarlar.

Düzenleyici ve Denetleyici Kamu Kuruluşları: Modern toplumun otoriteleri devletlerdir. Devletler kendi hakimiyetleri altında faaliyet gösteren şirketlerin verilerine, hem kuralların uygulanmasını sağlamak hem de vergiye ilişkin mevzuatı uygulamak için gereksinim duyar ve bu konuda doğru ve güvenilir bilgileri MBS'lerden elde eder. Devletin yani kamu kuruluşlarını en önemli gelir kaynağı gerçek ve tüzel kişilerden elde edilen vergilerdir. Kamu kuruluşları vergi miktarlarını muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgilere göre hesaplar. İlgili kamu

kuruluşlarının işletmelerin muhasebe sistemlerini inceleme ve denetleme yetkileri vardır ve böylece işletmelerin ödeyecekleri vergilerinde denetlenmesi gerçekleşmiş olur (Toroslu, 2017, s:1).

Kamu Kuruluşları muhasebe bilgi sistemi kullanarak işletmelerin kaynak ve faaliyetlerinin durumuna ilişkin bilgi edinmektedirler; böylece milli gelirin temeli olarak vergi politikalarını belirlemektedirler(Francis ve Olayemi, 2016, s:3).

Yatırımcılar: İşletmeye yatırım yapılıp yapılmayacağını anlamak amacıyla organizasyonu değerlendirmek için temel bilgiyi muhasebe bilgi sistemi çıktılarından elde etmektedirler (Francis ve Olayemi, 2016, s:3). Yatırımcılar, gerçek, doğru ve güvenilir mali tablolar konusunda MBS'den yararlanmaktadırlar. Modern MBS yazılımları ile finansal tablolarda hile ve hata yapmak zorlaştırılarak yatırımcı topluluğunun güveni artırılmaktadır.

MBS Tasarımcıları: Muhasebe bilgi sistemi tasarımcıları, muhasebe bilgi sisteminin ana kullanıcılarıdır. Bazı insanlar bu sınıfları 'sistem analistleri' olarak adlandırmaktadır. Sistem tasarlamak ve geliştirmek tasarımcıların asıl işi olduğu için muhasebe bilgi sistemi tasarımcıların eseri sayılmaktadır(Saeidi ve diğerleri, 2015, s:118).

1.3.2.5.Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Ve Bilgi Kalitesi

Muhasebe bilgi sisteminin etkin ve verimli olması için aşağıdaki özelliklere sahip olması gerekmektedir (Hla ve Teru, 2015, s:977).

1. Doğru, Kesin ve geçerli bilgiyi üretmelidir.
2. İşlemleri zamanında yerine getirmelidir.
3. Yönetime, ekonomik faaliyetlerin kontrolü ve değerlendirilmesi için gerekli bilgiyi sağlamalıdır.
4. Yönetime, planlamalarda kullanılacak bilgiyi sağlamalıdır.
5. Yönetimi geri bildirimler ile desteklemelidir.
6. Çevresel değişimlere karşı uyum sağlayacak kadar esnek olmalıdır.

Performans değerlendirmesi; hedeflerin tutarlı, etkin ve verimli bir şekilde karşılanıp karşılanmadığını değerlendiren faaliyetlerdir (Francis ve Olayemi, 2016, s:3).

Muhasebe sistemlerinin etkinliği departmanlar, kuruluşlar ve hatta ülkeler arasındaki performans farklılıkları oluşturabilmektedir. Üretilen bilgilerin kalitesi, sistemlerin başarısı için şarttır. Yönetim, kaliteli ve güvenilir bilgiler gerektiren farklı faaliyet türleriyle uğraşmaktadır. Bilgi kalitesi bir organizasyon için rekabet avantajlarından biridir, kuruluşlar yönetim kararlarına destek sağlamak için muhasebe bilgi sistemini kullanır. Muhasebe departmanının hazırladığı finansal analizler yönetim tarafından kararlarına destek olmak için kullanılır. Yönetim, hedeflere ve hedeflere ulaşma derecesini ölçmek ve takip gerektiren beklenmeyen sonuçları veya sıra dışı koşulları belirlemek için mevcut performans bilgilerini be durumuyla, tahminlerle, önceki dönem bilgileri veya diğer ölçütlerle kıyaslar (Francis ve Olayemi, 2016, s:3).

Yöneticiler ncelikli olarak, faaliyetleri için finansal ve uyumluluk risklerini belirlemekle ykmldrlere ayrıca iç kontrol sistemini tasarlama, uygulama ve izleme sorumluluğuna sahiptirler. Genelde iç kontrollerin merkezi olarak muhasebe bilgi sistemi kabul edilir ve iç kontrol de birincil görev firma için bilgi akışının kontrolüdür. Bu nedenle iç kontroller yöneticilere, muhasebe işlemlerinin performans üzerindeki etkinliğini izlemelerine ve ölçmelerine yardımcı olur.

İşletme bünyesinde yapılan iç kontrol; varlıkları korumak, güvenilir muhasebe raporları sağlamak, verimliliği artırmak ve şirket politikalarına uyumu teşvik etmek için kurulan prosedürlerdir. Bir organizasyonda sağlam bir iç kontrol sistemi varsa, muhasebe bilgisinin diğer nitel özelliklerinin de muhafaza edilebileceğini düşünülmektedir. İç kontroller, yönetim politikasına bağlı olarak varlıkların korunması, hataların tespiti ve önlenmesi, hile tespiti ve önlenmesi, doğruluk, eksiksizlik, güvenilirlik ve zamanında hazırlığın sağlanması gibi muhasebe işlemlerinin etkin ve düzenli bir şekilde yürütülmesi gibi bazı hedefleri gerçekleştirmek için şarttır. Herhangi bir organizasyonda iyi bir iç kontrol varsa, yönetim faaliyetlerini doğru bir şekilde sürdürmek için daha büyük bir güvenle MBS'nin sağladığı bilgileri kullanabilir ve hedeflerine ulaşabilir. Ancak iç kontrol yeterince güçlü değilse, yönetim hedefine ulaşamaz. Bir organizasyondaki Muhasebe Bilgi Sisteminin etkin olabilmesi için maliyet etkinliği, iyi dokümantasyon, uygun güvenlik önlemlerinin varlığı, bağımsız iselliliği, dış denetim, diğer operasyonların muhasebeden ayrılması ve etkili iç kontrol gibi kriterlere sahip olması gerekmektedir (Hla ve Teru, 2015, s: 977).

Bir organizasyonun yönetiminde ve bir iç kontrol sisteminin uygulanmasında muhasebe bilgi sisteminin (MBS) rolü çok önemlidir. Muhasebe Bilgi sisteminin organizasyonların ve organizasyon içi karar mekanizmalarının gereksinim duyduğu bilgi iletişimini ve kontrolü sağlayabilecek seviyede yeterli ve uyumlu olması gerekmektedir. Bir muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgiler karar verme sürecinde çok etkili olsa dahi, böyle bir sistemin etkinliği ancak sistem satın alım, kurulum ve kullanım maliyetlerinin sistemin işletmeye sağladığı faydayı aşmadığı durumlarda anlamlı olmaktadır(Francis ve Olayemi, 2016, s:4).

Otomatik muhasebe bilgi sistemleri kuruluşların yönetim kademelerine karar verme konusunda yardımcı olmaktadır. Muhasebe bilgi sisteminin faydaları, karar verme sürecinin iyileştirilmesi, muhasebe bilgisinin kalitesi, performans değerlendirmesi, iç kontroller ve şirket işlemlerinin kolaylaştırılması üzerindeki etkileri ile değerlendirilebilir (Asefeh ve diğerleri, 2011, s:166).

Örgütsel etkinlik bir organizasyonun hedeflerini gerçekleştirme derecesi olarak tanımlanmıştır (Francis ve Olayemi, 2016, s:4). Bununla birlikte örgütsel etkinlik bir kuruluşun tasarlanan çıktıyı üretme derecesi olarak da tanımlanabilir.

Muhasebe bilgisinin üretilmesinin ana sebebinin karar vermeyi kolaylaştırmak olduğu kabul edilmektedir. Bununla birlikte, finansal raporlamanın etkili olabilmesi için diğer gerekliliklerin yanı sıra verilerin ilgili, eksiksiz ve güvenilir olması gerekmektedir. Bu nitel özellikler, bilginin hileli olmamasını ve bir tarafı diğerlerinden üstün tutmamasını gerektirir. Muhasebe bilgileri bir karar vericiye gelecekteki faaliyetleri tahmin etme kapasitesini vermelidir (Siyanbola, 2012, s:29).

Otomatik muhasebe bilgi sistemi ile örgütsel etkinlik arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışma ile; muhasebe bilgi sistemi ve organizasyonel etkinlik arasında güçlü bir ilişki olduğunve bunun da muhasebe bilgisine erişiminin örgütsel etkinliğe yol açtığı belirtilmiştir (Saleh, 2010, s:1248).

Verimlilik; organizasyonda katma değer sağlamak için mevcut kaynakların optimum kullanımı olarak tanımlanmıştır. Organizasyonel verimlilik, örgütün amaçlarını gerçekleştirme derecesi olarak tanımlanmaktadır. Örgütsel verimliliğin istenen sonuca ulaşma yeteneği olduğu da söylenebilir. Dolayısıyla verimlilik, mümkün olan en düşük maliyetle hedeflere ulaşılması anlamına gelir. Muhasebe

bilgi sistemi, organizasyonlardaki karar yönetimi ve kontrolünün etkinliği için kritik önem taşıyan önemli bir organizasyon mekanizması olarak düşünülür. Etkin bir muhasebe bilgi sistemi veri toplama, veri bakım, bilgi yönetimi, veri kontrolü (güvenlik dahil) ve bilgi üretimi gibi birkaç temel fonksiyonu yerine getirmektedir (Hla, Teru , 2015, s: 977).

Sistemin analizi, sistemin ve çevrenin daha iyi ve daha eksiksiz bilgi uğruna analizi anlamına gelir. Muhasebe bilgi sistemi ekonomik çevresi ile sürekli değişmekte ve çevre değişikliklerine tepki olarak gelişen dinamik bir sistem olarak kabul edilmektedir. Ayrıca tepki verebilen ve adapte olabilen, işletmenin daha iyi sonuçlarına katkıda bulunan uyumlu bir sistemdir(Tóth, 2012, s:93).

Muhasebe bilgi sistemi çıktısının kalitesi verilerin kalitesine bağlıdır. Yüksek veri kalitesini elde etmek için tüm veri üretim işlemleri (veri toplama, veri depolama ve veri kullanımı) düzgün çalışmalıdır. Yanlış ve eksik veriler şirketlerin rekabet gücüne zarar verebilir. Ayrıca, girdi denetiminin ve çalışanların yeterlilik seviyelerinin muhasebe bilgi sisteminin veri kalitesi açısından önemli olduğu söylenebilir(Hla, Teru , 2015, s: 977).

Bilgi kalitesinin düşüklüğü karar verme üzerinde olumsuz etkilere neden olabilir. Muhasebe bilgisi kalitesi dört özellik ile değerlendirilebilir; doğruluk, zamanlama, eksiksizlik ve tutarlılık ile değerlendirilebilir. Muhasebe bilgi kalitesi için dört grup (bilgi üreticileri, bilgi saklama görevlileri, bilgi tüketicileri ve bilgi yöneticileri) üzerinde yapılan bir araştırmada örgüt yapısının, sistem özelliklerinin ve çalışan kişilerin bilgi kalitesi için çok önemli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yönetsel destek ve denetiminin de bilgi kalitesi için çok önemli olduğu tespit edilmiştir(Xu, 2003, s:19).

Etkin faaliyet gösteren Muhasebe bilgi sistemi için sistem entegrasyonu çok önemlidir. Örgütlerdeki kontrol ve koordinasyon faaliyetlerinin gereksinimi olan bilgilerin kaliteli bir şekilde üretilmesi yani muhasebe bilgi sisteminin etkin çalışması sistemin dizaynı ve entegrasyonu ile sağlanabilmektedir(Atmaca ve Akar, 2016, s:150).

Ayrıca, düzgün tasarlanmış bir MBS, aşağıdaki yollarla etkinlik ve verimliliğini artırır:

1.Kalitenin iyileştirilmesi ve üretim veya hizmetlerin maliyetinin düşürülmesi; Örneğin MBS, ebtetre olduğu makinenin kabul edilebilir kalite aralığının dışına çıktığını farkedince, operatöre uyarı gönderebilir.

2.Verimliliği arttırmak; MBS, gereken bilgiyi zamanında sunarak operasyonların verimliliğini artırmaya yardımcı olabilir.

3.Karar vermenin iyileştirilmesi: MBS, personel için doğru bilgileri doğru bir şekilde sunarak karar vermeyi geliştirebilir.

4.Bilginin paylaşımı: Düzgün tasarlanmış MBS, kaliteli bilgi paylaşımına zemin hazırlar. Bilgi paylaşımı ile operasyonlar iyileştirilir ve rekabet avantajı yaratılır. Örneğin, bir denetim firması deneyimlerini kullanarak ağ veya sistemi geliştirebilir ve farklı bölümlerde çalışan personelle ile bilgi paylaşılabilir (Alikhani ve diğerleri, 2013, s:362).

İKİNCİ BÖLÜM: KURUMSALLAŞMA KAVRAMI VE KURUMSALLAŞMA KRİTERLERİ

2.1.KURUMSALLAŞMA KAVRAMI

Kurumsallaşma en basit şekliyle, belirli kurallar ve standartların hakimiyetinde eylem, ilişki ve etkileşimde bulunmak demektir. (Adak, 2016, s:22)

Kurumsallaşma; bir işletmenin bireylerden bağımsız bir sistem oluşturarak belirli standartlara, kurallara, prosedürlere sahip olması, çevredeki değişikliklere ve gelişmelere göre kendini güncelleyen ve ayak uydurabilen bir organizasyon yapısında, dış çevre ve iç çevre ile etkin iletişim halinde, kendine has iletişim sistemi ve iş bitirme yöntemlerini kültürleştirmesi ve bu özellikleriyle diğer şirketlerden ayırt edilebilen bir kimlik kazanması sürecidir (Karpuzoğlu, 2001, s:45).

Kurumsallaşmış işletmelerde bireylerden önce işletme kişiliği ön plandadır. Günümüz dünyasında ise kurumsallaşma ile yenilikçilik, rekabet avantajı ve sürdürülebilir olma kavramları doğrudan ilişkili sayılabilir. İşletmelerde, kurumsallaşma ile, işletmenin bütün fonksiyonlarını ve işleyişini etkileyen, yöneten bir sistem kurulmaktadır. Bu sistem yönetimden üretime, pazarlamadan insan kaynaklarına, politikaya tedarik zincirine kadar işletmenin bütün etkileşim içinde olduğu faaliyetlerine hakim kılınmaktadır.

Kurumsal yapıya geçilmesi denildiği zaman, genellikle patronların işlerinden ellerini çekmeleri ve işin idaresini profesyonel yöneticilere bırakmaları gibi yanlış bir anlaşılma olmaktadır(Adak, 2016, s:23). Ancak gerçekte kurumsallaşmak için atılması gereken adımların arasında patronun işten el çektilmesi şeklinde bir kriter yoktur. Kurumsallaşmış işletmelerde patronların yön verici, motive edici ve ahenk sağlayıcı gibi çok önemli görevleri vardır.

Kurumsallaşma başarısı; birtakım örgütsel ve yönetsel kriterlerin oluşturulması ve işletmelerin bu kriterleri gerçekleştirme düzeyleri ile ölçülebilmektedir.(Aylan ve Koç, 2017, s:1).

Kurumsallaşma kavramı; işletmelerin, faaliyetlerini bireylere bağımlı olmadan yürütüp geliştirmesini sağlayabileceği bir yapı oluşturması olarak açıklanabilir. Kurumsallaşma işletmelerde sistemleşme anlamına gelmektedir. İşletme faaliyetlerindeki insan faktörünün etkisini minimize etmeye çalışmaktır.

Kurumsallaşma başka bir deyişle; yöntemlerin, prosedürlerin, talimatların, tanımların, standartların, etik değerlerin ve yasaların hakimiyetinde işletme işletilmesi anlamına gelmektedir. Kurumsallaşma şirketin tamamen profesyonellere terk edilmesi, kontrolün elden çıkartılması değil şirketin kuralları, standartları, prosedürleri, kendisine özgü değerleri, iş yapma usul ve yöntemleri, çalışma biçimleri olması ve kişilerden bağımsız kalması, yetki ve sorumlulukların dağıtılması, profesyonel bir yönetime geçilmesi, aile ve iş ilişkilerinin birbirinden ayrılması demektir(Yılmaz, 2014, s:1).

2.2. KURUMSALLAŞMA KRİTERLERİ

Kurumsallaşma kavramı bir çok kriterin bir arada yürütülmesi ile elde edilen ayrıca bir çok düzeyi ifade eden bir kavramdır. Kurumsallaşma sürecinin literatür çalışmaları ile belirlenmiş bazı kriterleri vardır. Bu kriterlerin tamamını taşıyan kurumsal işletmeler olduğu gibi kısmi olarak bazı özellikleri ile kısmen kurumsallaşmış işletmelerde vardır. Bu bölümde literatür araştırması neticesinde elde edilmiş kurumsallaşma kriterlerinden bahsedilmiştir. Bunlar;

Kurumsallaşma kriterleri veya göstergeleri (Aylan, KOÇ, 2017, s:4).;

-İşletme Anayasası (Aile Anayasası)

-Biçimsel Örgüt Yapısı

-Stratejik Planlar

-Alanında Uzmanlaşma / Profesyonelleşme

-Yetki verme/ Yetkilendirme

-Örgüt Yönetim Şekli

-Örgüt Karar Alma Şekli

-Örgüt İletişim Yapısı

-İç kontrol ve İç Denetim

2.2.1. İşletme Anayasası (Aile Anayasası)

İşletme anayasası, işletmenin vizyon ve misyonunun yer aldığı, işletmeye ait genel ve özel hedeflerin belirlendiği, iş ve işleyişe ilişkin tüm ilke ve kurulların yazılı olarak ortaya konulduğu temel bir yol göstericidir. Tüm işletmeler için işletme

anayasasının varlığı, kurumsallaşmanın önemli bir göstergesi niteliğindedir (Yazıcıoğlu, Koç, 2009, s:500).

İşletme anayasası kavramı genelde aile işletmelerini ilgilendirdiği düşünülmektedir. Hatta literatürde işletme anayasası yerine aile anayasası kavramı daha çok zikredilmektedir.

Aile anayasası; İşletme sahibi aileye ve bu aile fertlerinin işletmeyle olan ilişkilerine ait yazılı ve yazısız temel kurallardır. Diğer bir ifadesiyle de, bir aileden olan veya sonradan evlilik yolu ile veya farklı şekilde aileye dahil olarak katılarak aynı soyadını taşıyan kişilerin aile ilişkilerinde, üçüncü kişilerle ve işletmeyle olan ilişkilerinde rehber görevi yapan, aile üyeleri tarafından da kabul edilen, tüm aile üyelerine aynı şekilde uygulanan, uyulmaması durumunda daha önceden belirlenmiş yaptırımları bulunan kurallar ve değerlerdir (Karpuzoğlu, 2004, s:60).

Kurumsallaşmış işletmelerde bütün iş ve işlemlerde belirli kuralların uygulanmasının zorunlu olması gerekmektedir. Dolayısıyla bütün işletme süreçlerinde bir şekilde yazılı kuralların oluşturulması gerekir. Yazılı haldeki bu kurallar silsilesi işletmenin anayasasını oluşturur (Bilgin, 2007, s:2).

2.2.2. Profesyonelleşme

Toplumda bir görevi, bir mesleği düzenli bir şekilde ve en az hata ile sürdüren kişiye uzman veya profesyonel denilir. Bir eylemi en yetkin şekilde yerine getirmek uzmanlara özgü bir özelliktir. Profesyonelliğin ve uzmanlığın en önemli ölçütü; işin gereğini en kusursuz haliyle yapabilmektir. İlgili işlerin ve konuların ayrıntıları, detayları ve kolay yolları profesyonellerce bilinir ve korunur (Gökçora, 2005, s:239).

İşletmelerin Kurumsallaşma adına profesyonelleşmesi için yönetim kadrolarında profesyonellerin görevlendirilmesi, işletme ortamının profesyonellerin rahat ve özgür bir şekilde çalışmasını sağlayacak şekilde geliştirilmesi ve profesyonel çalışanların diğer profesyonel sektör oyuncularıyla ilişki içinde olması olarak tanımlanabilir. Profesyonelleşme; işletmelerdeki sorumluluk, görev ve yetki dağılımının uzmanlık alanına göre yapılması anlamına gelmektedir (Aylan ve Koç, 2017, s:568).

Aile şirketleri için profesyonelleşme yalnızca, aile dışındaki uzman kişilerin yönetimde görev alması demek değildir yeterliliğini; tecrübesi, eğitimi, becerisi ve

yaklaşımıyla kanıtlamış aile mensuplarının da yönetimde görev alması anlamına gelmektedir.

Profesyonelleşmede patron (işletme sahibi) ve yönetici pozisyonlarının birbirinden ayrı pozisyonlar olarak düşünülmesi gerekmektedir, profesyonel yöneticilerin karar verirken gerektiğinde işletme sahibinden bağımsız bir şekilde karar verebilmeli böyle durumlarda işletme sahibi gözlemci olarak kalması gerekmektedir. (Şahman ve Diğerleri, 2008, s:3).

2.2.3. Formel Örgüt Yapısı

Örgüt; birlikte ve ayrı ayrı üstlenilen görev ve sorumluluklar ile önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere ulaşmayı başarmak için uyumlu bir birliktelik içinde çalışan kişiler topluluğu (Leblebici, 2008, s:123) anlamına gelmektedir.

Örgüt yapısı ise, örgüte mensup kişi ve işlerin sınıflandırılması ve gruplandırılmasına göre tasarlanıp oluşturulan biçimsel bir model ya da görev ve rollerin dağılımı ve işle ilgili faaliyetlerinin bütünleştirilmesi ve denetim yapılması için yönetsel bir araçtır. (Çalış, 2013, s:106).

Örgüt yapısını karakterize eden başlıca unsurlar; amaç, örgüt şemaları, görev tanımları, görev dağılımı, işbölümü, bölümlere ayırma, denetim alanı, biçim ve yönetim katları gibi alt değişkenlerden oluşmaktadır (Aldemir, 1985, s:58).

Formelleşme, örgüt yapısının, faaliyetlerin ve ilişkilerin tanımlanıp kurallarla, prosedürlerle yöntemlerle ve sözleşmelerle yazılı hale getirilmesidir (Apaydın, 2009, s:11).

Örgüt yapısı oluşturulurken iş ve işlemler ile ilgili kural ve standartlar belirlenirken, iş tanımlarına göre hangi işin kim tarafından nasıl ve ne zaman yapılacağını önceden tayin edilmesi amaçlanmaktadır.

Kurumsallaşma sürecinde örgüt yapıları esnek, değişime açık, katılımcılığı özendirilen ve demokratik bir yapıya dönüşmesi beklenmektedir.

2.2.4. Yetki Devri ve Yetkilendirme

Yetki: örgütsel amaç ve hedeflere ulaşmak için karar vermek, başkalarını harekete geçirmek ya da belirli iş ve faaliyetleri yaptırmak için kullanılan güçtür. (Topaloğlu ve Koç, 2007, s:100).

Kurumsallaşmanın bir gereği olarak işletmeler, görev ve sorumluluk verdikleri personele yetki devri de yapmak zorundadır. Yetki devri, belli görevlerin yerine getirilmesi için, yetkinin bir yönetici veya örgütsel birimden bir diğerine verilmesi, aktarılması yahut eriştirilmesi anlamını taşır (Ak, 2010, s:9)

Büyüyen işletme organizasyonlarında iş ve işlemler karmaşıklaşmakta bütün yetkileri elinde bulunduran işletme sahipleri bütün işleri takip etme ve eylemlerde karar vermekte zorlanmaktadır. Bu durumda aşırı iş yüküyle birlikte aşırı risklerde üstlenilmiş olmaktadır. Böyle durumlarda yöneticiler hiyerarşik olarak kendilerine en yakın konumdaki ve ilgili konuyla alakalı görev ve sorumluluk verdikleri uzman çalışanlara ilgili konuyla sınırlı kalmak koşuluyla karar verme yetkisini devredebilmektedir. Ancak yetkinin devredilmesi ondan vazgeçilmesi anlamına gelmemektedir. Yetki devrinde asıl yetkiler yine yöneticidedir. Yetki devri sonucunda üstler ve astlar daha uyumlu ve verimli çalışabilirler. Ayrıca yetki devri ile yönetici adayı olma yolunda, tecrübe edinme açısından astlara fırsat tanınmış olur (Aylan, KOÇ, 2017, s:570).

Kurumsallaşmış işletmelerde sorumluluk ve görev verilen çalışanlara yetkiler devredilebilmelidir. Aksi durumda yetkisi bulunmayan personelin görev ve sorumluluklarını tam manasıyla gerçekleştirmesi düşünülemez. Ancak bu aşamada dikkat edilmesi gereken en önemli husus görev, yetki ve sorumluluk denklığının tam olarak tesis edilmesidir (Yazıcıoğlu ve Koç, 2009, s:501).

2.2.5. Stratejik Planlama Süreci

İşletmeler için stratejik planlama, bir işletmenin amaç ve hedeflerine ulaşmasını mümkün kılan süreçleri sistematize etmek için girişilen faaliyetler topluluğudur.

Stratejik planlama süreci;

- a- Stratejik planlamaya karar vermek ve süreci başlatmak,
- b- Organizasyonel amaç, hedef ve kuralları tanımlamak
- c- Organizasyonel misyon ve değerleri tanımlamak
- d- Fırsat ve tehlikeler açısından dışsal çevreyi değerlendirmek:
- e- Güçlü ve zayıf yönler açısından içsel çevreyi değerlendirmek:

f- Stratejik konuları teşhis etmek, tanımlamak

g- Belirlenen stratejik konuları planlamak, formüle etmek (Yelkikalan, 2006, s:203).

Stratejik planlama, bir organizasyonun amaç ve hedeflerine ulaşabilmesi için, organizasyondaki tepe yönetim tarafından, geleceğin tasarlanması, gerekli işlem ve operasyonların planlanmasına yönelik bir süreçtir(Aylan ve Koç, 2017, s:571).

Stratejik planlama kurumsallaşma yolunda olan bir işletmenin vazgeçilmez faaliyetlerinden birisi olmalıdır. Tüm çalışanlar tarafından benimsenen amaç ve hedefler belirlenerek, belirlenen amaç ve hedefler doğrultusunda işletmenin tüm kaynaklarıyla planlanan adımların sırasıyla atılması stratejik planlamanın esasıdır.

2.2.6. Yönetim Anlayışı

Yönetim; organizasyon kaynaklarının etkin bir şekilde planlanması, örgütlenmesi, yöneltmesi, denetlenmesi ve koordine edilmesi yoluyla organizasyon amaçlarına ulaşılmasıdır (Koparal,2001, s:3).

İşletmelere yön veren ve onların geleceğini belirleyiciler olan yöneticilerin rekabetçi piyasa koşullarındaki yönlendirici ve özendirici rolü insan kaynaklarının performansı ve işletmenin kurumsallaşması açısından önemlidir (Zeydan ve Akın, 2010, s:156).

Kurumsallaşmayı etkileyen faktörlerden biride yönetim anlayışı ya da yönetim biçimidir. Kurumsallaşma sürecinde işletmelerin karşılaştıkları problemlerin üstesinden gelebilmesi, yönetimde görev alan bütün yöneticilerin kurumsallaşma kabiliyet ve becerilerini geliştirilmesiyle ilişkilidir. Kurumsallaşmış işletmeler incelendiğinde, ilk göze çarpan noktalardan bazıları demokratik, katılımcı ve esnek bir yönetim biçimine sahip olduklarıdır (Şahman ve diğ.,2008, s:8).

2.2.7. Karar Alma Şekli

Karar; neticeye bağlanması gerekli bir problemde düşünülerek ve/veya tartışılarak verilen kesin yargı demektir.

Yönetim faaliyetlerinde hangi amaçların önceliklendirileceği, hangi fırsatların değerlendirileceği, hangi kaynakların hangi kurallar çerçevesinde tahsis edileceği ve alınan kararların yürütülmesinde kimlerin görevlendirileceği gibi konulardaki tercihlerin tümü birer karar niteliği taşır (Sağır, 2006, s:8).

Katılımcı yönetim, işletmelerde demokratik yönetim biçimini benimsemekte ve çalışanların işletmede alınan bazı kararlara çeşitli seviyelerde katılmalarını, daha doğru biçimiyle kararlara katkıda bulunmalarını salık vermektedir. Her ne seviyede olursa olsun, az veya çok, dar anlamda veya geniş anlamda işletmelerde bir katılım ya da paylaşım ortamı, platformu oluşturmak, işletmelerde kararların hem daha sağlıklı alınmasını sağlayacak hem de alınan kararların uygulanmasını ve kararlara uyulmasını kolaylaştıracaktır (Ulutaş, 2011, s:595).

Kurumsallaşmış organizasyonlarda beklenen; karar alma sürecine, katılımcı bir model ile uygulayıcılarında katılım sağlamalarıdır. (Yazıcıoğlu ve Koç,2009, s:501).

2.2.8. Etkin Bir İletişim Sisteminin Oluşturulması

Kurumsal iletişim; Birden fazla insanın ortak bir amaç etrafında toplanmasını sağlayan ve bu insanların iş birliği ve güç birliği yaparak örgüt amaçları doğrultusunda etkili bir şekilde çalışabilmeleri için, aralarında olması gereken uyumlu bir iş birliği sağlamada önemli bir rolü olan; biçimsel ve biçimsel olmayan yapılarıdaki anlamlı kabul edilebilecek her türlü insan etkinliğinin birbiriyle paylaşılmasıdır (Akıncı, 2010, s:140). Aynı amaç yönünde birlikte yol alan bir grup tüzel ve/veya gerçek kişinin arasındaki iletişim ve etkileşim düzeyinin en etkin ve etkili seviyede olması kurumsal iletişimin tam manasıyla sağlanması açısından önemlidir.

İşlevsel bir örgüt kültürünün oluşturulması, motivasyonun sağlanması, problemlerin çözümü, birimler arasında koordinasyonun sağlanması, çatışmaların giderilmesi açısından iletişim örgütlerde önemli roller üstlenmektedir. Dolayısıyla örgüt içerisinde tüm iletişim kanallarının açık olmasına özen göstermek gerekmektedir. Aksi halde örgüte ilişkin iç ve dış çevreden gelen tüm bilgiler, örgüt mensuplarına farklı kanallardan, farklı şekillerde ulaşacak ve istenilmeyen bir örgütsel imaj oluşacaktır (Biber, 2007, s:78).

İşletmelerin kurumsal bir yapıya sahip olması; çok yönlü, sürekli ve etkin bir iletişim sisteminin kurulmasını, işi yavaşlatmadan ve geciktirmeden standartlardan sapmaları gösteren bir denetim sisteminin oluşturulmasını gerekli kılmaktadır (Alayoğlu, 2003, s:23).

2.2.9. İç kontrol ve İç Denetim Faaliyetleri

Denetim; bir faaliyetin kurallarına ve yöntemine uygun, doğru bir şekilde yapılıp yapılmadığının kontrol edilmesi ve incelenmesi olarak ifade edilmesi mümkündür (İnci, 2012, s:2).

İç denetim, organizasyon içinde kurulmuş organizasyon faaliyetlerine ilişkin bağımsız bir denetim fonksiyonudur. İç denetimin amacı, önceden incelenmiş ve kontrol edilmiş faaliyetlerle ilgili bilgi, tavsiye, tahmin ve analizler yapma yoluyla birimler ve kişiler tarafından sorumlulukların etkili bir şekilde yerine getirilmesinde yöneticilerinde dahil olduğu organizasyonun tüm üyelerine yardımcı olmaktır (Kurnaz ve Çetinoğlu, 2010, s:32).

İç denetimin temel amacı; işletme amaç ve hedeflerine yönelik üst yönetim tarafından belirlenmiş kontrollerin etkinliğinin ve yeterliliğinin incelenmesi, işletme varlıklarının etkin ve verimli bir şekilde kullanılıp kullanılmadığının, yapılan iş ve işlemlerin işletme politikaları ile uyum içerisinde yürütülüp yürütülmediğinin ve mali tablolardaki yer alan muhasebe bilgilerinin doğruluk ve güvenilirliğinin araştırılmasıdır (Ceyhan, 2010, s:37).

İç kontrol; organizasyonun amaçlarına ve politikalarına uygun olarak faaliyetlerin ekonomik, etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamaya yönelik çalışmaktadır. İşletmenin amaç ve hedeflerini başarabilmesi için iç kontrol sisteminin etkili bir şekilde çalışması çok önemli bir husustur. İç kontrol organizasyonun amaç ve hedeflerini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktadır (Erözbağ, 2009, s:68). İç kontrol ile iç denetim aynı kavramları ifade etmemektedir. İç kontrol ve iç denetim birimi iletişim ve etkileşim içinde çalışsalar da farklı fonksiyonlara sahiptir.

İç denetim, iç kontrol sisteminin üzerinde iç kontrol faaliyetlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek amacına yönelik hizmetler sunmaktadır. İç denetim bir bakımdan iç kontrol kapsamında değerlendirilirken, bir bakımdan ise iç kontrolün dışında bir faaliyet olduğu da kabul edilmektedir. Ayırt edici en önemli özellik ise, iç kontrol fonksiyonu ilişkin standartlar Maliye Bakanlığınca, iç denetime fonksiyonuna ilişkin standartlar ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenmektedir (Çevikbaş, 2011, s:52).

Organizasyonlar, amaç ve hedefleri doğrultusunda yürüttükleri faaliyetler için bazı kural ve standartlara uymak zorundadırlar. Organizasyonların gerek kendi

istekleri doğrultusunda gerekse de yasal zorunluluklar doğrultusunda yaşadığı denetimler söz konusu kural ve standartlara hangi düzeyde uyulduğunu, amaç ve hedeflere ne seviyede ulaşıldığını, problemlerin belirlenmesi ve çözüm getirilmesi yönünde gerçekleştirilen, tam bağımsız bir süreç olarak kabul edilmektedir.

Hesap verebilirlik, kişi veya kişilerin yaptıkları veya yapmadıkları eylemlere ilişkin karşılaştıkları sonuçlardan sorumlu olma durumu şeklinde tanımlanabilir. Hesap verebilirlik işletmelerin yönetsel ilkelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bireyler veya birimler hesap vermedikleri takdirde organizasyonlar etkin bir biçimde işleyemeyecektir. Bu bakımdan hesap verebilirlik özellikle güdüleme ve performans gibi birtakım örgütsel kavramlar ile ilişkili bir kavramdır. Hesap vermekten kaçınan ve uzak organizasyon, birim veya bireyler; olumsuz davranışlara yönelebilmektedirler. Ayrıca hesap verebilirlik için yerine getirilmesi gereken kurallar vardır;

Bunlar;

-Görev ve sorumlulukların belirlenmesi,

-Hedeflere ulaşabilmek için ilgili gerekli faaliyetlerin planlanması, performans ölçütlerinin belirlenmesi,

-Beklentilerin ve kapasitelerin arasındaki dengenin sağlanması,

-Raporlamanın güvenilir yapılması, sonuç raporlarının hazırlanması ve bu raporların değerlendirilerek sisteme geri bildirim sağlanması,

-Faaliyetler gerçekleştirilmesi, izlenmesi ve karar verme ilişkilerinde tam şeffaflığın sağlanması,

-Kontrollere, denetimlere ve güncelleştirme ve iyileştirmelere açık olunması. (Çınar, 2015, s:13-14)

2.3. İŞLETMELERDE KURUMSALLAŞMANIN ÖNEMİ

Ülkemizdeki işletmelerin büyük çoğunluğu KOBİ'dir. İşletmeler belirli bir büyüklüğe kadar işletme kurucusu ve çevresindeki sınırlı sayıdaki çalışan ile hızlı bir şekilde gelişme gösterebilmekte ve çok etkin işletilebilmektedir. Ancak işletmelerin büyümesiyle karmaşıklaşan fonksiyonlar büyük sorunlar yaratmaya başlar. Eğer işletmeye sistemsal bir yaklaşım yani kurumsal bir yaklaşım kazandırılmazsa

işletmenin faaliyetlerinde aksamalar, bozulmalar yaşanmaya başlar(Yılmaz, 2014, s:1).

Kurumsallaşma; tekrarlanan eylemlerin topluluklar içerisinde nasıl standartlaştığını veya kurala bağlı bir nitelik kazandığının araştırılmasıdır. Örneğin bir işletmede personelin ödüllendirme ve ceza yöntemleri, birbirleriyle iletişim biçimleri, karar alma biçimleri, müşterilerle olan iletişim biçimleri gibi eylemler ve genel davranış şekilleri kurumsallaşmış olabilir. Aynı şekilde işletme sahibinin personele karşı duruşu ve davranışı ile aile üyelerinin birbirleriyle ilişkileri kurumsallaşabilir (Baraz, 2006, s:121)

Kurumsallaşma verimliliği artırır, belirsizliği ortadan kaldırır, şeffaflığı ve profesyonelleşmeyi sağlar. İşletmelerin uzun süre gelişerek ayakta kalabilmesi ve kuşaktan kuşağa geçmesi için, işletmelerin kurumsallaşması çok önemlidir. (Yılmaz, 2014, s:1).

Aile işletmelerini sürdürülebilir olmalarının en etkin yolu kurumsallaşma olarak işaret edilmektedir. Hatta son yıllarda birçok aile işletmesi kurumsallaşma yolunda önemli adımlar atmıştır. Başarılı bir kurumsallaşma için ise iyi tasarlanmış bir kurumsallaşma süreci ve etkin bir kurumsal yönetim gereklidir (Kiracı ve Alkara, 2009, s:174.)

Çoğu ülkede işletmelerin büyük bir kısmını KOBİ'ler oluşturmaktadır. Rekabet savaşını kazanarak hayatta kalmayı başaran küçük işletmeleri diğer başarısız işletmelerden ayıran en önemli fark ise kurumsallaşma düzeyleridir. Kurumsallaşmayı düzeyi yukarıda olan işletmeler rekabet savaşında başarılı olmakta ve kurumsallaşmayı başaramamış işletmeler ise piyasadan silinmektedir. Bu bağlamda kurumsallaşma kavramı KOBİ'ler veya büyükler tüm işletmeler için bir zorunluluk haline gelmektedir (Cevher, 2014, s:583).

İşletmeler, zorlu rekabet koşullarında ayakta kalabilmek ve çevresel değişimlere uyumlu bir şekilde varlıklarını devam ettirebilmek için kurumsallaşmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Kurumsallaşma sistemsal bir olgudur. Kurumsallaşma olgusu işletmelerin dış çevresiyle etkileşiminde ortaya koyduğu uyumlu ve kontrollü eylemler sistemi ve bu sistemin sonucu ortaya çıkan uygulamaların, kuralların ve prosedürlerin icra edilmesi süreci olarak anlaşılmaktadır(Cevher, 2014, s:588).

Yapılan literatür araştırması ile tespit edilmiş bazı çıkarımlar şu şekilde paylaşılabilir;

Türkoğlu ve Çizel (2016) çalışmalarında kurumsallaşma ve rekabet gücü arasında pozitif bir ilişkinin var olduğunu ortaya koymuştur. Çakıcı ve Özer (2008) çalışmalarında çağımızda artan rekabet koşullarında işletmelerin sürdürülebilir olmaları için gelişimi destekleyen kurumsallaşmış bir yapıyı sahip olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Kabaoğlu (2013) aile işletmelerinde kurumsallaşma ile stratejik yönetim ve insan kaynakları uygulamaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit etmiştir. Tefek (2016)'da ise Kurumsallaşmanın sadelik, özerklik, geliştirme, saydamlık ve tutarlılık boyutlarının örgütsel performansın finansal ve finansal olmayan boyutuna istatistiki açıdan anlamlı bir etkisinin olduğu, esneklik boyutunun örgütsel performansın finansal olmayan boyutuna; formalleşme boyutunun örgütsel performansın finansal boyutuna ve profesyonelleşme boyutunun örgütsel performansın finansal olmayan boyutuna istatistiki açıdan anlamlı bir etkisinin olduğu belirtmiştir. Şen (2013) ise kurumsallaşma ile firma performansı arasında bir ilişkinin varlığı saptamıştır. Apaydın (2008) araştırmasında kurumsallaşmanın; işletme eylemleri, yapıları ve performansı üzerinde oldukça fazla etkisi olduğunu tespit etmiştir. Ak (2010) tüm kurumsallaşma biçimlerinin işletmelerin çıktı başarısına katkıda bulunduğu, otonomi ve formalleşmenin yenilik-uyum başarısına olan katkısının işlevsel başarıdan daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Küçük işletmelerde kurumsallaşma, işletme şartlarına uygun bir şekilde gerçekleştirilirse işletmeye aşağıdaki katkıları sağlayabilir(Cevher, 2014, s:591);

-Kurumsallaşmış işletmelerde karar verilirken konuyla ilgili bütün çalışanların karar sürecine katkıda bulunması beklenir böylece işine katkıda bulunarak kendini kanıtlayan personelin işletmeye olan bağlılığının artması ve görev ve sorumluklarını tam olarak yerine getirmesi sağlanmış olur.

-Kurumsallaşmış işletmeler kısa vadeli planlarına orta ve uzun vadeli planlarda ekleyerek amaçları doğrultusunda stratejik planlar oluştururlar böylece işletmeler güçlü ve zayıf yönlerini tespit edebilir ve çevresindeki olası fırsat ve tehditlerin farkında olabilir.

-Kurumsallaşma ile işletmeler sistemselsel bir yapıya sahip olurlar, sistemlerin incelenmesi ve değerdendirilmesi daha kolay olur gerektiğinde daha kolay tedbirler uygulanabilir. Örgüt kültürü ve sistem uyumlu hale getirilerek en etkin sistemselsel çalışma düzeyi yakalanabilir.

-Kurumsallaşma ile hem çalışanlara, hem müşterilere, hem tedarikçilere verilen önem artar, müşterilerden alınan geri dönüşler ile ürün ve hizmet kalitesi yükseltilir. Kalite ve güvenirlilik devamlı takip edilir ve kamuoyuna karşı olan sorumluluk bilinci ile hareket edilir.

- Dış çevre ile pozitif etkileşim düzeyi daha yüksek seviyelerde olur.

-Profesyonelleşme yani alanında uzman yöneticilerin istihdamı ile işletmenin büyümesi ve gelişmesi hızlanır.

- Kurumsal kimlik çalışmaları ile işletmenin bilinirliliğı artar.

-Dışarıdan alınan danışmanlık hizmetleri ile işletme yeni bir vizyon kazabilir, işletme içindeki denetim mekanizması iyi işletilerek yönetimsel sorunlara çözüm bulunmaya çalışılır.

Kurumsallaşan işletmeler bünyelerinde işleyen bir sistem kurarak bireye olan bağılılıklarını azaltmaktadırlar. Böylece insan faktörünün hata riskini minimize etmeye çalışırlar. İşletme faaliyetlerindeki hata oranı azaltılırsa doğal olarak faaliyet etkinliğı artırılmış olmaktadır. Bunda dolayı da işletmenin etkinliğı atarak rekabet avantajı elde edilmiş olur. Rekabet avantajını yakalayan işletmelerinde sürdürebilir olması sağlanmış olur. Ayrıca kurumsallaşma ile personelin işletmeye bağılılığı ile müşterilerin memnuniyeti artar. İşletme bir kimlik kazanarak marka imajı oluşturulur. Hizmet standartlarına bağılı faaliyet yürüten işletmelerin dış çevre ile etkileşim kalitesi yüksek olur. Bunu dışında kurumsallaşma ile çevresel değışimler çabuk fark edilir ve uyum sağlanabilir böylece işletme çevresel değışimlere uyumlu bir organizasyon haline gelir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: KOBİ'LERDE KURUMSALLAŞMA DÜZEYİNİN MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ ÜZERİNE ETKİSİ: İSTANBUL'DA FAALİYET YÜRÜTEN İMALATÇI KOBİ'LER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Ekonomik hayatta işletmelerde insanlar gibi birer kişiliğe sahiptir. İşletmeler açısından günümüz rekabet koşullarının eskiye nazaran daha zor olduğu kabul edilmektedir. Rakiplerine karşı varlık gösteremeyen işletmelerin, özellikle KOBİ'lerin ömürleri çok kısa sürebilmektedir. Yaşam ömrü çok kısa olan işletmelere yapılan yatırımlar ile sarf edilen emekler ve beklenen ümitler işletmeler ile birlikte yok olup gitmektedir. Ömrü olan her varlık gibi KOBİ'lerinde uzun ve sağlıklı bir şekilde ömür sürmeleri için hayatta kalma kurallarına uymaları ve disiplini elden bırakmamaları gerekmektedir. Bu bağlamda kurumsal bir şekilde yönetilen ve işletilen işletmelerin rakiplerine karşı avantajlı olacağı ve böylece daha uzun süre ayakta kalacağı düşünülmektedir.

Kurumsallaşma; işletmelerin önceden belirlenen kurallara, standartlara ve yapılan planlara uygun bir şekilde işletilmesi anlamına gelmektedir. Kurumsallaşan işletmelerin bireylere bağımlılığı azalmakta ve böylece kendi hüviyetlerini kazanabilmektedirler. Kurumsallaşmış işletmelerde insan faktörü sadece bir araca dönüşmektedir. Yazılı kurallar ile işletme faaliyetleri kodlanmakta, değişen çevre koşullarına göre uyumlaşan ve kendini yenileyen ve böylece rekabet gücünü artıran işletmeler ortaya çıkabilmektedir. Kurumsallaşan işletmelerin tüm unsurları daha önce belirlenmiş amaca ulaşabilmek için uyum içinde etkin bir şekilde çalışabilmektedir. Kurumsallaşma; işletmelerin tüzel kişiliklerinin oluşması, sürekliliğinin sağlanması, ortak amaç uyumu ve kurumsal kimliğin kazanılması sonucunda oluşabilmektedir. İşletmelerde söz konusu aşamalarının yerine getirilmesi için bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Bilgi üretimi ise başlı başına bir işletme fonksiyonu sayılabilir.

Modern ve kurumsallaşmış işletmelerde bilgi temini için ayrı bir sistem kurulmakta böylece daha sağlıklı bir bilgi işleyişi ve akışı sağlanabilmektedir. İşletmelerin bünyesinde veri değerlendirilmesi ve bilgi oluşturulması fonksiyonunu yerine getiren sistemlere bilgi sistemleri adı verilir. İşletmenin ihtiyaç duyduğu bilgi,

bilgi sistemleri tarafından üretilmektedir. Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS) de bu sistemlere örnek olarak gösterilebilir. Bilgi sistemleri arasında muhasebe bilgi sisteminin önemi büyüktür. Muhasebe bilgi sistemi işletmelerde kayıt, muhasebe ve raporlama görevlerini yerine getirmektedir. Ayrıca yöneticilerin karar verme süreçlerine olumlu katkıda bulunmaktadır. Bir işletmede muhasebe bilgi sisteminin var olması o işletmenin belli bir seviyede kurumsallaşmış olduğunun bir göstergesi sayılabilmektedir. Başka bir bakış açısıyla da işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile MBS etkin kullanımı arasında anlamlı ve olumlu bir ilişkinin olması beklenmektedir. Bu çalışma da söz konusu ilişkinin test edilmesi amaçlanmaktadır. Bu minvalde çalışmanın konusu; işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin işletmelerde kullanılan muhasebe bilgi sistemi üzerine etkisinin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

Bu araştırmanın amacı; KOBİ'lerdeki kurumsallaşma algısını tespit etmek ve kurumsallaşma ile muhasebe bilgi sistemi arasındaki ilişki ve etkiyi ortaya çıkarmaktır. Literatür araştırması neticesinde muhasebe bilgi sistemi ile kurumsallaşma kavramları arasındaki ilişkiyi ölçmeye yönelik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Ancak önceki çalışmaların genelinde Muhasebe Bilgi Sisteminin kurumsallaşmaya olan etkisi tek yönlü incelenmiştir. Bu çalışmada ise diğer çalışmalardan farklı olarak KOBİ'lerin kurumsallaşma düzeylerinin muhasebe bilgi sistemine etkisi üzerinde bir araştırma yapılmıştır.

3.3. ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Çalışma, sadece İstanbul ilinde faaliyet gösteren ve KOSGEB Veritabanına kayıtlı imalatçı KOBİ'ler üzerinde yapılmıştır. Dolayısıyla bu çalışma sonucunda elde edilen bilgi, görüş ve eleştirileri bütün KOBİ veya işletmeler için geçerli saymak mümkün değildir. Üzerinde çalışılan kavramlara ilişkin bu çalışmada belirlenen anket soruları ve bu sorulara yönelik anket dolduranların görüşleri ise bu çalışmanın diğer kısıtlarıdır.

3.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE MODELİ

Bu çalışma öncesinde kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Literatür çalışmasında, fiziki yayınlar ile internet üzerinden elde edilen elektronik kitaplar, makaleler, doktora ve yüksek lisans tezlerinden yararlanılmıştır. Bu çalışmanın ilk

iki bölümünde literatür araştırması sonucu elde edilen veri ve bilgiler ile üzerinde çalışılacak kavramlara ilişkin tanımlayıcı bilgilere yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümü olan uygulama bölümünde ise İstanbul ilinde faaliyet gösteren imalatçı KOBİ'ler üzerinde yapılan anket çalışması ile KOBİ'lerin kurumsallaşma düzeyi ile Muhasebe Bilgi Sisteminin etkinliği arasındaki ilişki ve etkinin ölçülmesi ve elde edilen bilgilerin yorumlanması konuları ele alınmıştır.

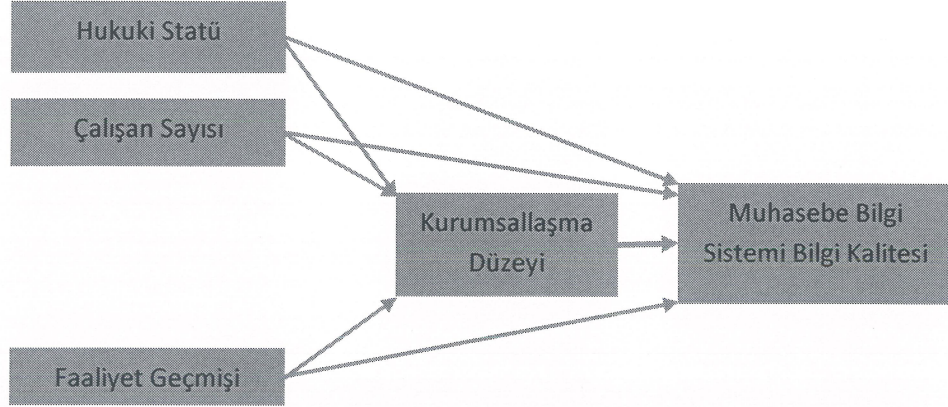
Bu çalışmada kullanılan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde toplam 8 sorudan oluşan demografik faktörler yer almaktadır. İkinci bölümde muhasebe bilgi sisteminin yapısına ilişkin toplam 16 soruya yer verilmiştir. Son bölümde ise, KOBİ'lerin kurumsallaşma düzeylerinin belirlenmesine yönelik 14 soru yer almaktadır.

Anketteki ifadeler 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmıştır. Hazırlanan maddelerdeki likert ölçeğinde; “Kesinlikle Katılıyorum” ile “Kesinlikle Katılmıyorum” yargıları arasında beş seçenek sunularak cevaplayanlardan düşüncelerine göre istedikleri seçenekleri işaretlemeleri istenmiştir. Anket değerlendirmesi esnasında seçenekler sırasıyla 1, 2, 3, 4 ve 5 puan karşılığı olarak hesaplamalara dahil edilmiştir.

Literatür araştırması neticesinde anket soruları ve ölçek maddeleri için araştırma konusuna uyumlu olduğu düşünülen çalışmalar (Kurumsallaşma için: (Aylan ve Koçak, 2007) ve (Yazıcıoğlu ve Koç, 2009) çalışmaları, muhasebe bilgi sistemi için (Dinç ve Karakaya, 2014)) incelenmiş ve bu çalışmalardaki ölçeklerden de yararlanılarak kurumsallaşma düzeyini gösterebilecek 16 ifade ve muhasebe bilgi sistemi etkin kullanımını gösterebilecek 14 ifade belirlenmiştir. Anket elektronik ortamda Google formu şeklinde oluşturulmuş ve anket formunun linki hedef kitleye eposta olarak gönderilmiştir. Araştırma kapsamında KOSGEB Duyuru Sistemi üzerinden İstanbul ilinde faaliyet gösteren, KOSGEB veri tabanına kayıtlı toplam 52.431 işletmenin eposta adresine anket linki iletilmiş ve sistem üzerinden 814 işletme anketi elektronik ortamda doldurarak geri göndermiştir. Bu anketlerden 45 tanesi boş ve eksik gönderildiği için değerlendirilmeye alınmamış, kalan 769 anket için çalışma kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

Bu araştırma için oluşturulan araştırma modeli Şekil 3.1’de gösterilmiştir.

Şekil 3.1. Araştırmanın Modeli

3.5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Araştırma kapsamında test edilecek 8 hipotez belirlenmiştir ve hipotezler aşağıdaki şekildedir:

-H1: Hukuki statülerine göre gruplandırılan işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

-H2: Personel sayılarına göre gruplandırılan işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

-H3: Faaliyet geçmişlerine göre gruplandırılan işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

-H4: Hukuki statülerine göre gruplandırılan işletmeler arasında muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımına göre anlamlı bir farklılık vardır.

-H5: Personel sayılarına göre gruplandırılan işletmeler arasında muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımına göre anlamlı bir farklılık vardır.

-H6: Faaliyet geçmişlerine göre gruplandırılan işletmeler arasında muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımına göre anlamlı bir farklılık vardır.

-H7: İşletmelerin kurumsallaşma düzeyi ile işletmede kullanılan muhasebe bilgi sisteminin etkinliği arasında anlamlı bir ilişki vardır.

-H8: İşletmelerin kurumsallaşma düzeyinin işletmede kullanılan muhasebe bilgi sisteminin üzerinde etkisi vardır.

3.6. VERİLERİN ANALİZİ VE ELDE EDİLEN BULGULAR

Bu araştırmada verilerin değerlendirilmesi için SPSS 25 istatistik programı kullanılmış ve program içindeki istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. İlk olarak güvenilirlik analizi yapılmıştır. Araştırma için hazırlanan anket sorularının araştırma sonucunda amaçlanan çıktıları verebilmesi için anket soruları arasında yüksek korelasyon olması gerekmektedir. Cronbach Alpha istatistik tekniği bu gibi durumlar için kullanılarak uygulanan anketin güvenilirlik düzeyini gösterir. Cronbach Alpha tekniği ile 0 ile 1 arasında bir sonuç elde edilir. Test sonucu ne kadar yüksek çıkarsa anketin güvenilirliği o kadar yüksektir (Türk, 2007, s:80). Alpha testi sonucunda elde edilen katsayıya göre güvenilirlik değerlendirilmesi aşağıdaki aralıklara göre yapılır (Varıcı, 2007:102);

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değil,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek güvenilirliği düşük,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir,

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Bu amaçla anket verileri SPSS istatistik programına girildikten sonra Cronbach Alpha katsayısı aşağıdaki Tablo 3.1 ve Tablo 3.2’de de görülebileceği gibi bu çalışmada araştırılan her iki konu içinde 0.95 çıkmıştır. Bu değer yapılan anket çalışmasının güvenilirliğini gösteren bir değerdir. Bu bir araştırma için arzu edilen bir durumdur.

Tablo 3.1. Muhasebe Bilgi Sistemine Yönelik Hazırlanan Anket Soruları İçin Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha	İfade Sayısı
0.953	16

Tablo 3.2. Kurumsallaşma Düzeyine Yönelik Hazırlanan Anket Soruları İçin Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha	İfade Sayısı
0.948	14

3.6.1. Demografik Özellikler

Araştırmaya katılan işletmelerin ve anketi cevaplayan personelin demografik özellikleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 3.3. Cevaplayanların İşletmedeki Görev Pozisyonları ve Pozisyonların Dağılımı

İşletmedeki Pozisyonu	Sayı	Yüzde Oran (%)
İşletme Sahibi (Yetkilisi)	398	51,8
İşletme Ortağı	84	10,9
Yönetici	84	10,9
Muhasebeci	185	24,1
Diğer	18	2,3
Toplam	769	100,0

Anketi cevaplayanların işletmelerindeki görev pozisyonlarının yer aldığı Tablo 3.3 incelendiğinde, ankete katılanların % 51,8'inin işletme sahibi, %10,9'unun İşletme Ortağı olduğu görülmektedir. Yukarıdaki verilerden, anketi dolduranların % 62, 8'in (İşletme Sahibi + İşletme Ortağı) işletmenin yönetim kararlarında direk söz sahibi olduğu anlaşılmaktadır. İşletme sahiplerinin anketi doldurup bu çalışmanın muhatabı olmaları istenilen bir durumdur. Anketi cevaplayan diğer kitlelere baktığımızda %24,1 lik oranla ikinci sırada yer alan ve yine çalışmanın direk ilgilisi olan meslek grubu Muhasebecilerin olduğu görülmektedir. %10,9 ile yönetim kadrosunda çalışanlar ile %2,3'lik oranlı diğer pozisyonlarda çalışanlar araştırma kapsamında anketi cevaplayan diğer kesimleri oluşturmaktadır.

Tablo 3.4. Cevaplayanların Eğitim Düzeyi

Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde Oran (%)
İlköğretim	130	16,9
Lise	213	27,7
Önlisans	67	8,7
Lisans	299	38,9
Yüksek Lisans	60	7,8
Toplam	769	100,0

Anketi cevaplayanların %46,6'sının Lisans ve Yüksek Lisans mezunu olduğu Tablo 3.4'de de görülmektedir. Ön lisans + Lisans + Yüksek Lisans oranının %55,3 olduğu ve anketi cevaplayanların yarısından çoğunun yüksek öğretim mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Bu bilgi de araştırma için istenilen bir durum olmaktadır. Çalışmanın kalitesi açısından eğitim seviyesi bağlamında kaliteli insanların katkı sağlaması olumlu bir durumdur.

Tablo 3.5. Katılımcı İşletmelerin Hukuki Statüleri ve Dağılımı

Şirket Türü	Sayı	Yüzde Oran (%)
Sermaye Şirketi	503	66,3
Şahıs Şirketi	256	33,7
Toplam	759	100,0

Tablo 3.5'de çalışmaya katkı sağlayan işletmelerin hukuki yapılarına baktığımızda %66,3'lik oranla sermaye şirketleri %33,7'lik oranla şahıs şirketlerinin çalışmaya katıldıkları görülmektedir. Sermaye şirketlerinin bu tür çalışmalara ilgi duyması normal karşılanmaktadır. Çalışma konularından olan Kurumsallaşma kavramına daha yakın olan işletme türü de zaten sermaye şirketleridir. Ayrıca sermaye şirketlerinin tamamı bilanço esasına göre muhasebe kayıtları tutmak zorunda olduklarından Muhasebe Bilgi Sistemi konusunda da şahıs işletmelerine nazaran daha bilgili ve tecrübeli işletmelerdir.

Tablo 3.6. Katılımcı İşletmelerin Faaliyette Bulundukları Sektörler

Sektör Adı	Sayı	Yüzde Oran (%)
Gıda	47	6,1
Tekstil	146	19,0
Kimya Sanayi	39	5,1
Makine Sanayi	130	16,9
Mobilya	61	7,9
Madencilik	15	2,0
Bilgi Teknolojileri	19	2,5
Diğer	312	40,6
Toplam	769	100,0

Katılımcı işletmelerin faaliyet gösterdikleri sektörlerin dağılımını gösteren Tablo 3.6 incelendiğinde Tekstil ve Makine Sanayinin ilk iki sırada olduğu görülmektedir. Anket ile elde edilen yukarıdaki tablodaki veriler İstanbul’da faaliyet gösteren imalatçı işletmelerin genel dağılımı ile tutarlı verilerdir.

Tablo 3.7. Katılımcı İşletmelerin Faaliyet Geçmişleri

Faaliyet Süresi	Sayı	Yüzde Oran (%)
0-2 yıl	168	22,5
2-5 yıl	138	18,5
5-10 yıl	126	16,9
10 yıl ve üzeri	315	42,2
Toplam	747	100,0

Tablo 3.7’de ankete katılan işletmelerin faaliyet geçmişleri görülmektedir. 10 yıl ve üzerinde faaliyette bulunan işletmelerin oranı %42,2 dir. 10 yılın altında belirlenen kategorilere bakıldığında dengeli bir dağılımın yakalandığı anlaşılmaktadır. Diğerlerine kıyasla uzun ömürlü olan işletmelerin ankete katılmaları bu çalışma için avantaj kabul edilebilecek bir durumdur.

Tablo 3.8. Katılımcı İşletmelerin Kategorik Olarak Personel Sayıları

Personel Sayısı	Sayı	Yüzde Oran (%)
0-10	444	59,0
11 ve üzeri	309	41,0
Toplam	753	100,0

Ankete katılan işletmelerin çalışan sayıları, istatistik değerlendirmelerinde anlamlı sonuçlar elde edilebilmesi için iki kategoriye ayrılmıştır. Tablo 3.8’de çalışan sayılarına göre işletmelerin dağılımı iki ayrı kategori şeklinde görülmektedir. İşletmelerdeki personel sayısı bu çalışma kapsamında irdelenmiş olan Kurumsallaşma kavramının yakından ilgili olduğu bir konudur. İşletmelerde belli bir personel sayısından sonra kurumsallaşma çalışmalarının yapılmasının daha makul kabul edildiği literatür çalışmalarından bilinmektedir.

Tablo 3.9. Cevaplayanların İşletmedeki Çalışma Süreleri

Çalışma Süresi	Sayı	Yüzde Oran (%)
0-2 Yıl	182	24,6
2-5 Yıl	192	25,9
5-10 Yıl	166	22,4
10 ve Üzeri	200	27,0
Toplam	740	100,0

Tablo 3.9’da cevaplayıcıların mevcut durumda çalıştıkları işletmelerdeki çalışma süreleri gösterilmiştir. Katılımcıların %75,4’ü, ilgili işletmede 2 yıldan fazla çalışmış olmasından dolayı söz konusu işletmeye ilişkin bilgi ve tecrübeye sahip olduğu kanaatine ulaşılabilir. Bundan dolayı cevaplayıcıların çoğunluğunun işletmelerinin mevcut durumu ve işleyişi hakkında gerekli ve yeterli bilgiye sahip oldukları ve bu bağlamda anket çalışmasına daha doğru ve geçerli bilgiler ile cevap verdikleri düşünülmektedir.

3.6.2. Araştırmaya Katılan KOBİ'lerin Kurumsallaşma Düzeylerine Ve Muhasebe Bilgi Sistemi Kullanımına İlişkin Elde Edilen Verilerin Ve Araştırma Kapsamında Belirlenen Hipotezlerin Değerlendirilmesi

-Kurumsallaşma Düzeyine İlişkin Hazırlanan Ölçeğin Faktör Analizi

Çalışma kapsamında KOBİ'lerin kurumsallaşma düzeyini belirlemek için ankette 14 adet ifade kullanılmıştır. Bu ifadeler kurumsal bir işletmede olması ve uygulanması gereken faaliyetlerle ilgilidir. Bu ifadeler arasında yüksek ilişki olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bu ifadelerin ayrı ayrı değerlendirilmesi yerine aralarında yüksek korelasyon olan ifadelerin beraber değerlendirilmesi çalışmanın sadeleştirilmesi ve daha anlaşılır olması açısından önemlidir.

İstatistik analizlerinden olan faktör analizi ile aralarında yüksek ilişki olan değişkenler bir araya getirilerek veri setini temsil kabiliyeti olan daha az sayıda faktör oluşturulur (Büyüköztürk,2002, s:81). Veri setindeki çok sayıdaki faktörün daha kolay anlaşılmasını sağlamak için daha az sayıda faktörler (değişkenler) oluşturularak değişkenleri daha net ifade etmek ve anlamak mümkün olabilecektir. Ancak analizden önce mevcut değişkenlerin faktör analizine uygunluğunun incelenmesi gerekmektedir. Bu amaçla Bartlett küresellik testi ve KMO ölçüsü kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2015, s:126). Bartlett testine göre anlamlılık % 5'in altında çıkmalıdır, test sonucu KMO ölçüsü ise 0 ile 1 arasında değerler almaktadır. KMO değeri 1 değerine ne kadar yakın olursa veri setinin faktör analizine uygunluğu da o kadar yüksek olur (Varıcı, 2007, s:101). KMO değerinin 0,60'dan büyük çıkması faktör analizinin uygunluğunun bir göstergesi kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2015, s:126).

Çalışma için oluşturulan veri seti teste tabi tutulmuş ve kurumsallaşma düzeyinin belirlenmesi için oluşturulan veri seti için Bartlett küresellik testinde anlamlılık % 5'in altında çıkmıştır (P değeri: 0,000). KMO değeri ise 0,95 'dir. Bu değerlerden de anlaşılacağı üzere araştırmada kullanılan veri seti faktör analizine uygundur. Yapılan faktör analizi sonuçları aşağıdaki tablolar ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 3.10. Kurumsallaşma Düzeyinin Belirlenmesi İçin Oluşturulan Veri Setinin Faktörlere Ayrılması

Açıklanan Toplam Varyans			
Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri		
	Toplam	Varyansın% 'si	Kumulatif Yüzde
1	8,466	60,475	60,475

Tablo 3.10’da görüldüğü gibi Kurumsallaşma Düzeyinin belirlenmesi için oluşturulan ölçekteki değişkenlerin tamamı arasında yüksek korelasyon tespit edilmiştir. Analiz sonucunda özdeğeri 1’den yüksek olanlar dikkate alınmıştır. Tablodaki özdeğeri 1’den yüksek olan faktör bütün varyansın % 60,47’sini açıklamaktadır. Bu oranda bir faktörün bütün veri setini yansıtabilmesi adına yeterli bir orandır. Faktör analizi sonucunda 14 değişkenli veri seti 1 faktör olarak değerlendirilecektir. Faktörün adı “Kurumsallaşma Düzeyi” olarak belirlenmiştir. Aşağıdaki Tablo 3.11’de değişkenlerin faktör yükleri ve ifadeler görülmektedir.

Tablo 3.11. Kurumsallaşma Düzeyinin Belirlenmesi Faktörü ve Alt Bileşenleri

	No	İFADELER İşletmelerin Kurumsallaşma Düzeyi Bileşenleri	Faktör Yükleri	Özdeğer	Varyans
FAKTÖR 1	1	İşletmemizde, iş ve işleyişe ilişkin tüm ilke ve kurallar yazılı hale getirilmiştir.	,582	8,46	% 60,47
	2	İşletmemizde iş ve işleyişe ilişkin belirlenen ilke ve kurallar, işletmede görev yapan tüm personel için geçerlidir ve uygulanmaktadır.	,635		
	3	İşletmemizde iş ve işlemler, alanında uzman kişiler tarafından yerine getirilmekte. Görev, yetki ve sorumluluk dengesi uzmanlık esasına göre belirlenmektedir.	,694		
	4	İşletmemizde ciddiyetle uygulanan bir insan kaynakları politikası (personel planlama, işe alma, performans değerlendirme, terfi, kariyer planlama, ücret politikası v.b.) bulunmaktadır.	,596		
	5	İşletmemizde organizasyon şeması bulunmaktadır.	,514		
	6	İşletmemizde yapılacak işler standart hale getirilmiş, bir işin kim tarafından nerede, ne şekilde, hangi yetki ve sorumluluklar ile yerine getirileceği açık bir biçimde ortaya konulmuştur.	,679		
	7	İşletmemizde tüm çalışanlara görev ve sorumlulukları doğrultusunda yetki devri yapılmaktadır.	,723		
	8	İşletmemizde tüm çalışanlarca benimsenen, yazılı bir misyon ve bir vizyon ifadesi vardır.	,620		
	9	İşletmemizin genel ve özel hedefleri bellidir.	,650		
	10	İşletmemizde demokratik ve katılımcı bir organizasyon yapısı olup, tüm çalışanlar işletme süreçlerine dâhil edilmektedir.	,684		
	11	İşletmemizde iş ve işlemlere ilişkin kararlar ilgili çalışanların katılımı ile alınmaktadır.	,557		
	12	İşletmemizde çok yönlü bir iletişim sistemi vardır. Diğer bir ifade ile tüm bireyler aracasız birbirleriyle iletişim kurar.	,441		
	13	İşletmemizde iç kontrol sistemi etkin işletilmektedir ve iç denetim uygulanmaktadır.	,670		
	14	İşletmemiz, paydaşlarına (hissedar, müşteri, kamu kurumları vs) karşı her konuda şeffaftır, açıklayıcıdır.	,421		
TOPLAM VARYANS			% 60,47		

Tablo 3.12’de görülen çarpıklık ve basıklık değerleri Kurumsallaşma Düzeyi verilerinin normal dağılıma sahip olup olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.12. Kurumsallaşma Düzeyinin Belirlenmesi Verilerinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Kurumsallaşma Düzeyi Ortalaması	N	S.Sapma	Varyans	Basıklık	Çarpıklık
3,7673	769	0,94591	0,895	-0,046	-0,718

Verilerin normal dağılım olup olmadığı çarpıklık ve basıklık değerlerine göre belirlenmeye çalışılmıştır. Normal dağılım durumunda hem basıklık değerinin hem çarpıklık değerinin “0” olması beklenir. Ancak değerlerin +1 ve -1 arasında olması sıfır değerinden fazla uzak olunmadığını, verilerin normal dağılımda olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. (Dinç ve Karakaya, 2014, s:36). Bundan hareketle, Kurumsallaşma Düzeyi verilerinin normal dağılım sağladığı söylenebilir. Böylece, Kurumsallaşma Düzeyi verilerinin parametrik istatistiksel yöntemlerle analiz edilmesinin uygun olduğu görülmektedir.

Kurumsallaşma Düzeyinin Belirlenmesine yönelik belirlenen veri setindeki 14 ifadenin faktör analizi yapılmış ve neticede bütün ifadeleri temsil edebilecek bir faktör oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında hipotezler bu bağlamda test edilecektir.

-Muhasebe Bilgi Sisteminin Kullanımına İlişkin Hazırlanan Ölçeğin Faktör Analizi

Muhasebe Bilgi Sistemi ile ilgili hipotezleri test etmeden önce Muhasebe Bilgi Sisteminin Kullanımına ilişkin hazırlanan maddelerin faktör analizini yaparak korelasyonu yüksek olan bileşenleri gruplandırmak ve böylece daha az sayıda bileşen oluşturarak çalışmayı sadeleştirmek ve daha anlaşılır hale getirmek gerekmektedir. Bu çerçevede yapılan faktör analizi sonuçları Tablo 3.14 ve 3.15’de gösterilmiştir.

Muhasebe Bilgi Sisteminin etkinliği ölçeğinin faktör analizine uygunluğunun anlaşılabilmesi için KMO ve Bartlett testi yapılmış ve test sonucunda KMO değeri 0,95 çıkmıştır ve bu değer Muhasebe Bilgi Sistemi bileşenlerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca olasılık (p) değeri de sıfır yani anlamlı çıkmıştır.

Ön şart kabul edilen KMO and Bartlett's testlerinin olumlu yorumlanmasından sonra Tablo 3.13'de gösterilen toplam varyans tablosunda Muhasebe Bilgi Sistemleri etkinliği ölçeğinin kaç faktörden oluştuğu ve bu faktörlerin ölçülmek istenen olguyu ne derecede yansıttıkları görülmektedir. Tablo 3.13 incelendiğinde birinci faktörün genel ölçeğin %58,86'ini ölçtüğünü, ikinci faktörle bu oranın %67,55'e çıktığı görülmektedir. Bu oranda genel ölçeği temsil edebileceği düşünülen yeterli bir oran olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle 16 maddeli ölçeğimiz 2 faktöre gruplandırılmış ve indirgenmiştir.

Tablo 3.13. Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Ölçeğinin Faktör Analizi

Açıklanan Toplam Varyans			
Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri		
	Toplam	Varyansın% 'si	Kumulatif Yüzde
1	9,418	58,861	58,861
2	1,391	8,694	67,554

Tablo 3.14. Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Ölçeğinin Faktör Dağılımı

Dönüştürülmüş Bileşen Matriksi		
İfadeler	Bileşenler	
	Faktör 1	Faktör 2
1.Muhasebimizde kayıtlar mevzuata uygun tutulmaktadır.	0,134	0,790
2.Muhasebimizde, işlemler günü gününe kayıtlara geçirilmektedir.	0,268	0,734
3.Muhasebimiz kayıtları, sadece yasal yükümlülükler için değil işletmenin mali durumu ile ilgili her türlü bilgiyi elde etmek için tutulmaktadır.	0,256	0,715
4.Muhasebimiz personeli muhasebe programını etkin kullanabilmektedir.	0,373	0,722
5.Muhasebimiz personeline görevleri ile ilgili düzenli eğitimler verilmektedir.	0,485	0,533
6.Muhasebimiz personelinin tamamı mesleki yeterliliğe sahiptir.	0,392	0,649
7.Muhasebe bilgilerine işletme yöneticileri istediğinde ulaşabilmektedir.	0,301	0,674
14.Kullanılan muhasebe programı işletmenin ihtiyaçlarını karşılamaktadır.	0,460	0,573
15.Muhasebe kayıtları ve raporları gerçek durumu göstermektedir.	0,424	0,692
16.Muhasebe işlemleri sıklıkla kontrolden geçirilmektedir.	0,508	0,662
8.Üretim raporları düzenli olarak hazırlanmaktadır.	0,849	0,314
9.Satış raporları düzenli olarak hazırlanmaktadır.	0,846	0,320
10.Stok raporları düzenli olarak hazırlanmaktadır.	0,832	0,322
11.Düzenli şekilde finansal raporlar hazırlanmaktadır.	0,820	0,383
12.Düzenli olarak işletme bütçeleri hazırlanmaktadır.	0,844	0,314
13.İşletmemizde maliyet-kar analizleri yapılmaktadır.	0,780	0,335

Tablo 3.14'deki Dönüştürülmüş Bileşen Matriksi (Rotated Component Matrix) tablosuna göre 0,5 ve üstü değerleri olan değişkenler gruplandırılarak aynı faktör çatısı altında toplanmalıdır. Bu bilgi ışığında Tablo 3.15'deki sıralamaya göre 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 14., 15., ve 16., değişkenler 2.faktörde yüksek değerler alırken 8., 9., 10., 11., 12., ve 13., değişkenler 1.faktörde yüksek değer almıştır. Böylece Muhasebe Bilgi Sisteminin etkinliği ölçeği iki faktöre ayrılarak faktör bileşenleri tespit edilmiştir. 1.faktörün ismi "Raporlama" olarak 2.faktörün ismi ise "Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim" olarak belirlenmiştir. Faktörlerin bileşenleri Tablo 3.15'da gösterilmiştir;

Tablo 3.15. Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Ölçeğinin Faktör Bileşenleri

Faktör Bileşenleri	
Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim	Raporlama
1.Muhasebemizde kayıtlar mevzuata uygun tutulmaktadır.	8.Üretim raporları düzenli olarak hazırlanmaktadır.
2.Muhasebemizde, işlemler günü gününe kayıtlara geçirilmektedir.	9.Satış raporları düzenli olarak hazırlanmaktadır.
3.Muhasebemiz kayıtları, sadece yasal yükümlülükler için değil işletmenin mali durumu ile ilgili her türlü bilgiyi elde etmek için tutulmaktadır.	10.Stok raporları düzenli olarak hazırlanmaktadır
4.Muhasebemiz personeli muhasebe programını etkin kullanabilmektedir.	11.Düzenli şekilde finansal raporlar hazırlanmaktadır
5.Muhasebemiz personeline görevleri ile ilgili düzenli eğitimler verilmektedir.	12.Düzenli olarak işletme bütçeleri hazırlanmaktadır.
6.Muhasebemiz personelinin tamamı mesleki yeterliliğe sahiptir.	13.İşletmemizde maliyet-kar analizleri yapılmaktadır.
7.Muhasebe bilgilerine işletme yöneticileri istediğinde ulaşabilmektedir.	
14.Kullanılan muhasebe programı işletmenin ihtiyaçlarını karşılamaktadır.	
15.Muhasebe kayıtları ve raporları gerçek durumu göstermektedir.	
16.Muhasebe işlemleri sıklıkla kontrolden geçirilmektedir.	

-H1: Hukuki statülerine göre gruplandırılan işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırma kapsamında belirlenen ilk hipotez “Hukuki statülerine göre gruplandırılan işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır” hipotezidir. Bu hipotezin testi SPSS programında bulunan Bağımsız Örneklem t-Testi istatistik tekniğiyle yapılmıştır. Yapılan test sonucu elde edilen açıklayıcı istatistik verileri Tablo 3.16’de gösterilmiştir.

Tablo 3.16. İşletmelerin Hukuki Statülerine Göre Kurumsallaşma Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Tanımlayıcı İstatistikleri

Grup İstatistikleri ve Olasılık Değeri						
	Hukuki Statüleri	N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata Ort.	P Değ.
Kurumsallaşma Düzeyi	Sermaye Şirketleri	503	3,7563	0,93328	0,04161	0.779
	Şahıs Şirketleri	256	3,7767	0,97142	0,06071	

Tablo 3.16’de Sermaye Şirketleri ile Şahıs İşletmelerinin Kurumsallaşma ölçeğindeki verdikleri cevaplara göre ortalamaları, ortalamaların standart sapmaları ve katılım sayıları görülmektedir. Sermaye Şirketleri ile Şahıs İşletmelerinin arasında Kurumsallaşma Düzeyleri açısından bir fark var mıdır, fark var ise bu fark rastlantısal mı yoksa gerçek bir düzey farklılığını anlamak için yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi sonucunda olasılık değeri (p değeri) 0.779 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu değerin 0’05’den büyük olmasından dolayı işletmelerin hukuki statüleri ile kurumsallaşma düzeyleri arasında “ $p<0,05$ ” seviyesinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın kısıtları dahilinde yapılan araştırma neticesinde sermaye şirketleri ile şahıs işletmeleri arasında Kurumsallaşma Düzeyleri açısından anlamlı bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır.

-H2: Personel sayılarına göre gruplandırılan işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırma kapsamında belirlediğimiz ikinci hipotez “Personel sayılarına göre gruplandırılan işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.” hipotezidir. Bu hipotezin testi SPSS programında bulunan Bağımsız Örneklem t-Testi istatistik tekniğiyle yapılmıştır. Yapılan test sonucu elde edilen açıklayıcı istatistik verileri Tablo 3.17’de gösterilmiştir.

Tablo 3.17. İşletmelerin Personel Sayılarına Göre Kurumsallaşma Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Tanımlayıcı İstatistikleri

Grup İstatistikleri ve Olasılık Değeri						
	Personel Sayısı	N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata Ort.	P Değ.
Kurumsallaşma Düzeyi	0-10 kişi	444	3,7237	0,96830	0,04595	0.112
	11 ve üzeri kişi	309	3,8346	0,89801	0,05109	

Bu bölümde işletmelerin personel sayılarına göre gruplandırılan işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmeye çalışılmıştır. Ankete katılım sağlayan işletmelerin sayılarına göre bir denge kurulabilmek için personel sayısı düzeyinde iki kategorik grup oluşturulmuştur. 10 kişiye kadar personeli olan işletmeler ile 10 kişiden fazla personeli olan işletmelerin kurumsallaşma ölçeğindeki verdikleri cevaplara göre ortalamaları, ortalamaların standart sapmaları ve katılım sayıları Tablo 3.17’de gösterilmiştir. İşletmelerin personel sayılarına göre kurumsallaşma düzeyleri açısından anlamlı bir farkın olup olmadığını anlamak için yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi sonucunda olasılık değeri (p değeri) 0.112 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu değerin 0’05’den büyük olmasından dolayı işletmelerin personel sayıları ile kurumsallaşma düzeyleri arasında “ $p<0,05$ ” seviyesinde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

-H3: Faaliyet geçmişlerine göre gruplandırılan işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Faaliyet geçmişlerine göre gruplandırılan işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını anlamak için yapılan analizlerin sonuçları Tablo 3.18’de görülmektedir.

Tablo 3.18. İşletmelerin Faaliyet Geçmişlerine Göre Kurumsallaşma Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Tanımlayıcı İstatistikleri

Grup İstatistikleri						
	Faaliyet Süresi	N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata Ort.	P Değ.
Kurumsallaşma Düzeyi	0-8 yıl kadar faaliyeti olan işletmeler	384	3,7873	0,93269	0,04760	0,69
	9 yıl ve üzerinde faaliyeti olan işletmeler	363	3,7603	0,96889	0,05085	

Tablo 3.18’de 0-8 yıl kadar faaliyeti olan işletmelerin sayısının 384 ve verdikleri cevapların ortalaması 3,78 olarak hesaplanmıştır, benzer şekilde 9 yıl ve üzerinde faaliyeti olan işletmelerin sayısı 363 ve verdikleri cevapların ortalaması 3.76 olarak hesaplanmıştır. Ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi sonuçlarına bakılarak anlaşılabilir.

Bağımsız Örneklem t-Testi ile olasılık değeri (p değeri) 0,698 bulunmuştur ve bu değer anlamlılık seviyesi olan 0,05 değerinden büyüktür. Bu demek oluyor ki çalışma kapsamında elde edilen veriler çerçevesinde işletmelerin faaliyet geçmişlerine göre kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

-H4: Hukuki statülerine göre gruplandırılan işletmeler arasında muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımına göre anlamlı bir farklılık vardır.

Bu hipotezi test ederken Bağımsız Örneklem t testini kullanılmıştır. Bu test ile hukuki statülerine göre gruplandırılan işletmeler arasında muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımına göre anlamlı bir farkın olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 3.19’de görülmektedir.

Tablo 3.19. İşletmelerin Hukuki Statülerine Göre Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Arasındaki Farklılığın Tanımlayıcı İstatistikleri

Grup İstatistikleri ve Olasılık Değeri						
	Hukuki Statüleri	N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata Ort.	P Değ.
Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim	Sermaye Şirketleri	503	4,1495	0,86425	0,03854	0,74
	Şahıs Şirketleri	256	4,1703	0,82034	0,05127	
Raporlama	Sermaye Şirketleri	503	3,7992	1,14568	0,05108	0,99
	Şahıs Şirketleri	256	3,7997	1,11098	0,06944	

Tablo 3.19’de faktörlerin genel istatistik verileri gösterilmiştir. “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim” değişkeni için sermaye şirketleri için ortalama 4,14 iken şahıs işlemlerinde bu değer 4,17’dir. Aralarında çok az bir farklılık olduğu görülmektedir ancak istatistiki manada anlamlı bir fark olup olmadığı analiz edilerek anlaşılabilmektedir. Aynı ifadeler “Raporlama” değişkeni için de geçerlidir.

İşletmelerin hukuki statüleri ile Muhasebe Bilgi Sistemi etkin kullanımı arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı anlamak için yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi neticesinde “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim” ile “Raporlama” faktörlerinin olasılık değerleri (p değerleri) sırasıyla 0,74 ve 0,99 olarak hesaplanmıştır. Her iki değerde 0,05 değerinin üzerinde olduğu için

işletmelerin hukuki statülerine göre Muhasebe Bilgi Sisteminin etkin kullanımı arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

-H5: Personel sayılarına göre gruplandırılan işletmeler arasında muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımına göre anlamlı bir farklılık vardır.

Bu hipotezi test ederken Bağımsız Örneklem t-testi kullanılmıştır. Bu test ile işletmelerin personel sayılarına göre gruplandırılan işletmeler arasında muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımına göre anlamlı bir farkın olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Yapılan analiz sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.20. İşletmelerin Personel Sayılarına Göre Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Arasındaki Farklılığın Tanımlayıcı İstatistikleri

Grup İstatistikleri						
	Personel Sayısı	N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata Ort.	P Değ.
Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim	0-10 kişi	444	4,0319	0,91669	0,04350	0,00
	11 ve üzeri kişi	309	4,3451	0,67969	0,03867	
Raporlama	0-10 kişi	444	3,6533	1,18542	0,05626	0,00
	11 ve üzeri kişi	309	4,0154	1,00918	0,05741	

Tablo 3.20’de faktörlerin genel istatistik verileri gösterilmiştir. İşletmelerin personel sayılarına göre “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim” değişkeni için sermaye şirketleri için ortalama değeri 4,03 iken şahıs işletmelerinde bu değer 4,34’dir. Aralarında bir farklılık olduğu görülmektedir ancak istatistiki manada anlamlı bir fark olup olmadığı test edilmelidir. “Raporlama” faktörü için ortalamalar sırasıyla sermaye şirketleri için 3,65, şahıs işletmeleri için 4,01 çıkmıştır. “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim” faktörü için yapılan aynı ifadelerin “Raporlama” faktörü içinde geçerlidir.

Tablo 3.21. İşletmelerin Personel Sayılarına Göre Kurumsallaşma Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Anlamlılık Seviyesini Gösteren Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuç Tablosu

	F	P değeri
Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim	39,899	0,000
Raporlama	19,657	0,000

İşletmelerin personel sayıları ile Muhasebe Bilgi Sisteminin etkin kullanımı arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı yukarıdaki Bağımsız Örneklem t-Testi tablosundan anlaşılabilmektedir. Analiz sonucuna göre Tablo 3.21’de “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim” ile “Raporlama” faktörlerinin olasılık değerleri sırasıyla 0,00 ve 0,00’dır. Her iki değerde 0,05 değerinin altında olduğu için H5 hipotezi kabul edilmiştir. İşletmelerin personel sayılarına göre Muhasebe Bilgi Sisteminin etkin kullanımı arasında anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İşletmelerin personel sayılarına göre Muhasebe Bilgi Sistemini etkin kullanma düzeyleri farklılık göstermektedir. Bu literatürden elde edilen bilgiler ile paralellik göstermektedir ve beklenen bir sonuçtur.

-H6: Faaliyet geçmişlerine göre gruplandırılan işletmeler arasında muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımına göre anlamlı bir farklılık vardır.

Faaliyet geçmişlerine göre gruplandırılan işletmeler arasında muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını anlamak için bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Yapılan analizin bazı sonuçları Tablo 3.27’de görülmektedir.

Tablo 3.22. İşletmelerin Faaliyet Geçmişlerine Göre Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Arasındaki Farklılığın Tanımlayıcı İstatistikleri

Grup İstatistikleri						
Faaliyet Süresi		N	Ort.	Std. Sapma	Std. Hata Ort.	P Değ.
Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim	0-8 yıl kadar faaliyeti olan işletmeler	384	4,2152	0,82408	0,04205	0,07
	9 yıl ve üzerinde faaliyeti olan işletmeler	363	4,1034	0,87489	0,04592	
Raporlama	0-8 yıl kadar faaliyeti olan işletmeler	384	3,8387	1,04875	0,05352	0,41
	9 yıl ve üzerinde faaliyeti olan işletmeler	363	3,7710	1,20528	0,06326	

Tablo 3.22'deki genel istatistik sonuçlarına göre toplamda 0-8 yıl kadar faaliyeti olan işletmelerin sayısı 384, 9 yıl ve üzeri olan işletmelerin sayısı 363'tür. Ankete verilen cevapların ortalaması "Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetimi" faktörü için sırasıyla 4,21 ve 4,10, "Raporlama" faktörü için sırasıyla 3,84 ve 3,77'dir.

Faktörlere göre ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak için uygulanan t-testi sonucunda elde edilen anlamlılık değerine bakmak gerekmektedir. Test sonucuna göre "Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetimi" faktörü için olasılık değeri 0,073, "Raporlama" faktörü için olasılık değeri 0,412 bulunmuştur. Her iki değer de 0,05'in üzerindedir. Buradan da faaliyet yılı düzeyinde değerlendirilen her iki grup içinde Muhasebe Bilgi Sistemi etkin kullanımı konusunda anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

-H7: İşletmelerin kurumsallaşma düzeyi ile işletmede kullanılan muhasebe bilgi sisteminin ürettiği bilgi kalitesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

İki değişken arasındaki ilişkinin olup olmadığını anlamak için korelasyon analizi yapılması gerekmektedir. İki değişken arasındaki ilişkinin şiddeti ve yönü de korelasyon analizi ile tespit edilebilmektedir. Korelasyon analizi neden-sonuç

ilişkinin gösteren bir analiz tekniği değildir (Eymen, 2007, s:99) . Bu analiz iki değişken arasındaki olası tepkisel yönelimler arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaya yardımcı olur. Bu nedenle işletmelerin Kurumsallaşma düzeyi ile işletmede kullanılan Muhasebe Bilgi Sisteminin kullanımının etkinliği arasında olası ilişkinin test edilmesi için Korelasyon Analizi yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda bu çalışma kapsamında elde edilen veriler ile yapılan korelasyon analizinin sonuçları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 3.23. İşletmelerin Kurumsallaşma Düzeyi İle İşletmede Kullanılan Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Arasındaki Korelasyon

Korelasyonlar				
		MBSF1	MBSF2	KD
MBSF1	Pearson Korelasyonu	1		
	P Değ.			
	N	769		
MBSF2	Pearson Korelasyonu	,758**	1	
	P Değ.	0,000		
	N	769	769	
KD	Pearson Korelasyonu	,701**	,697**	1
	P Değ.	0,000	0,000	
	N	769	769	769

**Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 3.23’da görülen Pearson Korelasyonu ifadelerinin karşısındaki değerler “r” ile ifade edilmektedir ve “r” katsayısı – 1 ile + 1 arasında bir değer alır. “r” değerinin pozitif veya negatif olması değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü, “r” ifadesinin büyüklüğü ise ilişkinin derecesini göstermektedir (Eymen, 2007, s:100) . Negatif (-) değerler ilişkinin ters yönlü olduğunun yani değişkenlerden bir artarken diğerinin azaldığının veya tam tersi, pozitif (+) değerler ise ilişkinin doğru orantılı olduğunun bir göstergesidir.

Tablo 3.23’deki değerlerden 0,701 değeri işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim” faktörü

arasında güçlü ve pozitif bir ilişkinin olduğunu yine aynı şekilde 0,697 değeri de işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile “Raporlama” faktörü arasında güçlü ve pozitif bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

-H8: İşletmelerin kurumsallaşma düzeyi ile işletmede kullanılan muhasebe bilgi sisteminin etkinliği üzerine etkisi vardır.

İki ölçek arasında sebep-sonuç veya etki olgusunu ölçmek için regresyon analizi kullanılmaktadır (Varıcı, 2007, s:102). Bu bölümde işletmelerdeki kurumsallaşma düzeyinin işletmede kullanılan muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımı üzerindeki etkisinin ölçümü yapılmıştır. Bağımsız değişken olan kurumsallaşma düzeyinin, bağımlı değişkenler olan “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim” ve “Raporlama” değişkenler üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Yapılan regresyon analizi sonuçları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 3.24. İşletmelerin Kurumsallaşma Düzeyi İle İşletmede Kullanılan Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Üzerine Etkisi Regresyon Analizi Model Özeti Tablosu (Faktör 1)

Model Özeti				
Model	R	R Kare	Düzeltilmiş R Kare	Std. Tahmin Hatası
1	,701 ^a	0,492	0,491	0,60427
a. Belirleyici (Sabit): KurumsallaşmaDüzeyi				

Tablo 3.24’deki R Kare değerinden, işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin bağımlı değişken olan “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim”i faktörüne ait varyansı % 49 oranında açıkladığı görülmektedir. Başka bir ifadeyle bağımlı değişken olan “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim” faktörünün başarısının % 49’unun işletmelerin kurumsallaşma düzeyi ile açıklanabildiği, kabul edilebilir.

Tablo 3.25. İşletmelerin Kurumsallaşma Düzeyi İle İşletmede Kullanılan Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Üzerine Etkisi Regresyon Analizi Katsayılar Tablosu (Faktör 1)

Katsayılar ^a						
Model		Standardize Edilememiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar	t	P Değ.
		B	Std. Sapma	Beta		
1	(Sabit)	1,793	0,090		20,029	0,000
	KurumsallasmaDuzeyi	0,628	0,023	0,701	27,244	0,000
a. Bağımlı Değişken: Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim						

Regresyon denklemi katsayıları ve anlamlılık düzeyleri için Tablo 3.26'deki katsayılar tablosuna bakılması gerekir. Kurumsallaşma düzeyi değişkeninin katsayısı 0,628, sabit değer ise 1,793'dür.

Bulunan değerlerin $Y = bX + a$ denklemine yerleştirilmesiyle;

$$Y = 0,628X + 1,793 \text{ eşitliği elde edilir.}$$

Bu eşitlik bize işletmelerin kurumsallaşma düzeyi değerlerin muhasebe bilgi sistemi alt faktörü "Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim" faktörünü nasıl etkilediğini göstermektedir.

Tablo 3.26. İşletmelerin Kurumsallaşma Düzeyi İle İşletmede Kullanılan Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Üzerine Etkisi Regresyon Analizi Model Özeti Tablosu (Faktör 2)

Model Özeti				
Model	R	R Kare	Düzeltilmiş R Kare	Std. Tahmin Hatası
1	,697 ^a	0,486	0,485	0,81221
a. Belirleyici (Sabit) : KurumsallamaDüzeyi				

Tablo 3.27'deki değerler ile işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin diğer bağımlı değişken olan "Raporlama" faktörüne ait varyansı % 48 oranında etkilediği yorumu yapılabilir. Daha net bir ifadeyle muhasebe bilgi sisteminin diğer alt faktörü

olan “Raporlama” faktörünün başarısının % 48’i işletmelerin kurumsallaşma düzeyi ile açıklanabildiği kabul edilebilir.

Tablo 3.27. İşletmelerin Kurumsallaşma Düzeyi İle İşletmede Kullanılan Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği Üzerine Etkisi Regresyon Analizi Katsayılar Tablosu (Faktör 2)

Katsayılar ^a						
Model		Standardize Edilememiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar	t	P Değ.
		B	Std. Sapma	Beta		
1	(Sabit)	0,660	0,120		5,488	0,000
	kurmduzey	0,834	0,031	0,697	26,921	0,000
a. Bağımlı Değişken: Raporlama						

Regresyon denklemi katsayıları ve anlamlılık düzeyleri için Tablo 3.29’deki katsayılar tablosuna bakılması gerekir. Kurumsallaşma düzeyi değişkeninin katsayısı 0,834, sabit değer ise 0,660’dür.

Bulunan değerlerin $Y = bX + a$ denklemine yerleştirilmesiyle;

$Y = 0,834X + 0,660$ eşitliği elde edilir.

Bu eşitlik bize işletmelerin kurumsallaşma düzeyi değerlerin muhasebe bilgi sistemi alt faktörü olan “Raporlama” faktörünü nasıl etkilediğini göstermektedir. Denklem üzerinden gidersek;

X =Kurumsallaşma düzeyi

Y =Raporlama

Buradan $X=0$ olduğunda $Y=0,66$ olmaktadır. Denkleme göre; X ’in değeri 1 birim arttığında Y değeri de 0,834 kat kadar artacak demektir. X ’in artışı otomatik olarak belli oranda Y ’nin artışına sebep olacaktır. Yapılan analiz neticesinde, işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin artmasıyla muhasebe bilgi sistemindeki raporlama kalitesinin artacağını söyleyebiliriz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kurumsallaşma kavramı en genel manasıyla, işletmelerin insan faktörüne çok bağlı kalmadan belli standart ve prosedürlerle en etkin ve verimli şekilde işletilmesi olarak tanımlanabilir. İşletmelerde iç uyumun sağlanması, çalışanlara katılımcılığın özendirilmesi, organizasyon şeması oluşturarak işletme içinde ve dışında yetki ve sorumlulukların belirlenmesi, işletmeye ait amaçların saptanması ve işletmede yürütülen iş, işlem ve personelin saptanan amaçlar doğrultusunda eş güdümlü koordine edilmesi, işletmenin geleceğinin bu günden planlanarak stratejik uygulamalar ile arzulanan geleceğin gerçeğe dönüştürülmesi için işletmelerde kurumsallaşma çok önemli bir kavramdır. Kurumsallaşmış işletmelerde uygulanan insan kaynakları politikaları ile iş tanımları ve adımları oluşturulmakta, personel gerekli standartlara uygun şekilde eğitilmekte, performans değerlendirme ile personel daha etkin kullanılmakta ve gerektiğinde ödül ve terfilerle personelin işe ve işletmeye bağlılığı artırılabilir.

Günümüz ekonomik koşullarında işletmelerin sürekliliklerinin sağlayabilmeleri, rekabet avantajını yakalayabilmeleri ve yenilikçi olabilmeleri kurumsallaşma düzeyleri ile doğrudan ilişkilidir. İşletmelerin kurumsallaşmasının en önemli faktörlerinden biri işletme bünyesindeki bilgi üreten bilgi sistemleridir. İşletme içinde sağlıklı bilgi akışı olmadan gerçekler yorumlanamaz ve etkili bir değerlendirme yapılamaz. İşletmelerde kullanılan bilgi sistemlerinden en bilinen ve en yaygın kullanılan bilgi sistemleri muhasebe bilgi sistemleridir. Muhasebe birimleri hem işletme için hem dış çevre için önemli bilgiler üreten birimlerdir. Günümüzde belli ölçüğe ulaşmış hemen hemen bütün işletmelerin muhasebe kayıtları muhasebe bilgi sistemleri üzerinden tutulmaktadır. Muhasebe bilgi sistemleri ile işletme içi ve dışında gerçekleşen finansal ve finansal olmayan verilerin kaydedilmesi, bu verilerin bilgiye dönüştürülmesi, analizler ile finansal raporların hazırlanması, kanunların zorunlu kıldığı finansal tabloların oluşturulması işlemleri yürütülmektedir.

Bu çalışmada işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile işletmede kullanılan muhasebe bilgi sistemin etkinliği arasındaki ilişki ve etkinin değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Çalışmada; ortalama, varyans, standart sapma, bağımsız örneklem t testi, korelasyon analiz yöntemi, regresyon analiz yöntemi ve faktör analizi yöntemleri kullanılmıştır. Olasılık (p) değeri olarak 0,05 belirlenmiştir.

Anket çalışmasından sonra sonuçlar SPSS programında değerlendirilmiştir. İşletmelerin kurumsallaşma düzeyinin belirlenmesine yönelik hazırlanan 14 anket sorusu için gelen cevaplar üzerinde faktör analizi yapılmış ve sorular arasında yüksek korelasyonlar olduğu için 14 soru 1 faktöre indirgenmiştir. Aynı şekilde muhasebe bilgi sisteminin kullanımına ilişkin hazırlanan 16 soruya verilen cevaplar için yapılan faktör analizinde sorular arasında yüksek korelasyonlar tespit edilmiş ve 16 soru 2 faktöre indirgenmiş, gruplandırılmıştır. Muhasebe bilgi sistemi için hazırlanan ölçek; faktör 1: “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim” ve faktör 2: “Raporlama” olmak üzere 2 gruba ayrılmıştır.

Çalışma kapsamında ilk olarak işletmelerin hukuki statüleri ile kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı test edilmiştir. Sonuç itibarıyla anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır. Hukuki statü açısından işletmeler sermaye şirketleri ve gerçek işletmeler olarak iki kategoriye ayrılmıştır. Analiz için bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Çalışma öncesinde kurumsallaşma düzeyleri bakımından sermaye şirketleri ile gerçek işletmeler arasında anlamlı bir farklılığın çıkması beklenmiştir ancak sonuç itibarıyla $p < 0,05$ düzeyinde ve bu çalışmanın sınırlılıkları çerçevesinde anlamlı bir farklılığın çıkmadığı görülmüştür.

Çalışma kapsamında değerlendirilen ikinci hipotez ise işletmelerin personel sayıları ile kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı konusu irdelenmiştir. İşletmeler, 0-10 personele kadar istihdamı olanlar ile 11 ve üzeri personel istihdam edenler olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır. Analiz için bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda iki kategori arasında anlamlı bir farklılığın oluşmadığı gözlenmiştir. Analiz esnasında kategori sınırları 0-3 çalışan ile 4 ve üzeri çalışan, 0-5 çalışan ile 6 ve üzeri çalışan şeklinde kategorilerin testide yapılmış ancak bu testlerde de $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Personel sayısı ile kurumsallaşma arasında pozitif bir ilişkinin olması beklenmesine rağmen anketin uygulandığı işletmelerde böyle bir ilişkinin varlığı ortaya çıkmamıştır.

Test edilen üçüncü hipotez ise; işletmelerin faaliyet yılları ile kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı hususudur. Frekans değerlerine göre yakın değerlerin oluşmasının sağlanması için işletmeler 0-8 yıla kadar faaliyet gösterenler ile 9 yıl ve üzeri faaliyet gösterenler şeklinde iki

kategoriye ayrılmıştır. Bu iki kategorinin kurumsallaşma düzeyleri arasındaki farklılık incelenmiş olup sonuç itibarıyla bu hipotezde de anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Test değişik varyasyonlarda da yapılmış örneğin 0-5 yıla kadar faaliyet gösterenler ile 6 yıl ve üzeri faaliyet gösterenler ve 0-2 yıla kadar faaliyet gösterenler ile 3 yıl ve üzeri faaliyet gösterenlerde test edilmiş ancak $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık meydana gelmemiştir. Uzun süre faaliyette bulunan işletmeler ile daha genç işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın oluşması çalışma öncesinde beklenen bir durum değildir.

Dördüncü hipotezde işletmelerin hukuki statüleri ile işletmelerin muhasebe bilgi sistemlerinin etkin kullanımı arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir. Sermaye şirketleri ile şahıs işletmeleri olmak üzere iki kategori arasında farklılık aranmıştır. Aynı şekilde bu değerlendirmede de diğerlerinde olduğu gibi bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Ancak çalışma öncesinde anlamlı bir farklılık oluşması beklenmiştir.

Beşinci hipotezde işletmelerin personel sayıları ile işletmelerin muhasebe bilgi sistemlerinin etkin kullanımı arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir. 0-10 adet personel sayısı ile 11 ve üzeri adet personel sayısı şeklinde iki grup oluşturularak farklılık tespit edilmeye çalışılmıştır. Analiz sonucunda olasılık (p) değeri 0,0 çıkmıştır. 0-10 adet personel sayısı ile 11 ve üzeri personel sayısı olan işletmelerin muhasebe bilgi sistemlerinin etkin kullanımı açısından aralarında farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Personel özlük işlerinin ve haklarının yasalara uygun şekilde takip edilmesi ve Maliye Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu gibi devlet kurumlarının çalışan ve işveren arasındaki ilişkiye üçüncü muhatap olarak müdahil olmasından dolayı işletmelerde personel maaş bordrolarının hazırlanması ve personelin özlük haklarının takibi açısından ciddi kolaylıklar sağlayan muhasebe bilgi sistemlerinin çok personelli işletmelerde daha etkin kullanılması beklenen bir durumdur.

Çalışmada değerlendirilen altıncı hipotez ile işletmelerin faaliyet geçmişleri ile işletmelerin muhasebe bilgi sistemlerinin etkin kullanımı arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir. Analiz sonucunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı görülmüştür. Yukardaki değerlendirmelerde de yapıldığı gibi bu test için de işletme faaliyet geçmişleri konusunda değişik kategorilerde test tekrarlanmış ancak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Yedinci hipotez ile işletmelerin kurumsallaşma düzeyi ile işletmede kullanılan muhasebe bilgi sisteminin etkinliği arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı sorgulanmıştır. İşletmelerin kurumsallaşma düzeyi ile işletmede kullanılan muhasebe bilgi sisteminin etkinliği arasındaki değerlendirme, korelasyon analizi istatistik tekniğiyle yapılmıştır. Analiz neticesinde iki unsur arasında güçlü ve pozitif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Bu ilişki her ne kadar neden-sonuç ilişkisi olarak değerlendirilemese de kurumsallaşmak isteyen veya kurumsallaşmış işletmelerin bilgi sistemlerini etkili ve verimli kullanmaları beklenen bir durumdur. Kurumsallaşmış işletme; işletme içi ve dışında gerçekleşen finansal veya finansal olmayan olayların verilerini kayıt altında tutan gerekirse bu verileri bilgiye dönüştürüp yorum yapan, plan yapan ve karar alan işletmedir. Dolayısıyla kurumsallaşmış işletmelerin muhasebe bilgi sistemlerini etkin şekilde kullanması gerektiği düşünülmektedir.

Çalışma ile incelenen son hipotez ise; işletmelerin kurumsallaşma düzeyinin muhasebe bilgi sistemi üzerine etkisi vardır, önermesidir. Bu incelemede regresyon analiz tekniği kullanılmıştır. İki farklı ölçek arasındaki sebep-sonuç veya etki olgusunu ölçmek için regresyon analizi kullanılmaktadır. Bu nedenle bu bölümde bağımsız değişken olarak kurumsallaşma düzeyinin, bağımlı değişkenler olan “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim” ve “Raporlama” değişkenler üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırılan değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Analiz sonucunda işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin muhasebe bilgi sistemi değişkeninin alt faktörü olan “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim”i faktörünü % 49 oranında açıkladığı tespit edilmiştir. Buradan “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim” faktörünün başarısının % 49’u işletmelerin kurumsallaşma düzeyi ile açıklandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Analiz neticesinde;

$$Y = 0,628X + 1,793 \text{ eşitlik denklemi elde edilmiştir.}$$

Bu eşitlik bize işletmelerin kurumsallaşma düzeyi değerlerinin muhasebe bilgi sistemi alt faktörü “Program Özellikleri, Kayıt Sistemi, Personel ve Denetim” faktörünü nasıl etkilediğini göstermektedir.

Muhasebe bilgi sisteminin etkinliği ölçeğinden faktör analizi sonucu elde edilen diğer faktör olan “raporlama” için yapılan analizin sonucunda; kurumsallaşma

düzeylerinin “Raporlama” faktörüne ait varyansı % 48 oranında açıkladığı görülmüştür. Başka bir ifadeyle, işletmelerde “Raporlama” faktörünün başarısının % 48’i işletmelerin kurumsallaşma düzeyine bağlıdır, sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca bu iki değişken arasında rastlantısal olmayan anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Analiz neticesinde bulunan katsayılardan

$$Y = 0,834X + 0,660 \text{ denklemi eşitliği elde edilmiştir.}$$

Bu eşitlik denklemi bize işletmelerin kurumsallaşma düzeyi değerlerinin muhasebe bilgi sistemi alt faktörü olan “Raporlama” faktörünü nasıl etkilediğini göstermektedir. Bu denkleme göre, kurumsallaşma düzeyindeki bir birimlik artışın, “Raporlama” değerinde 0.834 birimlik bir artışa neden olacağı, kurumsallaşma düzeyinin “0” olması durumunda ise ($X=0$) “Raporlama” faktörünün 0,660 değerine sahip olacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

İstanbul’da faaliyet gösteren imalatçı KOBİ’ler üzerinde yapılan; KOBİ’lerde kurumsallaşma düzeyinin muhasebe bilgi sistemi üzerine etkisi, konulu bu çalışma ile, işletmelerin kurumsallaşma düzeyleri ile muhasebe bilgi sisteminin etkin kullanımı arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiş ve işletmelerin kurumsallaşma düzeylerinin muhasebe bilgi sistemi üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırma ile elde edilen sonuçlardan kurumsallaşma düzeyi artan işletmelerin muhasebe bilgi sistemini daha etkin kullandığı anlaşılmakta olup bu doğrultuda etkin kullanılan muhasebe bilgi sisteminin de işletmelerin kurumsallaşma düzeyini arttırması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Accounting Information System. (2014). Elektronik adresten yararlanılan kaynak, Erişim:

<http://mng.uokufa.edu.iq/teaching/maithmm/lectures.files/Accounting%20Information%20Systems.pdf>, Erişim Tarihi: 19.12.2017

Adak S. (2016). *Türkiye’de faaliyet gösteren aile şirketlerinin kurumsallaşma düzeylerinin dış ticaret açığı üzerine etkisi*. Beykent Üniversitesi, İstanbul

Ak, A. (2010). *Türk Kamu Yönetiminde Yetki Devri ve Karşılaşılan Sorunlar*, Başbakanlık Uzmanlık Tezi, Ankara

Ak, B.G. (2010). *Aile İşletmelerinde Kurumsallaşmanın İşletme Başarısına Olan Etkileri: Aydın İlinde Faaliyet Gösteren Aile İşletmeleri Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın

Akar, E. (2016). *İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi Üzerine Çanakkale İlinde Bir Araştırma*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Akgün, A.İ., Kılıç, S. (2013). Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetiminin Etkinliği Üzerindeki Etkisi *Yönetim Ve Ekonomi* ,Yıl:2013 Cilt:20 Sayı:2, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Manisa. Ss: 22,24.

Akıncı, V. (2010). *Kurum Kültürü (Genişletilmiş Basım)*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Alayoğlu, N. (2003). *Aile Şirketlerinde Yönetim ve Kurumsallaşma*, İstanbul: Müsiad Yay.

Aldemir, C. (1985). *Örgütler ve Yönetimi; Makro Bir Yaklaşım*. İzmir: Bilgehan Basımevi

Alikhani, H., Ahmadi, N., Mehravar, M., (2013). Accounting information system versus management information system. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*; vol.2, No. 3(s), Ss. 359-366

Anameriç, H. (2005). Yönetim Bilgi Sistemlerinin Yönetim Fonksiyonları Üzerine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 45,2 (2005) 25-43

Apaydın, F. (2008). Kurumsallaşmanın Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerin Performansına Etkileri, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 7, 2008, ss. 121-145.

Apaydın, F., (2009). Kurumsal Teori ve İşletmelerin Kurumsallaşması. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi İdari ve Bilimler Dergisi*, 10(1), 1-23.

Asefeh, A., Ali, S., Adeleh, A. Z. (2011). The role of management information system and decision support system for managers decision making. *International Journal of business and management*, 6(7), Ss:164-173

Atmaca, M., AKAR, E. (2016). İşletmelerde muhasebe bilgi sisteminin Etkinliğinin değerlendirilmesi üzerine Çanakkale ilinde bir araştırma. *JED / GKD*, 11:1, s:150

Aylan, S., Koç, H. (2017). İşletmelerin Kurumsallaşma Kriterlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19/2 ss:564-585.

Baraz B. (2006). *Aile işletmelerinde Kurumsallaşma Ölçütleri*, İstanbul Kültür Üniversitesi 2. Aile İşletmeleri Sempozyumu Kitabı, s.121, İstanbul.

Biber, A. (2007). *Halkla İlişkilerde Temel Kavramlar* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Bilgin, N. (2007). *Aile Şirketleri Kurumsallaşma Eğilimleri: Ankara Kobi Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Büyüköztürk, Ş. (2002), Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Sayı:32, ss:470-480

Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum* (21. baskı), Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Cevher, E. (2014). Kurumsallaşma küçük işletmeler için bir çözüm müdür yoksa yok olma nedeni midir?, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 7 Sayı: 32 Volume: 7 Issue: 32

Ceyhan İ.,F. (2010). *İç Denetim Ve Kurumsallaşma*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Çakıcı, A., Özer, B. Ş. (2008). Mersin'deki KOB Sahip ve Yöneticilerinin Gözüyle Kurumsallaşma Tanımı ve Kurumsallaşmanın Darboğazları. *Celal Bayar Üniversitesi İİBF Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 15 (1): 41-57.

Çalış, M., Tokat, B. (2013). Örgüt Yapısı Ve Mobbing İlişkisinin Özel Hastanelerde İncelenmesi: Giresun İli Örneği. *İnönü Üniversitesi Dumlupınar Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Sbf dergisi*, cilt 68, no. 4, s. 106

Çevikbaş R., (2011). Türkiye'de İç Denetim Kurumu. *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 471-472, Haziran- Eylül, 2011

Çınar F., (2015). Hesap Verilebilirlik İlkesi İle Kurumsal Performans İlişkisinde Paydaş Katılımının Rolü; Hastane İşletmelerinde Bir Uygulama, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, Yıl: 2015, cilt: 6, sayı: 13, ss.13,14.

Demir, E., (2017). *Aile şirketlerinin kurumsallaşma düzeyi ile kurumsal kaynak planlaması (kkp) Yazılımı kullanımı arasındaki ilişkilerin incelenmesi: Rize Bölgesi'nde bir uygulama*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize

Dinç, E. ve Abdioğlu, H. (2009). İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, c.12, s.21, Haziran, ss.157-184.

Dinç, E ve Karakaya, A. (2014). Muhasebe Bilgi Sistemi Ve Kurumsallaşma Düzeyi Arasındaki İlişki'ye Yönelik Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, ISSN: 2148 – 3043 / Nisan 2014 / Yıl: 14 / Sayı: 27. Ss.21-50

Er, G. (2013). *Kurum İçi İletişimi Geliştirmede İletişim Temalı Hizmet İçi Eğitimlerin Rolü Ankara Esenboğa Havalimanı Devlet Hava Meydanları İşletmesi Üzerine Bir Değerlendirme*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erözbağ, S. (2009). İç Denetim Ve Mahalli İdarelerde Denetim Yetkisi. *İller Ve Belediyeler Dergisi*, Sayı:738–739, Ankara.

Eymen, U.E. (2007). *SPSS 15 Veri Analiz Yöntemleri*. Elektronik adresten yararlanılan kaynak. Erişim Adresi: http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/courses/spring2009/bby606/SPSS_15.0_ile_Veri_Analizi.pdf, Erişim Tarihi: 22.12.2017

Francis U., Olayemi, A.A. (2016). Accounting Information System As Aids To Managerial Performances. *Scientific Research Journal (SCIRJ)*, Volume IV, Issue X, October 2016 ISSN 2201-2796, s:3,4

Gökçora İ. H. (2005). Toplumsal Yaşamımızda Ve Türk Bilim-Dünyasında Profesyonel Ve Profesyonellik Kavramlarına Değin. *Bilgi Dünyası*, 6(2), 2005 ss: 237-250

Gökdeniz, Ü., (2005). Muhasebe Bilgi Sistemine Yaklaşım. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 27, ss:86-93

Hall, J.A., (2011). *Accounting Information Systems*, South-Western Cengage Learning, Erişim Adresi: http://site.iugaza.edu.ps/hmadi/files/2014/11/JAMES-AIS_unprotected.pdf

Hla, D., Teru, S., P. (2015). Efficiency of Accounting Information System and Performance Measures – Literature Review, *International Journal of Multidisciplinary and Current Research*, ISSN: 2321-3124, Available at: <http://ijmcr.com>, 976-977

İnci, M., U. (2012). *İşletmelerde İç Denetim süreci ve Tarım Hayvancılık Sektöründe Bir Uygulama: Harran Ovası Besi ve Tarım Ürünleri A.Ş Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.

Kabanoğlu, M.S.,(2013). *Aile İşletmelerinde Kurumsallaşma Düzeyleri İle Stratejik Yönetim Ve İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Erzurum Alt Bölgesinde Bir Uygulama*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum

Karpuzoğlu, E. (2004). *Aile Şirketlerinin Sürekliliğinde Kurumsallaşma*. Bildiri, 1. Aile işletmeleri Kongresi, Kongre Kitabı, İstanbul Kültür Üniversitesi yayını, 17-18 Nisan 2004, 2. İstanbul: 42-53.

Karpuzoğlu, E. (2001). *Büyüyen ve Gelişen Aile Şirketlerinde Kurumsallaşma*. İstanbul: Hayat Yayınları

Kiracı, M., Alkara, İ. (2009). Aile İşletmelerinde Kurumsallaşmaya Verilen Önem Ve Turizm Sektöründeki Konaklama İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma: Alanya-Eskişehir Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi* (C.X I, S I, 2009), s:174

Koparal, C. (2001). *Yönetim ve Organizasyon, içinde: Yönetim Kavramı*, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları

Kurnaz, N., Çetinoğlu, T. (2010). *İç Denetim-Güncel Yaklaşımlar*. 1.Basım, Kocaeli: Umuttepe Yayınları

Leblebici, D. N. (2008). Örgüt Kuramının Temelleri. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, (9- 1), 111-129.

Management Information System, Rai Technology University, Engineering Minds, Elektronik adresten yararlanılan kaynak, Erişim adresi: http://164.100.133.129:81/eCONTENT/Uploads/Management_Information_System.pdf, Erişim Tarihi: 19.12.2017, ss:2-3

Onaolapo, A.A., Odetayo, T.A. (2012). Effect of accounting information system on organizational effectiveness: A case study of selected construction companies in Ibadan, Nigeria. *American Journal of Business and Management*, 1(4), 183- 189.

Özdemirci, F., Aydın, C. (2007). Kurumsal Bilgi Kaynakları ve Bilgi Yönetimi. *Türk Kütüphaneciliği* 21, 2 (2007), 164-185

Romney, M.B, Steinbart, P.J. (2000). *Accounting Information systems*. 8th Edition, Prentice Hall, Pearson.

Sağır, C. (2006). *Karar Verme Sürecini Etkileyen Faktörler Ve Karar Verme Sürecinde Etiğin Önemi: Uygulamalı Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.

Saleh, A. (2010). Management Information System Role In Decision Making During Crisis. *Journal of computer sciences*, 16(11), 1230- 1234

Saeidi. H, Prasad, B, Saremi, H. (2015). The Role of Accountants in Relation to Accounting Information Systems and Difference between Users of AIS and Users of Accounting. *Bulletin of Environment, Pharmacology and Life Sciences*, Vol 4 [11] October 2015: 115-123

Selvi, Ö. (2012). Bilgi Toplumu, Bilgi Yönetimi Ve Halkla İlişkiler. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, Sayı:3, Ss:191-214

Siyanbola, T. (2012). Accounting information as an aid to management decision making, *International journal of management and social sciences research*, 1(3), 29-34

Sürmeli, F., Erdoğan, M., Erdoğan N., ve diğerleri (1998). *Muhasebe Bilgi Sistemi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 963,

Şahman, İ., Tengilimoğlu, D., Işık, O. (2008). Özel Hastanelerde Yönetimin Profesyonelleşmesinin Kurumsallaşma Sürecindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Alan Çalışması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 10, S. 1-23.

Şen E. (2013). *Kurumsallaşma İle Firma Performansı İlişkisinde Kurumsal Yönetişimin Rolü*. (Yayınlanmamış Doktora tezi). Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze

Tefek,A. (2016). *KOBİ'lerde Kurumsallaşma Ve Örgütsel Performans İlişkisi: Konya Sanayi İşletmeleri Araştırması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Topaloğlu, M., Koç, H. (2007). *Büro Yönetimi Kavramlar ve İlkeler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Toroslu, V. (2017). *Finansal Bilgi Kullanıcıları*. Erişim Adresi: <http://www.satinalmadergisi.com/2017/10/31/finansal-bilgi-kullanicilari/> Erişim Tarihi: 23.12.2017

Tóth, Z. (2012). The Current Role of Accounting Information Systems, *Club of Economics in Miskolc' TMP*, Vol. 8., Nr. 1., Ss. 91-95. 2012. S:91-93

Türk, Uğur. (2007). *Kobi'lerde Kurumsallaşma ve Kurumsallaşma Düzeyinin Belirlenmesi (Sakarya 1. ve 2. OSB Uygulaması)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya

Türkoğlu N., Çizel, B. (2016). Kurumsallaşma ve Rekabet Gücü İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Bilgi* (33), 2016 Kış/Winter:156 – 184, s:156

Ulutaş, M. (2011). Katılımcı Yönetimin Örgütsel Bağlılık ve Yaratıcılığa Etkisi: İmalat Sektöründe Bir Uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, s:595

Xu, H. (2003). Critical success factors for accounting information system data quality, (Doktora tezi). University of Southern Queensland. Erişim: https://eprints.usq.edu.au/1526/2/Xu_2003_whole.pdf, Erişim Tarihi: 15.12.2017

Varıcı, İ. (2007). *Muhasebe Bilgi Sisteminin Kurumsallaşma ÜzerineEtkisi: Orta ve Doğu Karadeniz'deki KOBİ'ler üzerine Bir Uygulama*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon

Yazıcıoğlu, İ., Koç, H. (2009). Aile İşletmelerinin Kurumsallaşma Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 21, S.497-507.

Yelkikalan, N. (2006). Aile Şirketlerinde Çatışma ve Bir Çözüm Önerisi: Stratejik Planlama. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12) 2006 / 2 : 195-209

Yılmaz, H.,İ. (2014). Şirketlerde Kurumsallaşmanın Önemi. *Tesam Türkiye Ekonomik, Siyasal Ve Stratejik Araştırmalar Merkezi*, <http://tesam.org.tr/sirketlerde-kurumsallasmanin-onemi/>. Erişim Tarihi: 11.12.2017

Zaim, H., Keskin, S., Tetik S. (2012). *KOBİ'ler için Şirket Anayasasının Önemi ve Oluşturulması*. İTO Yayınları, yayın no: 2012-18. İstanbul.

Zeydan, M., Akın, A. (2010). İşletme Yaşam Çevrimi Bağlamında Yönetici-Liderlik Matriksi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 24, Sayı: 4

Ek 1: Araştırma Kapsamında Uygulanan Anket Formu

EKLER

Araştırma Kapsamında Uygulanan Anket Formu

KOBİ'LERDE KURUMSALLAŞMA DÜZEYİNİN MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN ETKİN KULLANIMI ÜZERİNE ETKİSİ: İSTANBUL'DA FAALİYET YÜRÜTEN İMALATÇI KOBİ'LER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bu proje Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Programı çerçevesinde gerçekleştirilmekte ve bu çalışma ile İstanbul'da faaliyet gösteren imalatçı KOBİ'lerin kurumsallaşması üzerinde muhasebe bilgi sisteminin etkisinin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Verilen cevaplar, sadece tez çalışmasında kullanılacaktır. Anket formunda özel bilgileriniz istenmemektedir. Vereceğiniz bilgiler bizim için son derece değerlidir. Ankete katıldığınız ve titizlikle cevapladığınız için teşekkürlerimizi sunarız.

Ali Erdoğan (KOSGEB- KOBİ Uzmanı)

Doç. Dr. Tansel HACIHASANOĞLU

A-GENEL BİLGİLER

1.İşletmenizdeki pozisyonunuz nedir? İşaretleyiniz:

Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.

- ☐ İşletme Sahibi
- ☐ İşletme Ortağı
- ☐ Yönetici
- ☐ Muhasebeci
- ☐ Diğer:

2.Yaşınızı yazınız:

3.Eğitim Durumunuzu (Mezuniyet Durumunuz) işaretleyiniz:

Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.

- ☐ İlköğretim (İlkokul, Ortaokul)
- ☐ Lise
- ☐ Ön Lisans
- ☐ Lisans
- ☐ Yüksek Lisans

4.İşletmenizin hukuki statüsünü işaretleyiniz:

Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.

- ☐ Anonim Şirket
- ☐ Limited Şirket
- ☐ Şahıs İşletmesi
- ☐ Kolektif Şirket
- ☐ Diğer:

5. İşletmeniz ağırlıklı olarak hangi sektörde faaliyet göstermektedir? İşaretleyiniz:

Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.

- ☐ Gıda Tekstil
- ☐ Kimya
- ☐ Sanayi
- ☐ Makina
- ☐ Sanayi
- ☐ Mobilya

- () Orman Ürünleri
 () Madencilik
 () Bilgi Teknolojileri
 () Diğer

6.İşletmenizin kuruluş yılını yazınız:

7.İşletmenizin personel sayısını yazınız:

8.İşletmeniz kaç yıldır çalışmaktadır? Lütfen yazınız:

B.MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN YAPISI İLE İLGİLİ İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Muhasebimizde kayıtlar mevzuata uygun tutulmaktadır.					
2.Muhasebimizde, işlemler günü gününe kayıtlara geçirilmektedir.					
3.Muhasebimiz kayıtları, sadece yasal yükümlülükler için değil işletmenin mali durumu ile ilgili her türlü bilgiyi elde etmek için tutulmaktadır.					
4.Muhasebimiz personeli muhasebe programını etkin kullanabilmektedir.					
5.Muhasebimiz personeline görevleri ile ilgili düzenli eğitimler verilmektedir.					
6.Muhasebimiz personelinin tamamı mesleki yeterliliğe sahiptir.					
7.Muhasebe bilgilerine işletme yöneticileri istediğinde ulaşabilmektedir.					
8.Üretim raporları düzenli olarak hazırlanmaktadır.					
9.Satış raporları düzenli olarak hazırlanmaktadır.					
10.Stok raporları düzenli olarak hazırlanmaktadır.					
11.Düzenli şekilde finansal raporlar hazırlanmaktadır.					
12.Düzenli olarak işletme bütçeleri hazırlanmaktadır.					
13.İşletmemizde maliyet-kar analizleri yapılmaktadır.					
14.Kullanılan muhasebe programı işletmenin ihtiyaçlarını karşılamaktadır.					
15.Muhasebe kayıtları ve raporları gerçek durumu göstermektedir.					
16.Muhasebe işlemleri sıklıkla kontrolden geçirilmektedir.					

C.KOBİ'LERİN KURUMSALLAŞMA DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.İşletmemizde, iş ve işleyişe ilişkin tüm ilke ve kurallar yazılı hale getirilmiştir.					
2.İşletmemizde iş ve işleyişe ilişkin belirlenen ilke ve kurallar, işletmede görev yapan tüm personel için geçerlidir ve uygulanmaktadır.					
3.İşletmemizde iş ve işlemler, alanında uzman kişiler tarafından yerine getirilmekte. Görev, yetki ve sorumluluk dengesi uzmanlık esasına göre belirlenmektedir.					
4.İşletmemizde ciddiyle uygulanan bir insan kaynakları politikası (personel planlama, işe alma, performans değerlendirme, terfi, kariyer planlama, ücret politikası v.b.) bulunmaktadır.					
5.İşletmemizde organizasyon şeması bulunmaktadır.					
6.İşletmemizde yapılacak işler standart hale getirilmiş, bir işin kim tarafından nerede, ne şekilde, hangi yetki ve sorumluluklar ile yerine getirileceği açık bir biçimde ortaya konulmuştur.					
7.İşletmemizde tüm çalışanlara görev ve sorumlulukları doğrultusunda yetki devri yapılmaktadır.					
8.İşletmemizde tüm çalışanlarca benimsenen, yazılı bir misyon ve bir vizyon ifadesi vardır.					
9.İşletmemizin genel ve özel hedefleri bellidir.					
10.İşletmemizde demokratik ve katılımcı bir organizasyon yapısı olup, tüm çalışanlar işletme süreçlerine dâhil edilmektedir.					
11.İşletmemizde iş ve işlemlere ilişkin kararlar ilgili çalışanların katılımı ile alınmaktadır.					
12.İşletmemizde çok yönlü bir iletişim sistemi vardır. Diğer bir ifade ile tüm bireyler aracısız birbirleriyle iletişim kurar.					
13.İşletmemizde iç kontrol sistemi etkin işletilmektedir ve iç denetim uygulanmaktadır.					
14.İşletmemiz, paydaşlarına (hissedar, müşteri, kamu kurumları vs) karşı her konuda şeffaftır, açıklayıcıdır.					

Ek 2: Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

Ali ERDOĞAN 1983 yılında Yozgat ilinin Sorgun ilçesinde dünyaya geldi. İlk ve ortaöğretimini Yozgat da tamamladı. Üniversiteyi Yıldız Teknik Üniversitesi Metalürji ve Malzeme Mühendisliğinde okudu ve aynı bölümden 2006 yılında mezun oldu. Aynı zamanda Anadolu Üniversitesi Kamu Yönetimi bölümünü 2010 yılında tamamladı. 2014 yılında Bozok Üniversitesi İşletme Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitime başladı. Yüksek lisans eğitime hala devam etmektedir.

İş hayatına 2004 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Sekreterliğinde memur kadrosuyla olarak adım attı. 2008 yılında KOSGEB İdaresi Başkanlığının sınavına girerek KOBİ Uzman Yardımcılığını kazandı. Mimar Sinan Üniversitesindeki görevinden 2009 yılında istifa ederek ve KOSGEB İstanbul Anadolu Yakası Müdürlüğünde KOBİ Uzman Yardımcısı olarak göreve başladı. 2013 yılında KOBİ Uzmanlığı sınavını başarıyla geçerek KOSGEB'deki görevine KOBİ Uzmanı olarak devam etti. Şu anki görev yeri KOSGEB Ankara Ostim Müdürlüğüdür.

Ali ERDOĞAN evli ve bir çocuk sahibidir. Ankara ilinde yaşamaktadır. 2010 yılında İngilizce dili için girdiği Kamu Personeli Yabancı Dil Sınavından 73 puan almıştır. İngilizce dilini orta seviyede konuşabilmektedir. Ofis programlarını iyi düzeyde kullanabilmektedir. İletişim bilgileri aşağıda paylaşılmıştır.

Adres: Anayurt Mahallesi, Karamürsel Caddesi No:7, D:26, Mamak / ANKARA

GSM No: 0542 517 4960

Eposta adresi: aliyerdo@hotmail.com